

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries
and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-
ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

Het licht van Azië

Sir Edwin Arnold,
Hajo Uden
Meyboom

AN DEN SCHRIJVER

~~21A21~~

100 A 127.

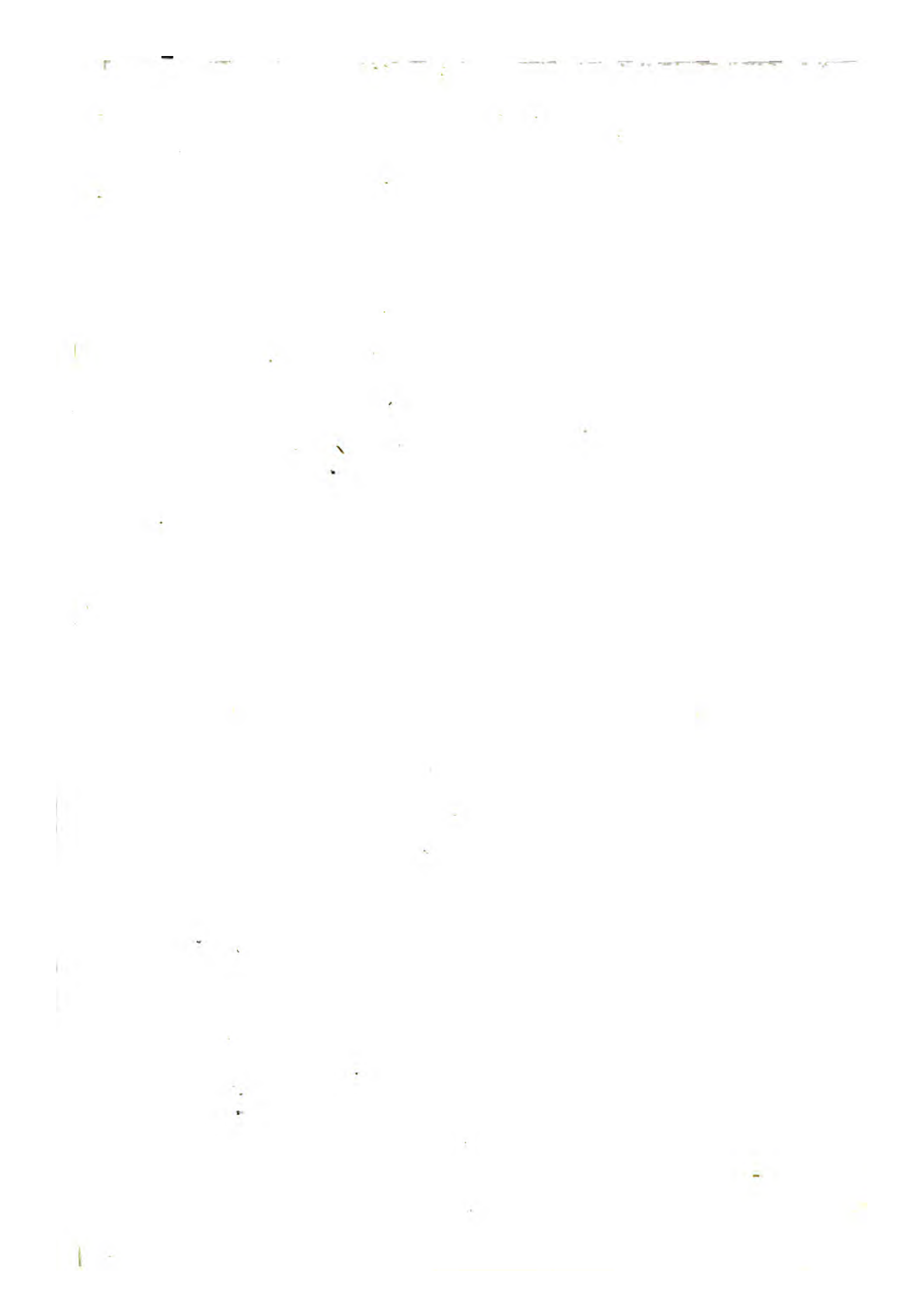
Indian Institute, Oxford.

Presented by

Edwin Arnold Esqr M.A.C.S.S.

~~24A.~~

May 1887.

HET LICHT VAN AZIË.

HET
LICHT VAN AZIË,

LEVEN EN LEER VAN BUDDHA.

Naar het Engelsch van EDWIN ARNOLD.

DOOR

Dr. H. U. MEIJBOOM.

AMSTERDAM,
SCHELTEMA & HOLKEMA.

1881.

VOORREDE VAN DEN VERTALER.

Het werk, waarvan ik onder het opschrift: *Het Licht van Azië, Leven en Leer van Buddha* mijnen landgenooten een vertaling aanbied, is in het Engelsch getiteld: *The Light of Asia, or the great renunciation (Mahâbhinishkramana), being the life and teaching of Gautama, prince of India and founder of Buddhism (as told in verse by an Indian Buddhist)*.

De schrijver, EDWIN ARNOLD, kondigt zich aan als "*companion of the star of India; third class of the imperial order of the Medjidie; honorary member of the Société de géographie, Marseille; formerly principal of the deccan college, Poena; and fellow of the University of Bombay; author of "The History of Lord Dalhousie's administration", "Griselda and other poems", "The Euterpe of Herodotus", "The Book of good counsels" from the sanskrit "Hitopadesa", "The Poets of Greece", "The Indian Song of songs" etc. etc.* In Juli 1879 schreef hij de voorrede van zijn boek. Een half jaar later hadden reeds drie drukken het licht gezien. Een volksuitgave volgde spoedig. In April '81 kondigde de firma Trübner en C^o. de zesde editie aan. In Amerika alleen waren in den zomer van 1880

reeds 40.000 exemplaren verkocht. De derde uitgave prijkt met een verzameling van de getuigenissen, aangaande Arnolds gedicht afgelegd door meer dan dertig tijdschriften en dagbladen, die allen eenstemmig zijn in den lof der groote verdienste en onvergankelijke waarde van wat zij noemen een letterkundig voortbrengsel van den eersten rang. De Koning van Siam zelfs bekroonde den dichter met de orde van den Witten Olifant, uit dankbaarheid voor de aan Indië en aan "het waar geloof" bewezen dienst.

Naarmate de omstandigheden, waaronder deze dichterlijke levensbeschrijving van Buddha het licht zag, gunstiger zijn, naar die mate zal het meer bevreemding wekken, dat iemand, die noch als dichter reputatie, noch het talent eens dichters bezit, en daarenboven in het Sanskrit een vreemdeling is, zich gewaagd heeft aan een vertaling. Ik weet dan ook ter mijner verontschuldiging niet anders aan te voeren, dan dat in onzen tijd van "humanisme" meerdere bekendheid met lichten, die elders ontstoken zijn, alleszins wenschelijk is. Zelfs verwees ons de duitsche wijsgeer Ed. von Hartmann voor de bevrediging onzer godsdienstige behoeften naar het verre Oosten. In ons land kwam nu en dan de Heer G. Birnie een woord ten gunste van het Buddhisme spreken. Welkome gelegenheden tot nadere kennismaking met dezen merkwaardigen Aziatischen godsdienst zijn ten onzent geopend door den Heer VAN DER VEGTE, die een vertaling van *Rhys Davids, Het Buddhisme en zijn Stichter*, in het licht gaf, en door Prof. KERN, wiens lang verwachte *Geschiedenis van het Buddhisme in Indië* ter aanvulling van "de Voornaamste Godsdiensten" ter perse is. Nademaal nu een tafereel als het door Arnold ontworpen, ondanks al de vrijheden, die de dichter zich veroorloven moest en mocht, of liever

juist door die vrijheden, uitnemend geschikt is om de aandacht te vestigen op het denken en leven der Buddhisten, heb ik gemeend mijnen landgenooten geen ondiens te doen, door het hun in hunne moedertaal voor te leggen. Niet als proeve van poëzie wensch ik mijn vertaling aangemerkt te hebben, maar eenvoudig als een middel om in de legenden aangaande Buddha en in de wereld- en levensbeschouwing van zijn vereerders belangstelling te wekken. De lectuur van "Het Licht van Azië" moge er toe leiden, dat menigeen ter verdere bestudeering van het Buddhisme naar de meer betrouwbare, voor allen toegankelijke werken grijpt. Natuurlijk heb ik mij niet ontveinsd, dat aan een vertolking, als die ik ondernam, groote bezwaren verbonden zijn: dat er meer dichterlijk talent en grooter meesterschap over de taal voor vereischt worden, dan mij kenmerken; dat daarenboven het monosyllabische Engelsch zich niet straffeloos binnen de afmetingen van het oorspronkelijke laat overzetten, dat met name menig tintje, menige schilderachtige bijzonderheid, menige fijne kleurschakeering moest worden opgeofferd. Nochtans, indien slechts het boeiende en aangrijpende van het origineel niet al te zeer verloren is gegaan — wie hooger dichterlijk genot wil smaken, neme de schepping van Edwin Arnold zelve ter hand! — dan maak ik mij van hetgeen ik ondernam geen verwijt. In dit geval moge het doel de middelen heiligen.

Ten gerieve van de lezers heb ik aan het geheel de noodige verklaring van bijzonderheden en van vreemde woorden toegevoegd. Mijn dank aan hen, die mij daarin hebben bijgestaan, waar mijn eigen kennis of mijn bibliotheek mij in den steek lieten!

Mijn dank ook aan hen, die een wakend oog lieten gaan over de vertaling zelve!

Voor fouten als op bl. 36, *het* fries voor *de* fries, vraag ik verschooning. Onjuistheden in de spelling der vreemde woorden zijn in de registers zooveel mogelijk verbeterd. Voor het letterteeken, door Prof. Kern met *r* aangeduid, is als bij Arnold ter wille van het metrum het verouderde *ri* behouden.

Overigens, wat den inhoud van het gedicht betreft, moge de voorrede van den dichter zelven aan mijn lezers zeggen, wat hij noodig vond hun mede te deelen.

Assen, Mei 1881.

H. U. MEIJBOOM.

VOORREDE VAN DEN DICHTER.

In het volgende gedicht heb ik gepoogd bij monde van een denkbeeldigen Buddhist het leven, het karakter en het wijsgeerig onderricht te beschrijven van Gautama, den Indischen Prins, den edelen held en hervormer, den stichter van het Buddhisme.

Een menschenleeftijd vroeger was er in Europa nog weinig of niets bekend van dien grooten Aziatischen godsdienst, die niettemin reeds vierentwintig eeuwen bestond, en op dit oogenblik, wat het aantal zijner belijders en den omvang zijner heerschappij betreft, elken anderen geloofsvorm te boven gaat. Vierhonderdzeventig millioenen leden van ons geslacht leven en sterven bij de leer van Gautama, en de geestelijke heerschappij van dezen alouden leeraar strekt zich uit van Nepaul en Ceylon over het geheele Oostindische Schiereiland naar China, Japan, Thibet, Midden-Azië, Siberië en zelfs naar Zweedsch Lapland.

Indië zelf mag billijkerwijze gerekend worden mede te behooren tot dit luisterrijk geloofsgebied, want hoewel de belijdenis van het Buddhisme voor het grootste gedeelte verdwenen is uit het land, waarin het geboren werd, het stempel van Gautama's verheven leer is onuitwischaar gedrukt op het moderne Brahmanisme, en de meest kenmerkende gebruiken en overtuigingen der Hindu's zijn blijkbaar te danken aan den gezegenden invloed van Buddha's voorschriften. Meer dan een derde gedeelte van het menschdom derhalve is zijn zedelijke en godsdienstige denkbeelden verschuldigd aan dezen doorluchtigen Prins, wiens persoonlijkheid, schoon slechts gebrekkig bekend uit de bronnen, die ter onzer beschikking zijn, behoudens ééne uitzondering, moet aangemerkt worden als de verhevenste, de zachtaardigste, de edelste, de heilzaamste, die de geschiedenis van het denken heeft opgeleverd. Ofschoon zij in menigvuldige bijzonderheden van elkander afwijken en van verbasteringen, verzinsels en misvattingen vol zijn, stemmen de Buddhistische boeken toch in dit ééne punt met elkander overeen, dat zij niets — zelfs niet een enkele daad noch een enkel woord — vermelden, waardoor een smet geworpen wordt op de volmaakte reinheid en zachtmoedigheid van dezen Indischen leeraar, die in zijn persoon de meest vorstelijke hoedanigheden vereenigde met het verstand van een wijze en de algeheele overgave van een martelaar. Zelfs haalt Prof. Max Müller van Barthélemy St. Hilaire, die intuschen over menig punt in het Buddhisme te eenenmale onjuist oordeelt, de volgende uitspraak aan over Prins Siddhârtha:

“Zijn leven is zonder vlek. Zijn moed is even onwrikbaar als zijn overtuiging, en zoo al de levensbeschouwing, die hij huldigt, onjuist is, de persoonlijke voorbeelden, die hij geeft, zijn

onberispelijk. Hij zelf is het volmaakte toonbeeld van al de deugden, die hij predikt; zijn zelfverloochening, zijn menschenliefde, zijn onovertroffen zachtaardigheid verlaten hem geen enkel oogenblik. . . . In stilte vormt hij zijn denkbeelden door gedurende zes jaren zich af te zonderen en te overpeinzen; gedurende meer dan een halve eeuw verbreidt hij zijn leer eenvoudig door de macht van het woord en van de overtuiging, en in de armen zijner leerlingen sterft hij met de kalmte van een wijze, die levenslang het goede betracht heeft en verzekerd is, dat hij de waarheid vond.''

Zoo is het te verklaren, dat het aan Gautama vergund werd zulk een verbazende verovering te maken op de menschheid, en dat, hoewel hij aan kerkelijk ceremoniëel geen waarde hechtte en zelfs op den drempel van het Nirwâna verklaarde, dat hij niets anders was, dan wat alle andere menschen konden worden, de liefde en de dankbaarheid van Azië in strijd met zijn bevel hem de meest vurige vereering hebben toegebracht. Handen vol bloemen worden dagelijks gelegd op zijn vlekkelooze altaren, en talloos veel millioenen lippen herhalen dagelijks de formule: "Buddha is mijn toevlucht."

De Buddha van dit gedicht — indien hij, wat niet hoeft betwijfeld te worden, werkelijk bestaan heeft — werd geboren aan de grenzen van Nepaul omstreeks 620 v. C. en stierf omstreeks 543 v. C. te Kuçinagara in Audh. Derhalve, wat den ouderdom aangaat, zijn de meeste andere geloofsvormen jong in vergelijking met dezen eerwaarden godsdienst, die in zich omdraagt de eeuwigheid van een algemeene hoop, de onsterfelijkheid van een onbegrensde liefde, het onvergankelijk leven van het geloof in de eindelijke overwinning van het goede en

tevens de stoutste verkondiging der menschelijke vrijheid, die ooit vernomen is. De buitensporigheid, die de prediking en de praktijk van het Buddhisme ontsieren, moeten geweten worden aan de onvermijdelijke ontaarding, die een priesterschap de verheven denkbeelden, haar toevertrouwd, steeds pleegt te doen ondergaan. De macht en de verhevenheid van Gautama's oorspronkelijke leeringen dienen beoordeeld worden naar haar invloed, niet naar hare vertolking, en ook niet naar die onschadelijke, maar onbewegelijke en vormelijke kerk, die verrezen is op de grondslagen der Buddhistische broederschap of "Sangha."

Ik heb mijn gedicht een Buddhist in den mond gelegd, omdat men Aziatische denkbeelden, wil men hun geest waardeeren, van een oostersch standpunt moet beoordeelen, en omdat de wonderverhalen, die aan deze schildering een zekere wijding geven, en de wijsgeerige beschouwingen, die er in vervat zijn, op geen andere wijze zoo natuurlijk konden worden weergegeven. Het leerstuk van de zielsverhuizing bij voorbeeld, waarvoor een modern brein terugdeinst, was gevestigd en algemeen aangenomen door de Hindu's van Buddha's dagen, den tijd, waarin Jerusalem door Nebucadrezar werd ingenomen, waarin Nineveh den Meders in handen viel en Marseille door de Phoeniciërs gesticht werd. De uiteenzetting van zoo oud een stelsel moest noodzakelijk onvolledig blijven, en daarenboven — om niet ongehoorzaam te worden aan de wetten der poëzie — vluchtig heenglijden over menig bestanddeel, dat, uit een wijsgeerig oogpunt beschouwd, juist het belangrijkste is, even als over de veeljarige prediking van Gautama. Mijn doel zal evenwel bereikt zijn, als hier een juiste opvatting voorgedragen is van het verheven karakter van dezen edelen Prins en van de alge-

meene beteekenis zijner leeringen. Wat deze laatsten betreft openbaart zich een belangrijk verschil van meening onder de geleerden, die zullen opmerken, dat ik de onvolledige Buddhistische aanhalingen overgenomen heb, zooals zij te vinden zijn in het werk van Spence Hardy, en dat ik ook meer dan ééne plaats in de overgeleverde verhalen gewijzigd heb. Desniettemin zijn de hier voorgedragen opvattingen van "Nirwâna", "Dharma", "Karma" en de andere hoofdtrekken van het Buddhisme het resultaat van omvangrijke studië en eveneens de vrucht van de vaste overtuiging, dat een derde gedeelte van het menschdom zich niet zou hebben laten verleiden om te gelooven in volslagen afgetrokken denkbeelden of in een *niets* als einde en kroon van het bestaan.

Eindelijk, uit eerbied voor den luisterrijken Verkondiger van dit "Licht van Azië" en om hulde te brengen aan zoo vele voortreffelijke geleerden, die aan zijne nagedachtenis zoo belangwekkenden arbeid gewijd hebben, waarvoor het mij zoowel aan vrijen tijd als aan bekwaamheid ontbreekt, verzoek ik, dat de tekortkomingen van deze al te overijlde studie mij mogen vergeven worden. Dit gedicht is vervaardigd in de korte tusschenpoozen van dagen, rijk aan bezigheden, maar het is ingegeven door de voortdurende begeerte om er toe bij te dragen, dat het Oosten en het Westen elkander wederkeerig beter leeren kennen. Te eenigen tijde moge dit boek naast mijn "Indian song of songs" de herinnering bewaren aan iemand, die Indië en de bevolking van Indië heeft liefgehad!

London, Juli 1879.

EDWIN ARNOLD, C S. I.

HET LICHT VAN AZIË.

EERSTE BOEK.

*Beschrijving van den Heiland des Heelals ,
Den Buddha, dien deze aard' Siddhârtha noemt ,
Wiens weêrga hemel, aard', noch hel bevat ,
Alom geëerd, meedoogend, wijs en goed ,
Den Leeraar van 't Nirwâna en de Wet.*

Aldus verscheen hij voor ons in het vleesch:

Vier vorsten tronen dicht aan 't hoogst gewelf
En richten de aarde. Iets lager ligt de sfeer ,
Waar dertigduizend jaren lang een schaar
Van heil'gen op een volgend leven wacht.
In 't zelfde azuur ontving om onzentwil ,

In vijf betrouwb're teek'nen Buddha 't sein
Om vleesch te worden. Dewa's riepen uit:
"Weer daalt de Buddha neer, den mensch tot hulp!"
"Gewis!" — was 't antwoord — "k bied mijn hulp
aan de aard'.

De tijd is om. Nu neemt geboorte en dood,
Als voor mij zelf, een eind voor wie mijn Wet
Betrachten. Tot de Çākya's daal ik neer,
Aan Himâlaya's zuiderrand, waar 't volk
Zoo vroom, de koning zoo rechtvaardig is!"

Dien nacht sliep naast haar Heer Çuddhodana
Mâyâ de koningin. Zij droomde een droom,
Een vreemden droom. Een ster kwam van omhoog,
Zespuntig, schitt'rend, zacht als parelmoer.
Zij toonde een olifant, zestendig, wit,
Nog witter dan Vahuka's melk. Die ster,
Op Mâyâ lichtend, daalde uit d' Ether neer,
En drong ter rechter zijde in haren schoot.
Ontwaakt gevoelde zij een zaligheid
Als nooit een aardsche moeder. Lieflijk licht
Bestraalde de aard' vóór d' uchtend. 't Hecht gebergt'
Bewoog. De golven legden kalm zich neer.
De bloemen bloeiden als op klaren dag.
Tot 't diepst der hel drong Mâyâ's blijdschap door,
Gelijk de zon het donker woud verguldt.

Een zacht gefluister werd alom verstaan ,
Dat lispte: "O! wie daar slaapt den doodenslaap,
Sta hoopvol op en hoor'! de Buddha komt!"
De rust der stille Limbo's werd verhoogd.
Het hart der wereld klopte. Een wind zoo frisch,
Als nooit te voren, koelde zee en land.
En toen, na 't morgenkrieken, kondschap kwam
Van 't geen gebeurde, was der Wijzen woord:
"Heilspellend is de droom! Want Zon en Kreeft
Zijn nauw vereend. Een heilig Koningskind
Treedt, wonderwijs en zeeg'nend, 't leven in,
Om de aard' te redden uit de onwetendheid
Of vorst te zijn als hij zich daartoe leent!"

Dus zag de heil'ge Buddha 't levenslicht:

Toen Mâyâ's tijd vervuld was, toefde zij,
Te middag aan een Palsa-boom geleund,
Ver van 't paleis. Een tempelzuil gelijk
Rees deze boom omhoog, vol bloemengeur,
Met glinst'rend blad. Hij kende Mâyâ's uur,
Alwetend als hij was, en boog zich neer
Om hare vorstelijke majesteit
Te omhullen. De aarde spreidde een legerstee
Van bloemen, plots verrezen, en voor 't bad
Ontsprong uit harde rots een zuiv're stroom

Van kristallijn. De moeder, zonder smart,
Schonk 't leven aan haar kind, welks heerlijk beeld
In tweeëndertig merken blijken gaf
Van vlekkeloosheid. 't Hof ontving 't bericht.
Dan, toen men in een rijken palankijn
Hem weg zou dragen, daalden van hun berg,
Den Meru, de Eng'len neer, die in metaal
Ons leven boeken. Die van 't Oosten kwam,
Gevolgd door pages in een zilv'ren dos,
Met parelmoeren schild; de Zuider-Vorst,
Verzeld van heel zijn blauwen ruiterdrom,
Kumbhanda's, met saffieren beukelaars;
De Heer van 't Westen, met zijn rood gevolg,
Zijn Nâga's, prijkend met koralen schild;
En de Engel van het Noorden met zijn schaar
Van Yaksha's, rijdende op een goudgeel ros,
Met kleed en schild van goud. Zoo rijk een stoet
Daalde af, onzichtbaar, en, hoe machtig ook,
Elk sloeg, een need'rig drager voor het oog,
Zijn handen aan de baar. Geen mensch, die wist,
Dat Goden daar omwandelden op aard'.
Zoo deelde 't hemelheir in onze vreugd,
Toen Buddha andermaal geboren werd.

Çuddhodana, de koning, wist van niets.
Slechts duist're teek'nen ... totdat wichelaars,

Uit droomen spellend, hem een aardschen Prins,
Een Cakrawartin, kondden, zooals ééns
In duizend jaar verschijnt, wiens schatten zijn :
De Cakra-ratna of het godd'lijk Rad,
En de Edelsteen, en Açwa-ratna, 't Ros,
Dat op de wolken treedt, en de Olifant,
De Hasti-ratna, wit als sneeuw, bestemd
Zijn Heer te dragen; voorts een Legerhoofd,
Dat nimmer zwicht, een wijs en kloek Regent,
En Istri-ratna, 's Prinsen gade, schoon
Als 't zonlicht. Om dit blij verschiet, den knaap,
Den schat, noodt nu de Vorst zijn stad ten feest.
De straten fluks geveegd! Met rozegeur
Elk pad bedauwd! Aan boomen lampions
En vlaggen! Vroolijk dringt het volk zich saam
Om wapenspel en gymnastiek. Verrukt
Aanschouwt het koordedansers, slingeraars
En tovenaars; nautch-danseressen, bont,
Met bellen aan den voet, vol blijden klank;
Gemaskerden in beere- of hertevel;
Getemde tijgers; boksers; worstelaars.
Het hoort de trommen en het snarenspeel,
Dat in een oogwenk allen vroolijk stemt.
Straks komen op het heugelijk bericht
Van verre kramers aan, die, rijk voorzien,
Op gouden schalen giften brengen, shawls

Van geitenhaar, turkooien, "avondgrauw",
Groen jaspis, nardus, zijde, die 't gelaat,
Twaalfdubbel zelfs, nauw maskert, sandelhout,
Gepareld gordeldoek al cyns van 't land.
Sarwârthasiddha noemden zij hun Prins,
Verkort Siddhârtha, "dien 't gelukt".

Zoo ook

Kwam uit de verte Asita, de 'eremiet,
Die, doof voor de aarde, hemeltaal verstond.
Terwijl hij neerlag bij zijn vijeboom,
Had hij den eng'lenzang bij Buddha's komst
Gehoord, dien Dewa's zongen. Ouderdom
En vasten hadden hem verlicht. De Vorst,
Bij 't naad'ren, groette den eerwaarden man
En Mâyâ leî haar kindje voor hem neer.
Maar toen hij 't Prinsje zag, riep de oude luid:
"Neen! niet aldus, Vorstin!" Toen boog hij 't hoofd
't Gerimpeld hoofd, ter aarde en lekte 't stof,
Achtkeer aaneen, en riep: "Ik Aanbid u, Kind!
Buddha zijt gij! Ik zie uw rooden glans;
Uw voetspoor; Swastika, 't gekrulde haar;
De tweeëndertig merken van uw schoon;
De tachtig kleine teek'nen. Buddha! gij,
Gij zult ons onderrichten in uw Wet;
Gij zult Verlosser zijn voor wie haar dient.
Nu sterf ik nog te vroeg. Ik hoor niet meer

Uw woord! Maar 'k heb u toch aanschouwd! O Heer!
Dit is die Bloesem aan den levensboom,
Die eens in veelmaal duizend jaar ontluikt.
Maar straks, geopend, liefde drupp'len doet
Als honig, en heel de aard' met wijsheidsgeur
Vervult; een Godenbloem aan uwe Koningstwijg!
Gezegend huis! Helaas! om dezen knaap
Treft straks uw ingewand een vlijmend zwaard!
Gij, Koningin! aan God en menschen lief
Als Buddha's moeder, zijt voor 't aardsche leed
Te goed, en zult, daar leven lijden is,
Ter ruste gaan, eer nog een week verloopt."

Alzoo geschiedde. Een glimlach om den mond,
Sliep na den zesden dag de moeder in,
Om nimmermeer te ontwaken en tevreê
Den Trâyastrinshas-hemel in te gaan,
Waar tallooze engelen haar stralend hoofd
Bewonderend aanbidden. 't Koningskind
Vond in princes Mahâprajâpatî
Een zoogster, die een eed'le laaf'nis bood
Aan Hem, wiens mond een Wereld troosten zou.

Acht jaren later overdacht de Vorst,
Hoe hij zijn zoon zou leeren, wat een' Prins
Betaamt, als huiv'rig om de profetie

Te aanvaarden, die maar al te wis
 Van Buddha's roem en lijden sprak. "Wie is" —
 Zoo vroeg hij zijn Ministers in den raad —
 "Wie is de wijsste man, die aan den Prins
 Kan leeren wat aan Prinsen voegt?" — 't Bescheid,
 Eenstemmig en met nadruk, luidde: "O Vorst!
 De wijsste is Wiçwâmitra, 't diepst
 Doordrongen van de Schrift, in wetenschap,
 In 't perk, in alles groot!" Op hoog bevel
 Kwam Wiçwâmitra. Toen, o dag van heil!
 Nam onze Prins zijn lei van sandelhout,
 Roodbont, met edelsteen en aan den rand
 En dun bedekt met stofjes van smaragd.
 Het oog terneer geslagen, in zijn hand
 De schrijfstift, trad hij vóór zijn gids, die sprak:
 "Kind! schrijf dit schrift!" en daarbij zacht 't gebed
Gâyatrî las, voor eed'len slechts bestemd.

Om, tatsavitur varenyam
Bhargo devasya dhîmahî
Dhiyo yo nah pracodayât.

"Ik schrijf alreede, Acârya!", zei de Prins,
 En zonder aarz'ling schreef hij in het stof,
 In 't emeralden stof, 't gewijde vers
 Met elke lettersoort, als: Madhyacar,
 Mangal, Parusha, Yawa, Tirthi, Uk,

Nagri en Dakshin, Nî, Mana, Darad,
Sikhyani; ook in beeld- en teekenschrift;
In typen van een volk, dat aan de zee
Of in spelonken woont; dat zon en vuur
Aanbidt, of slangen, kruipend in het stof;
Van Wijzen of van lieden, die verschanst
Op dijken wonen. Met zijn teekenstift
Schreef hij het letterschrift van ieder volk
En meesters vers las hij in ied're taal.
"Genoeg! Nu zijn de cijfers aan de beurt!"
Zei Wiçwâmitra.

Toen: "Zeg mij nu na:
Een, twee, drie, vier, tot tien, en dan de tien-
De honderd- en de duizendtallen langs,
Tot aan de Lakh." De knaap las na elkaar
Eenheden, tien- en honderdtallen op
En kwam tot Lakh. Toen zei hij binnensmonds:
"Dan komen kôti, nahut, ninnahut,
Khamba, wiskhamba, abab, attata,
Dan kumuds, gundhikas en utpalas,
Dan pundarîkas, eind'lijk padumas.
De laatste stelsels noemden u 't getal
Der korrels, zoo de Hastagiri-berg
Tot stof vergruisd werd. Heel het starrenheir,
Zoo talloos groot, somt u de Kâtha op.
De Kôti-Kâtha evenzoo het vocht

Van d'oceaan in droppels. Ingga weer
Het aantal cirkelbogen. 't Gunga-zand
Wordt door Sarwanikhepa opgeteld.
Dan volgt nog de Antah-Kalpa, die al 't stof,
Door tien millioenen Gunga's meegevoerd,
Als eenheid neemt. Wie grooter schalen wenscht,
Denke aan de Asankya, aan den cijferberg,
Die zegt, hoe groot, zoo 't regende elken dag,
Tienduizend jaren lang, door 't gansch Heelal,
Het aantal drupp'len wezen zou. Dan nog
De Mahâ-Kalpa, die voor God verleên
En toekomst meet."

De Wijze sprak: "t Is goed!
Maar Prins, als gij dit weet, is 't noodig dan,
Dat ik u leer, hoe gij een lijn verdeelt?"
Bescheiden zei de knaap: "Acârya! hoor!
De parasûkshma overtreft tienmaal
De paramânus en is 't tiende deel
Der trasarene. Deze is zevenkeer
Vervat in 't stofjen aan de schaal. De punt
Van 't muizenkneveltje is weer 't zevenvoud
Van 't stofje. Eén Likhya is tien puntjes lang.
Tien Likhya's zijn één Yuka. Daarvan tien
Eén gerstenkiem, zelf zevenkeer vervat
In 't wespenlijf. Dan komt de masteluin,
De mosterd, en het gerstezaad, van 't lid

Eens vingers 't tiende. Dan de span der hand,
Twaalf vingerleden lang. Voorts de arm, de staf,
De boog, de speer. In éénen ademtocht
Gaan kloeke loopers twintig speren ver.
Een gow is veertig "adems"; viermaal meer
Een yôjana, en, Meester! zoo gij 't wenscht,
Bereken ik, hoeveel een yôjana
Aan zonnestofjes telt, van d'aanvang af
Tot aan het einde." Toen, terstond gereed,
Sprak onze kleine Prins, voorbeeldig juist,
't Getal atomen uit. — Voor 't kind geknield,
't Gelaat ter aard', riep Wiçwâmitra uit:
"Gij zelf geeft aan uw leeraars onderricht!
Niet ik, gij zelf zijt Guru! Lieve Prins!
Mijn hulde, want gij toondet in mijn school,
Hoe gij ook zonder boeken alles weet
En toch bescheiden bleeft!"

Hetzelfde ontzag

Had Buddha steeds, schoon kundiger dan zij,
Voor al zijn meesters; in het spreken kalm,
Eenvoudig, hoe geleerd ook; uiterst zacht
En toch zoo vorsteljik; bescheiden, stil,
Teêrhartig, maar van onverschrokken bloed.
Geen kloeker ruiters jaagde in vlugge jacht
Met jonge makkers schuwe hinden na.
Geen koener menner dreef in 't kampgevecht

Zijn wagens langs de pleinen van 't Paleis.
Toch hield de knaap vaak plots'ling stil bij 't spel
En liet de herten ongedeerd. Soms
Gaf hij zijn half gewonnen kamp weer prijs,
Als 't zwoegend ros beklemd naar adem snoof,
't Verlies zijn makkers griede of door zijn brein
Een hoogere gedachte voer. Dit hart
Voor and'rer leed werd warmer met den tijd,
Gelijk uit teêre kiem een groote boom
Ontluikt en verre schaduw spreidt. Maar nauw
Wist nog het kind van tranen, zorg en pijn,
Tenzij als namen voor een mensch'lijk leed,
Dat vorsten niet ervaren. Evenwel,
Op zeek'ren lentedag dreef eens een vlucht
Van wilde zwanen over 's Konings tuin,
Noordwaarts naar 't nest, aan Himâlaya's borst.
De blanke schaar, door liefde als gids geleid,
Zond uit haar witte reien liefdezangen neer.
Maar Dewadatta, 's Prinsen neef, legde aan
En loste een welgerichten pijl. Hij trof
De breed-ontplooide wiek van d'eersten zwaan,
Waarop het dier door 't blauwe luchtruim dreef,
Zoodat het viel, de scherpe pijl in 't vleesch,
Het blanke dons door 't vloeiend bloed bevlekt.
Nauw zag Siddhârtha dit, of hij nam zacht
Den vogel op, hem vleiend in zijn schoot,

Als Buddha zittend, met gekruiste knie.
Toen aaide hij 't beangste dier tot rust
En streek zijn veeren glad. Het kloppend hart
Wist hij te stillen door met teed're hand,
Zoo zacht als 't blad van den plataan, nog pas
Ontloken, 't dier te streelen, 't wreede staal
Met de and're hand verwijd'rend uit de wond,
Waarop hij bladen legde en voor de smart
Een heulsap goot. Zóó weinig kende nog
De Prins het leed, dat hij in eigen hand
De punt beproefde en schrikte van de pijn,
Met tranen weer zich wijdend aan zijn dier.
Toen kwam een bode en zei: "Hier viel een zwaan,
Door mijnen prins geschoten, in den hof
Bij gindsche rozen neer. Van uwe hand
Eischt hij die op." Maar Buddha's antwoord klonk:
"Als 't dier gedood was, ja, maar 't leeft; de vaart,
De goddelijke kracht der blanke wiek
Werd slechts door 't schot verstoord!" — "Het wild, 't zij dood
Of levend, hoort den jager; toen het vloog,
Had niemand recht, nu wel!" — was 't kort bescheid.
Den zwanenhals zacht vleiend aan zijn wang
Zei toen de Prins: "Zoo waar barmhartigheid
En liefde heerschen moet, hoort mij dit dier
Als eerste uit duizenden. Nu word ik eerst,
Door 't kloppend hart, mij van mijn taak bewust,

Om medelijden in der menschen borst
Te wekken en, als tolk der spraak'looze aard',
Den stroom te stuiten van haar bitter leed.
Maar, als de prins weerstreeft, ik ben bereid
Voor wijzeren te zwichten; dat hun woord
Beslisse!" Dit geschiedde. In vollen raad
Werd voor en tegen van de zaak bepleit.
Elk zei zijn oordeel, totdat onverwachts
Een onbekende priester aldus sprak:
"Als 't leven waarde heeft, gun dan dengeen,
Die redde, een voorrecht boven wie verdierf.
Dood en verderf bracht de een, des andren zorg
Behield een leven. Gun dien laatste 't dier!"
Dit oordeel keurden allen goed. De Vorst,
Van zins den Wijze eerbiedig voor zijn raad
Zijn hulde te betoonen, zocht hem op,
Maar vond hem niet. Slechts werd een slang gezien,
Die wegsloop. Goden, zegt men, komen soms
In die gestalte. — Alzoo begon het werk
Van Buddha.

Ander leed kende onze Prins
Tot nu toe niet. De vogel, weer hersteld,
Zocht vroolijk zijns gelijken op. — Maar eens
Sprak tot den knaap de Koning: "Kom, mijn zoon!
Geniet de vreugd der lente en zie, hoe de aard'
Verlangend is haar schatten aan te biën;

Hoe 't Rijk, dat eens het uwe wezen zal,
Als 't vuur mijn lijk verteert, het gansche volk
Verzadigt en des Konings schatkist vult.
Geniet van 't schoon getij, de bloemen, 't gras,
Het jonge groen, het juub'lend akkervolk!"
Toen ging het door een land, aan bronnen rijk.
De ploegstier sleepte in 't krakend juk den ploeg
Met sterk gespierde schouders door de leem.
Gelijk een breede golfslag daalde en rees
De vette donk're bodem langs het mes.
De landman drukte met zijn vol gewicht
De schaar en groef naar eisch zijn voren diep.
Bij 't groen der palmen ruischte 't kabb'lend nat,
En waar een beekje vloeide, sierde de aard'
Het vroolijk met citroenkruid en limoen.
De zaaiers togen uit en strooiden 't zaad.
Van wildzang schaterde al het struikgewas.
In al de heesters gonsde 't kort bestaan
Van wormen, bijen, kevers, hagedis,
Ter lentetijd verheugd. In 't mango-rijs
Sprong 't honigvogeltje. In zijn hut van groen
Sloeg luid de "kopersmit." Op vlinderjacht
Vloog 't bijenetertje uit. Al op en neer
Sprong de eekhoorn. Myna's pikten in het hout
En pronkten. In de doornen klonk 't gesnap
Der "negen bruine zusters." Bij den poel

Hing stil een koningsvisscher. Tusschen 't vee
Ging de eiber op zijn stelten. In de lucht
Beschreef de havik kringen en de pauw
Vloog om de tempels. Duiven kirden luid
Bij elke bron. Van verre klonk de trom
Van 't bruiloftsfeest. Van overvloed en vreê
Sprak alles, en de Prins, die 't zag, genoot.
Maar ras ontdekte hij aan 's levens roos
De doornen; zag hij, hoe om 't droef bestaan,
Voor karig loon, de landman zwoegen moest;
Hoe hij zijn goedige ossen dreef op 't heetst
Des dags, hen prikk'lend in de zachte zij.
De slang verslond de hagedis, die zelf
De mieren at. De reiger op zijn beurt
Ving ze allebei. De havik kaapte weer
Den visch van de alcyon. De nachtegaal,
Die vlinders zocht, was weldra voor den valk.
Die doodde, werd straks zelf vermoord.
Het leven leefde van den dood. 't Taaf'reel,
In schijn zoo schoon, verborg een groot, een wreed,
Een gruwzaam beeld van wederkeer'gen moord,
Van 't wormpje tot den mensch, die menschen doodt.
Nauw had hij dit ontdekt — den akkerman,
Zoo hong'rig; 't vee met blâren aan den hals
Van 't schrijnend juk; den strijd, waartoe de lust
Tot leven elk verplicht — of aan zijn borst

Ontsnapte een zucht. Hij sprak: "Is dit nu de aard',
Wier groote blijdschap ik moest zien? Met zweet
Is 's landmans brood bedauwd! Hoe zwaar is 't werk
Van 't trekvee! Welk een felle strijd in 't groen
Van sterken tegen zwakken! Welk een kamp
In 't luchtruim! Zelfs in 't water is geen rust!...
Ga! laat mij peinzen over wat ik zag!"
Toen zette Buddha met gekruiste knie —
Een beeld gelijk — zich bij een Jambu neer
Om na te denken over 's levens last,
Zijn diepsten grond, zijn heilzaamste artsenij.
Zóó vol van deernis werd toen 's Prinsen hart,
Zóó zeer in liefde ontbrand voor al wat leeft,
Zóó zeer geneigd tot troosten, dat zijn ziel,
Vrij van bewustzijn en gevoel, verrukt
Voor 't eerst den voet mocht zetten op "den Weg",
Verzinkend in Dhyâna.

In dien stond
Gevoelden zich vijf eng'len in hun vlucht
Belemmerd bij den boom. "Door welke macht
Wordt onze wiek verlamd?" Zoo vroegen zij —
Want geesten voelen goddelijke kracht
En speuren steeds het heilige in hun buurt.
Toen, nederziende, zagen zij den Heer,
Met rozengloed gekroond en over 't heil
Verzonken in gepeins. Ook riep een stem :

“O! Rishi's! komt, daalt neder en aanbidt
Den Redder van 't Heelal!” — Het hemelheir
Zong met gevouwen wiek een lied des lofs
En keerde toen met blijde maar terug.

Reeds was het middaguur voorbij. De zon
Bereikte haast de westerkim. Toch vond
Een boô des Konings nog den Prins verdiept
In zijn gepeins. Terwijl de schaduw week,
Hield slechts die van den Jambu-boom nog stand,
Zoodat geen straal het hoofd des heil'gen trof.
En uit den bloesem van den boom klonk zacht
Een stem, die zei: “Laat 's Konings zoon met rust!
Zoolang niet uit zijn hart de schaduw wijkt,
Zal ook mijn schaûw niet wijken van zijn hoofd!”

T W E E D E B O E K .

Pas achttien zomers had de Prins doorleefd,
Toen op bevel des Konings werd gebouwd
Een drietal huizen, een van wichtig hout,
Bekleed met ceder, voor de winterkoû;
Van marmer 't ander, in den zomer koel;
Van tegels 't derde, een huis met blauw gedekt,
In 't voorjaar liet'lijk, als de campak bloeit.
Suramma, Ramma, Subbha, was hun naam.
Om ieder lusthuis bloeide een schoone tuin,
Met stroomend water, geurig struikgewas,
Warande en paviljoen en breed gazon,
Waardoor de Prins naar welbehagen zwierf,
Terwijl elk uur hem nieuwe vreugden bood.
En blijde dagen sleet hij! 't Jonge bloed
Was nog zoo dartel, 't leven hem zoo rijk!...
Toch keerde steeds de zucht naar droef gepeins,
Gelijk een wolk soms 't zilv'ren beekje kleurt.

De Koning, dit bespeurend, riep zijn Raad
En zei: "Gij weet, wat de oude Rishi sprak

En wat men mij uit droomen heeft gespeld.
De knaap, mij liever dan mijn hartebloed,
Scheen voorbestemd tot wereldheerschappij,
Geroepen om als aller heeren Heer
Zijn vijand op den nek te treden; óf, —
En hiertoe neigt nog steeds, in 't lustoord zelfs,
Zijn dwepend oog — het droef en need'rig pad
Van zelfkastijding en van vroom verdriet
Te wand'len, om, van al wat kost'lijk schijnt
Beroofd, een ander goed, nog onbekend,
Te zoeken. Gij, die wijs zijt, geeft mij raad!
Hoe voer ik wel zijn voet op 't roemrijk pad,
Dat hem betaamt, opdat de profetie
Bewaarheid worde, die, zoo hij verkiest,
Heel de aarde aan zijnen schepter bindt?"

"De min,

O Mahârâja!" — sprak het oudste lid,
"Geneest de lichte kwaal. Verstrikt zijn hart
In 't net van vrouwenlist. Of kent de knaap
De kracht der schoonheid? Kent hij 't hemelsblauw
Van oogen? 't balsemzoete van een kus?
Zoek hem vriendinnen en een lieve vrouw.
Gedachten, die geen koop'ren keten bindt,
Weerhoudt een vrouwenhaar."

Dit vond men goed.

De Koning echter zei: "Met eigen oog

Ziet vaak de liefde. Al voerden wij hem rond
Om uit den tuin der Schoonheid elke bloem,
Die hem bekoort, te plukken, met een lach
Ontvlood hij licht het onbekend genot.”
Toen sprak een ander: “Vliedt de barasingh,
Hem achterhaalt de pijl. Zoowel den Prins,
Als geesten van een minder hoogen rang,
Schijnt ééne soms betoov'rend; schoon als 't Licht,
Dat de aarde wekt, haar beeld; een Paradijs
Vol zaligheid haar oog. Beveel een kamp,
Waarbij de meisjes van geheel uw Rijk
Zich meten in bevalligheid en jeugd,
En reike daar de Prins met eigen hand
Den prijs der schoonheid uit. Zoo blijkt het licht,
Of van zijn teêr gelaat de droeve trek
Voor een dier schoonen wijkt. Het oog der Min
Heeft dan zijn eigen vrije keus, en list
Voert straks den knaap in de armen van 't geluk.”
Dit voorstel nam men aan. Op seek'ren dag
Werd al wat jong en schoon was aangemaand
Te komen in 't paleis voor 't feestlijk spel,
Waarbij een elk uit handen van den Prins
Iets rijks ontvangen zou, maar 't beste zij,
Die door haar schoonheid allen overtrof.
Kapilawastu's maagden stroomden toe,
Met donker glanzend, opgebonden haar;

Met oogen, door de soorma-kwast gekleurd;
Nog frisch van 't bad en geurend; blij getooid
Met shawl en doek; de teng're hand, de voet
Met karmozijn op nieuw getint, gestipt
Met held're plekken tilka. Heerlijk schoon
Was de aanblik dezer maagden. Bij haar gang
Voorbij den troon met afgemeten pas
Sloeg elk het groote donkere oog omlaag;
Want meer dan eerbied voor zijn majesteit
Was oorzaak, dat het teêre hartje sloeg,
Toen, op zijn troon, zoo ongeroerd, zoo kalm,
Zoo edel, zoo hun meerdere, de Prins
Daar zat. Niet een, die, als ze een gift ontving,
Durfde opzien. Wie door 't volk werd toegejuicht,
Omdat zij meer dan and'ren aanspraak had
Op 's vorsten vriendelijken lach, stond stil,
Een schuchtere antiloop gelijk, en vlood,
Als zij zijn hand had aangeraakt, weer heen
Tot haar gezellen, met een kloppend hart;
Zoo god'lijk scheen hij, als uit beter sfeer,
Zoo hoog en heilig. Toen de bloem der stad
Den schoonen gang voleindigd en 't geschenk
Ontvangen had, kwam nog Yaçodharâ.
Bij 't naad'ren dezer schitt'rend schoone maagd
Getuigde van ontroering 's Prinsen oog.
Een eng'len-leest, Pârwatî's gang, een blik

Gelijk de hinde in 't voorjaar, op 't gelaat
Een niet te malen gloed! — en zij alleen,
Met de armen op de borst gekruist, zag kloek
Den Prins in 't oog, met ongebogen nek.
Zij lachte en vroeg: "Ontvang ook ik een gift?"
"Er zijn geen gaven meer", hernam de Prins.
"Maar, lieve zuster, onze stad is trotsch
Op uw bezit, zie hier!" en daarbij fluks
Van zijnen hals den emeralden band
Losgespend, wond hij om haar donk're leest
Het flonk'rend groene snoer, en minnevuur
Ontvonkten de oogen in elkaar.

Toen eens —

Als later 't volle licht is opgegaan —
Aan Buddha werd gevraagd, waarom zoo ras
Zijn hart bij 't eerst ontmoeten was ontvlamd,
Gaf hij ten antwoord: "t Scheen slechts u en ons,
Dat wij elkaar niet kenden; maar voorheen,
Bij Yamun's bron, waar Nandadewi staat,
Speelde eens in 't dennenwoud een jagerszoon
Met meisjes, die daar liepen om het hardst,
Als hazen dart'len in het schemeruur.
Als scheidsman kroonde hij met bloemen de een,
Met dennenappels de and're, met een pluim,
Aan 't parelhoen of aan den haan ontroofd,
Een derde. Maar die 't laatst geloopt had,

Kwam 't eerst en won een hinde en bovendien
Zijn hart. Sinds leefden ze in het woud, een paar,
Gelukkig, nauw vereend tot aan hun eind.
Gelijk na droge jaren 't zaad, zoo kiemt
Verdriet en vreugde en kwaad en goed en haat
En liefde en al 't verleên op nieuw, en rijpt
Tot bladen, licht of bruin, tot vruchten, zoet,
Of zuur. Dat meisje was Yaçodharâ.
Ik was die knaap. Bij 't went'len van het wiel
Des levens bindt ons nu weer de eigen band."

Die hadden achtgegeven op den Prins
Bij 't prijs-uitreiken, meldden ras den Vorst,
Hoe stil hij neerzat, tot Yaçodharâ,
Het kind van Suprabuddha, naderkwam;
Hoe 't onverwacht gezicht den jong'ling trof;
Hoe 't paar elkaar in de oogen had geblikt;
Hoe 't uitgereikte snoer, hoe 't glinst'rend oog
Welsprekend was geweest.

"Ziedaar een aas!"

Zei met een lach de Koning, "past nu op,
Dat onze valk gelokt worde uit de lucht!
Zendt boden uit om voor mijn zoon het kind
Ten huwelijk te vragen." Maar een wet
Gebood den Çâkya, die uit eed'len kring
Een schoon, beminlijk meisje vroeg, met elk,

Die mededingen wou, in krijgsmanskunst
Een kamp te wagen. Niet een koning zelfs
Mocht die gewoonte breken. "Zegt uw Vorst",
Was daarom 's vaders antwoord, "dat mijn kind
Door prinsen heinde en ver is aangezocht.
Zoo dan zijn zoon hen overtreft met boog
En zwaard en in den zadel, is 't mij goed.
Maar zou hij dit, de mijneraar?" — Bedroefd
Was toen de Koning. Vruucht'loos toch zou 't zijn,
Of al de prins Yaçodharâ tot vrouw
Begeerde, want Arjuna was op 't paard,
In 't zwaardspel Nanda, in den schutterskamp
Weer Dewadatta baas. Maar met een lach
Zei prins Siddhârtha: "'k Heb dat ook geleerd!
Maakt slechts bekend, dat elk in ieder spel
Zich met mij meten mag. Ik ben niet bang,
Dat ik mijn bruid verspeel!" Toen zei men aan,
Dat over zeven dagen door den Prins,
Wie in den kamp zijn kracht beproeven wou,
Werd uitgedaagd en dat Yaçodharâ
De kampprijs wezen zou.

Aan 't eind der week
Toog al, wat bij de Çâkya's aanzien had,
Uit stad en land ten maidân. Ook de maagd
Met haar verwanten, van muziek verzeld,
Getrokken als een bruid, in fraaie koets,

Door ossen , rijk bekransd , met gouden hoorns.
Haar eischen Nanda en Arjuna op ,
Van adel beide , en ook de vorstenzoon ,
Prins Dewadatta. 't Was de bloem der jeugd.
Totdat Siddhârtha kwam. Zijn sneeuw wit paard ,
Zijn Kanthaka , op 't schouwspel van zoo vreemd
Een wereld , brieschte luid , en ook de Prins
Aanschouwde met verbaasden blik al 't volk ,
Van lager rang dan vorsten , niet als zij
Gehuisvest noch gevoed , toch hun gelijk
In lief en leed. Een glimlach om den mond ,
Hield hij , bij d'aanblik van Yaçodharâ ,
Den zijden teugel in , steeg af en riep :
"De beste slechts is deze parel waard !
Zoo 'k overmoedig heb begeerd , welaan ,
Geev' dan wie wil 't bewijs !" Toen waagde 't eerst
In 't schieten Nanda , die een koop'ren trom
Op zes gow afstands plaatste. Al even ver
Verschoof Arjuna 't wit. Twee gowen meer
Koos Dewadatta — maar Siddhârtha's schijf ,
Tien gowen van den schutter , leek zoo klein
Als waar 't een cauries. Daarna schoten zij.
Arjuna trof zijn doel en Nanda ook.
Toen Dewadatta's welgerichte pijl
De dubb'le trom doorboorde , juichte 't volk ,
Verbaasd , en trok Yaçodharâ , uit vrees ,

Dat 's Prinsen pijl zou missen, voor 't gelaat
Haar gouden sari. Maar Siddhârtha greep
Hun rieten boog, omwonden met een snaar.
Met zilv'ren koord bespannen, straf genoeg
Voor armen, ijzersterk, en met een lach
Trok hij de spitsen met het dubb'le snoer
Zoo dicht bijeen, dat hij door midden brak,
En zei: "Dit is slechts scherts, wie heeft een boog,
Die beter voor een fieren Çâkya past?"
"In onzen tempel hangt," dus klonk 't bescheid,
"Sinds menschen-heug'nis, Sinhahânu's boog,
Dien niemand spannen kan." "Haal", riep hij toen,
"Voor mij dat mannenwapen!" De oude boog
Van donker staal, belegd met gouden loof
Aan ieder eind, als ware 't bisonhoorn,
Werd aangebracht. Na tweemaal voor zijn knie
De kracht beproefd te hebben, zei de Prins:
"Schiet nu eens hiermee, Neven!" Maar geen span
Vermochten zij het staal te krommen. Toen,
Zich even buigend, trok de Prins de pees
En bracht*haar in de kerf. De strakke snaar,
Getokkeld, klonk gelijk de vleugelslag
Eens arends in de lucht, en werd zoover
Den omtrek rond gehoord, dat in hun huis
De zwakken vroegen: "Wat geluid is dit?"
En van het volk vernamen: "'t Is 't geluid

Van Sinhahânu's boog, dien 's Konings zoon
Gespannen heeft voor 't schot." Toen liet hij los.
De lucht doorklievend drong de schoone pijl
Dwars door de verre trom en zweefde voort,
De vlakke langs, tot uit het oog.

Daarna,

Zijn kans beproevend met het zwaard, sloeg fluks
Prins Dewadatta door een Talas-boom,
Zes vingers dik. Arjuna kerfde een stam
Van zeven, Nanda een van negen duim.
Maar 't lemmet van Siddhârtha kliefde er twee,
Ineen gegroeid, als met een bliksemslag,
Zoo glad, dat beide tronken bleven staan.
"Zijn staal sloeg krom!" riep Nanda en de bruid
Verschrikte bij 't gezicht, totdat een bries
Van 't zuiden, door de Dewa's van de lucht
Gezonden, beide kruinen, glad gekloofd,
In 't zand deed kraken.

Eind'lijk werd gebracht

Een drietal paarden, vurig, zuiver ras.
Zij renden driemaal heel den maidân rond.
Maar Kanthaka vloog 't rapste paard voorbij,
De lengte van een twintig speren ver,
Eer 't spattend schuim den grond bereikte. "O ja!"
Zei Nanda, "zóó is de overwinning licht;
Maar laat ons zien, wie 't ongetemde ros

Het best bedwingt!" De pages brachten ras
Een hengst, geketend, zwart gelijk de nacht,
Met vlamvend oog en open neus. Geen zaël.
Geen ijzers. Nooit omklemde een knie het beest.
De manen golfdén. Als een Çâkya-held
Zijn forschen rug beklom, begon het dier
Verwoed te steig'ren, totdat in het stof
De ruiter smaat'lijk neerlag. Even slechts
Verwon Arjuna, die 't ontboeide ros
De zijden striemde en met zijn meesterhand
't Gebit hem klemmend in de kaken wrong,
Zoodat de wilde hengst vol woede en angst
Het plein rondstormde, half getemd. Maar plots,
Zich wendend, greep hij met ontblooten tand
Arjuna bij den voet en wierp hem af,
Hem dreigend met den dood, totdat men 't dier
Vannieuws in boeien sloeg. Toen riep men luid:
"Siddhârtha moeie zich niet met dien Bhût!
Zijn lever is een storm, zijn bloed een vuur!"
Maar 's Prinsen antwoord klonk: "De ketens los!
Geeft slechts zijn lok!" Die nam hij rustig beet
En met een vriend'lijk woord streek hij zijn hand
Den hengst voor 't oog en langs den boozen kop,
Allengskens langs den hals en naar de zij,
Totdat men 't gitzwart beest den trotschen nek
Zag buigen en 't gedwee en mak daar stond,

Als kende en eerde 't onzen Heer. 't Bewoog
Zich niet, toen Buddha 't dier besteeg. Elk zag,
Hoe 't kalm door knie en toom zich sturen liet,
En 't volk riep uit: "Siddhârtha won den kamp!"

"Hij is de kloekste!" riepen allen na.
En Suprabuddha, vader van de bruid,
Zei: "'k Wenschte reeds den eersten prijs aan u,
Die mij de liefste waart, te geven. Maar,
Wat toovermacht deed van dat mannenwerk
U in uw droomen en uw bloempriëel
Nog meer verstaan, dan hen de krijg, de jacht,
En 't aardsch bedrijf? Dan, neem, mijn Prins! den schat,
Dien gij gewonnen hebt!" Toen rees de maagd,
Op d'eersten wenk, van haar verheven plaats.
Zij nam een môgra-krans; trok zich voor 't oog
Den zwart-met-gouden sluier, en ging fier,
De jonge helden langs, tot voor haar Heer,
Die stralend als in hemelglans daar stond,
Nu 't roetzwart paard den sterken nek gedwee
Kromde in zijn arm. Toen, neigend voor den Prins,
Ontblootte zij 't gelaat, dat hemelsch blonk,
Van liefde glinst'rend. Haren geur'gen krans
Hing ze aan zijn hals. Haar onberisp'lijk hoofd
Lei ze op zijn borst. Zich buigend kuste zij
Met fieren, blijden blik zijn voet, en sprak:

“Aanschouw mij, lieve Prins, 'k behoor u toe!”
En dekte weer 't gelaat. Luid juichte 't volk,
Toen hand aan hand en hart aan hart het paar
Volzalig henentoog.

Toen later 't licht
Was opgegaan, werd Buddha eens gevraagd,
Waarom zij zwart met goud droeg en haar gang
Zoo fier was. “'k Wist dit zelf ter nauwernood”,
Zei 's Werelds Roem, “maar op het went'lend rad
Van dood en leven keert vanzelf terug,
Wat eenmaal werd gedacht, gezegd, gedaan.
'k Herinner mij, hoe 'k, vóór veel duizend jaar
In 't glooiend woud van Himâlaya zwierf,
Als hong'rige en gestreepte tijger. 'k Dook
In 't Kûsa-gras en loerde op 't weidend vee,
Met groene, glinst'rende oogen, tot ze allengs
Mijn leger naakten, eigen ondergang
Nabij. Of 'k zocht in 't nacht'lijk uur een prooi,
En snuffelde verwoed de paden langs
Naar 't spoor van mensch of dier. Een tijgerin,
De schoonste van het bosch, deed toen een krijg
Ontbranden tusschen allen, die in 't riet,
Of diep in 't struikgewas met mij hun lot
Als makkers deelden. Goudbont was haar pels,
Gelijk Yaçodharâ een sluier droeg
Van zwart met goud gestikt. De strijd in 't woud

Met tand en klauw werd fel, en 't schoone dier
Zoo warm begeerd, gelegerd bij een Neem,
Zag 't stroomend bloed. 'k Herinner mij, hoe zij,
Al grommend langs de heeren van het bosch,
Als overwonnenen door mij verscheurd,
Mij naderde en met zachte wang mijn zij,
Die hijgend zwoegde, lekte en toen, verliefd,
Met fieren tred mij volgde in 't dichte woud.
Op 't went'lend wiel keert hoog en laag terug!"

Zoo won de Prins een hem genegen buit.
En toen 't gestarnte gunstig was — de Ram,
Mesha, als koning heerschte — werd hun echt
Naar Çâkya-wijze, feestelijk gevierd.
Men plaatste een gouden gadi, spreidde 't kleed,
Hing bruiloftskransen op, vlocht arm-ornaat,
Brak koeken, mengde rijst en olie saam,
Liet strootjes drijven in een roode melk —
Hun samenkomst spelt "liefde tot den dood" —
Deed drie maal zeven schreden om een vuur,
Zong mantra's, gaf aan heremieten geld,
Of maakte voor de tempels gaven klaar,
En vlocht voor bruid en bruigom bruiloftstooi.
Toen sprak de grijze vader: "U alleen,
Aanbiddelijke Prins, behoort voortaan
Ons kind. Wees goed voor haar, zij leeft voor u!"

Zoo werd met zang en met trompetgeschal
Yaçodharâ gevoerd in 's Prinsen arm,
Tot liefdes feest.

Maar niet op liefde alleen
Was 's Konings hoop gevest. Ook bouwde hij
Een kerker voor de min, zoo schoon, zoo rijk,
Dat 's Prinsen lustslot Vishramvan op aard
Het grootste wonder was. Halfweg 't paleis
Verrees een groene heuvel, zacht besproeid
Door 't beekje, aan Himâlaya's voet geweld,
Rohini, die den breedten Gunga-stroom
Haar cijns betaalt. Ten zuiden sloot een bosch
Van tamarinde en sâl, licht-blauw getint
Door Ganthi-bloemen 's wereld's onrust af,
Tenzij op d'aêm des winds het stadsgedruisch,
Niet luider dan in 't struikgewas 't gegons
Van bijen, binnendrong. Ten noorden steeg
Himâla's vlekkelooze wand omhoog,
Een witte streep langs 't blauw, oneindig groot,
Nooit door een voet betreden, wonderschoon.
Die hooge vlakte, heel die stoute rij
Van spitsen, riffen, klippen, groen ravijn,
Bevroren toppen, steig'rend rotsgesteent',
Voerde ongemerkt de ziel mee naar omhoog
Totdat ze als in den hemel stond voor God.
Iets lager strekte een donker woud zich uit,

Vol watervallen, in een wolkenfloers.
Nog lager groenden de eiken en de spar,
Waardoor 't gekrijsch van panther en faizant,
De hoefslag van het wilde schaap, de kreet
Van d'arend, op zijn cirkel-vlucht, weerklonk.
Daaronder scheen de vlakte als vóór 't altaar
Het kleed, waarop men bidt. Het front gekeerd
Naar dit taaf'reel, geplant op 's heuvels rug,
Verrees het schoon kasteel, aan elke zij
Met torens, en een zuilengalerij
Rondom. Verhalen uit den ouden tijd —
Van Radha, Krishna en de fee van 't bosch,
Van Sîta, Hanuman en Draupadî —
Bedekten 't hout. In 't midden-voorportaal
Stond Ganesha, met discus en met haak,
De God, die wijsheid brengt en overvloed,
Als olifant met afgewenden snuit.
De slingerpaden langs, door tuin en hof,
Bereikte men de marm'ren binnenpoort,
Geaderd, rood. De deur was sandel-hout,
't Paneelwerk bont, de drempel van albast,
Het kapiteel lazuur. Door haar verkreeg
Naar hooge hallen, schaduwrijk gewelf,
Naar galerijen met beschilderd dak
En zuilengangen, schoone trappen op,
De wandelaar den toegang. Rijk omzoomd

Met lotus en nelumbo sprongen frisch
Fonteinen, in wier kristallijnen vocht
't Scharlaken, 't blauw en 't goud van visschen blonk.
Gazellen knaagden roode rozen af
In warme alcoven. Vogels, bont gewiekt,
Vermeiden zich in 't palmenhout. De duif,
Met grijze of groene veeren, bouwde 't nest
In 't gouden lijstwerk. Pauwen stapten fier,
Zich spieg'lend in den blanken vloer, verzeld
Van uiltjes en van reigers, wit als melk.
Gepluimde parakieten snoepten fruit.
De honigvogels fladderden in 't loof.
De eekhoorn at uit de hand. De hagedis
Lag rustig zich te koest'ren op het hek.
't Was vrede alom. De schuwe, zwarte slang,
Die 't huis geluk aanbrengt, lag opgerold
Te slapen in de zon, waar 't muskus-dier
In 't maangebloomte speelde en de oolijke aap
De kraaien snaat'rend toeriep. Rijk bevolkt
Was daarenboven heel dit min-paleis
Met lief gezelschap, zoodat allerzijds,
Waar 't uitzicht schoon was, ook een lief gelaat,
Een vriend'lijk woord, een willig dienstbetoon
Geboden werd, daar ieder blijde scheen
Zoo zij verblijden kon, behagen schiep
In 't scheppen van genot, er fier op was,

Zoo zij mocht dienen, volgende op een wenk.
Zoo gleed, gelijk langs 't bloemenbed een stroom,
Bedrieg'lijk 't leven voort. Yaçodharâ
Scheen tooverkoningin.

Een stil verblijf,
Waar vindingrijk vernuft had aangebracht
Al wat den geest bedwelmde, school nog weg
Naast al die honderd zalen. 't Open plein
Vóór d' ingang was omheind en ingelegd
Met melkwit marmer. Schoon agaat
Prijkte in den rand der marm'ren vijverkom
En langs de trappen en het fries. Zoo koel,
Alsof men 's zomers wandelde in de sneeuw,
Was 't hier. Ja, zelfs de gulden zonnestraal,
Zijn glansen temp'rend in portaal en nis,
Werd zachte, zilv'ren schaduw, bleek en mat.
Daar onder die gewelven scheen de dag
Zich te eff'nen tot een avond, lief'lijk, stil,
Als mee verbeidend wat zich haast ontsloot:
De kroon der wond'ren, liefde's heiligdom!
Door parelmoeren vensters, met gordijn
Van schitt'rend vlies met starren, viel daar 't licht
Van geur'ge lampen op een zijden bed,
Een gouden kleed en 't luisterrijk festoen
Der purdah, die voor de allerliefste slechts
Werd opgelicht Daar vloeiden nacht en dag

Ineen. Want altijd stroomde er 't zachte licht,
Dat, schooner dan de morgen, d' avondglans
In zachtheid evenaarde. Een zoele lucht,
Als morgenwind opwekkend, nacht'lijk koel,
Blies altijd door. De luit klonk dag en nacht.
De kostelijkste spijs, bedauwde fruit,
Sorbet, gekoeld in sneeuw, een vruchtenmoes
Van d' allerfijnsten smaak en kokosmelk,
In eigen harde schaal, stond altijd klaar.
Ook deed er steeds een keur van maagden dienst
Om spijs of drank of cymbelspel te biên;
Als liefde's dienaressen 's Prinsen oog
Te koelen in zijn slaap of door muziek,
Die ruischte uit bloemen, als hij wakker was,
Hem blij te maken; hem door minnezang
Te boeien of door droomerigen dans
Op 't maatgeluid der bel aan hand of voet
Of van de zilv'ren lier.... totdat zijn ziel
Door campak-geur en muskus of door walm
Van specerij, die blauwend brandde, op nieuw
In slaap gewiegd werd naast Yaçodharâ.
Zoo droomde Buddha voort.

Nog bovendien

Verbood de Koning binnen dit terrein
Van ziekte of pijn, van ouderdom of dood
Te spreken. Wie er kwijnde in 't lief'lijk oord,

Zoodat haar glans verbleekte of in den dans
Haar voeten faalden, toog in ballingschap
Als schuld'loos booswicht, opdat niet de Prins
Haar leed zou voelen. Wachters, scherp van blik,
Verbanden elk, die van den pijn en 't leed,
De tranen, de angsten, 't klaaggeschrei, den dood
En 't aak'lig lijkvuur sprak. 't Was hoogverraad,
Zoo danseres of zangster zilv'rend haar
Vertoonde in hare lokken. Elke roos,
Die uitgebloeid was, ieder dorrend blad
Werd afgeplukt, wat kwijnde weggedaan;
"Want", dacht de Vorst, "als niets hem in zijn jeugd
Op 't ledig ei der droomen broeden doet,
Niets hem aan 't peinzen brengt, dan wijkt misschien
Het al te duister beeld der profetie
En wast hij op tot wereldheerschappij,
Der heeren Heer, de glorie van zijn tijd!"

Rondom dien kerker — waar de min cipier,
De vreugde dorpelwachter was — verrees,
Voor 't oog verborgen, op des Konings woord,
Een breede muur. De dubb'le koop'ren poort
Vereischte honderd armen en 't geknars
Der hingsels klonk een halve yojana.
Dan volgde een tweede en straks een derde poort.
Door deze drie moest elk, die 't lust-paleis

Verlaten wou. Drie poorten, zwaar en sterk,
Gegrendeld en geboomd. Een trouwe wacht
Stond pal aan ied're deur. Dien werd gelast:
"Laat niemand door de poort, zelfs niet den Prins!
Zelfs niet mijn Zoon! — uw leven staat op 't spel!"

DERDE BOEK.

Dit kalm verblijf van liefde en levensvreugd
Was Buddha's t'huis. Hij kende er rouw noch smart.
Gebrek noch pijn, noch ouderdom, noch dood;
Tenzij dan, zooals slapers in den droom
Op donk're zeeën zwerven en vermoeid
Des morgens van de duist're reis, belaên
Met vreemde koopwaar, landen aan de kust.
Vaak als hij rustte bij Yaçodharâ,
Het hoofd op hare donk're borst geleid,
Terwijl haar lieve hand zijn oogleên zacht,
Bij 't sluim'ren, met een waaier koelde, sprong
Hij plotsling op en riep: "Mijn wereld! ja!
Ik hoor u! 'k weet het, ja! ik kom!" En zij,
Hem aanziend met verbaasden blik, vroeg bang,
"Wat deert mijn Heer?" Dan blonk zijn godlijk oog
Van hemelsch medelijden. Met een lach
Bedwong hij dan haar tranen. Of hij vroeg
Om snarenspeel. Zoo bracht men eens een harp

In 't venster, waar de wind naar eigen keus
De snaren tokk'len kon. De zilv'ren toon
Scheen allen grillig spel, maar 't was den Prins,
Als zongen Dewa's hem dit dringend lied:

*Hoor 't klaaglied van den zwerver, van den wind,
Die hijgt naar ruste, en nergens ruste vindt.
Helaas! is niet ook 't leven van den mensch
Een storm, een strijd, een snik, een zucht, een wensch?*

*Zoomin gij weet, waarheen de winden gaan,
Kent gij het doel van 't menschelijk bestaan.
Uw geest welde als de mijne uit ijdel niet!
Wat vreugd brengt ons een wisselend verdriet?*

*Wat vreugd brengt u het ongestoord genot?
Ja, eeuwig minnen ware een zalig lot,
Maar 't leven vaart gelijk een luchtstroom voort,
En al zijn lust als 't vluchtig harpaccoord!*

*Ach! zoon van Mâyâ! klaag'lijk klinkt ons lied!
Wij zwervers over de aard, wij juub'len niet.
Daartoe zien wij te vaak zoo bitt'ren nood,
Gewrongen handen, oogen droevig rood.*

*Toch mengt een spotlach zich door onze klacht:
Die 't leven mint omhelst den hollen nacht,*

*Biedt yle wolken hoop'loos tegenstand,
Wil stroomend water keeren met de hand.*

*Maar gij, die redden kunt, uwe ure sloeg.
't Ellendig schepsel leed reeds lang genoeg.
Het strompelt smart'lijk als een blinde rond.
Waak op dan, Mâyâ's zoon, ontwaak terstond!*

*Versta den zang van d' onverpoosden wind!
Ga zwerven, Prins! totdat ge een rustoord vindt!
Geef prijs uw liefde, uw rang, uw majesteit,
En baan voor de aard den weg tot zaligheid!*

*Zoo zingt de wind, die ruischt door 't instrument,
Voor u, die 't aardsche lijden nog niet kent!
Zoo komt van zilv'ren lier een spottend woord
Tot u, die door een schaduw wordt bekoord!"*

Een andermaal, een avond, zat de Prins,
Omringd van 't schitt'rend hof, terwijl zijn hand
Die van Yaçodharâ omsloot. Een maagd,
Haar schoon gezang soms wiss'lend met muziek,
Vertelde in 't schemeruur een oud verhaal,
Waarin van liefde en van een tooverpaard
Gesproken werd en van een wonderland,
Waar blanke menschen woonden en waar 's nachts

De zon in zee verzonk. Toen zei de Prins
En zuchtte: "Citrâ, met haar schoon verhaal,
Herinnert mij het zingen van den wind.
Yaçodharâ! geef haar tot dank uw snoer!
Maar gij, mijn parel! hadt gij ooit gedroomd
Van zulk een groote wereld? van een land,
Waar 't zonlicht in de golven duikt? — vermoed,
Dat elders harten kloppen, onbekend,
Ontelbaar, bloedend wellicht, zonder troost?
Vaak, als de Heer des dags zijn gulden weg
Aan de oosterkim betrad, heb ik gevraagd,
Wie wel de kind'ren van den Morgen zijn,
Die 't eerst zijn schijnsel groeten. Dikwijls ook,
Zelfs aan uw zij gezeten, dierb're vrouw,
Heb ik, als 't zonlicht week, er naar gesmacht
Mee af te dalen in dat karmozijn
En 't volk te aanschouwen, dat in 't Westen woont.
Licht is daar menigeen mijn liefde waard.
Nu voel ik dan toch pijn, die voor den kus
Van uwen zachten mond niet wijkt. Lief kind!
Mijn Citrâ! zeg, gij kent dat tooverland!
Waar weidt het vlugge paard uit uw verhaal?
'k Gaf mijn paleis, zoo 'k slechts één enk'len dag
Mocht rijden op zijn rug en de aarde zien.
Had ik de wiek van gindschen jongen gier,
Die buit uit grooter rijk dan 't mijne gaart,

Ik vloog naar Himâlaya's hoogsten top,
Waar purp'ren zonnegloed het sneeuwveld kleurt,
Om turend heel den omtrek te overzien.
Waarom heb ik dit alles nooit aanschouwd?
Wat ligt toch buiten onze koop'ren poort?"

De Prins ontving ten antwoord: "Eerst de stad,
Met tempels, hoven, parken. Dan het land.
Straks de onbebouwde velden, mijlen ver,
Met al hun nullahs, maidâns, kreupelhout.
Dan volgt nog koning Bimbisâra's rijk,
En eind'lijk de aarde, groot en vlak, bewoond
Door duizenden!" — "Goed," zei Siddhârtha toen,
"Zeg Chanda dan, dat hij mijn wagen breng'.
'k Rijd morgen-middag uit om rond te zien."

Men zei den Koning: "Onze Heer, uw zoon,
Wil dezen middag rijden in zijn koets
En menschen zien."

"Zijn wensch" sprak toen de Vorst,
"Is billijk, maar tot heel de stad kome eerst
Door boden de eisch, dat zij zich sierlijk tooi',
Opdat niets droevigs zichtbaar blijv'. Niet een,
Die blind of lam of ziek of oud, melaatsch
Of zwak is, koom' voor 't licht!"

Fluks werd de straat

Geveegd en gingen waterdragers rond,
Die al 't plaveisel uit hun leed'ren zak
Besprenkelden, terwijl de vrouwen ras
Rood poeder strooiden op den dorpelsteen,
Weer nieuwe kransen vlochten en vóór 't huis
Haar tulsi-bosch verfrischten. 't Schilderwerk
Der muren werd vernieuwd met milden kwast.
't Geboomte werd met vlag-doek rijk versierd.
De Godenbeelden werden nieuw verguld,
De Sûrya-Dewa's en de groote Goôn
Bij elken kruisweg gansch met groen omkleed.
De stad scheen hoofdstad van een tooverland!
Ook gingen boden rond met trommelslag,
Luid roepend: "Burgers! onze Vorst beveelt,
Dat heden nergens droefheid merkbaar zij.
Niet een, die blind of lam of ziek of oud,
Melaatsch of zwak is, kome aan 't licht!
Geen lijk worde uitgedragen noch verbrand
Vóór d'avond. Zóó gebiedt Çuddhodana!"

't Was alles vriend'lijk, netjes ieder huis
Door gansch Kapilawastu, toen de Prins
Uitreed in rijk bemaalde koets, gesleept
Door twee sneeuw witte stieren, breed van schoft,
Wier glanzend vel zich plooiden om 't zware juk,
Met snijwerk fraai gesierd en rijk verguld.

Het was een lust om aan te zien, hoe blij
Het volk zijn Prins begroette. Nieuwe vreugd
Vervulde bij den aanblik dezer schaar,
Die vriend'lijk lachte, als ware 't leven zoet,
Siddhârtha's hart. "De wereld lacht mij toe,"
Zoo sprak hij, "deze liên zijn opgeruimd
En toch geen koningen. Die vrouwen daar,
Schoon zorgend, slovend, zijn blijmoedig. Hoe?
Ben ik daar oorzaak van? Wat deed ik haar?
Wie dezer kleinen weet, dat ik hem min?
Ik bid u, zet dien schalkschen Çâkya-knaap,
Die ons met bloemen werpt, eens in mijn koets!
Hoe goed is 't vorst te zijn van zulk een rijk!
Als mijne komst alleen zóó vreugde baart,
Wat is dan blij-zijn licht! Als 't need'rig huis
Reeds zóó van blijdschap straalt, hoeveel kan ik
Dan niet ontberen? Chanda, rijd mij voort,
'k Moet meer van deze schoone wereld zien!"

Het ging de poorten door. Een blijde schaar
Verdrong zich om de koets. De een liep vooruit
En wierp met kransen. De ander streelde zacht
Het glanzend trekvee of bracht rijst en brood.
Elk riep: *Jai! jai!* voor onzen besten Prins!
Zoo zag men allerweeg — naar 's Konings woord —
Slechts 't stralend oog en 't opgeruimd gelaat

Der blijden — totdat, midden op den weg,
Aanstromp'lend uit het hutje, waar hij school,
Een bedelaar zich voortbewoog, mismaakt,
Onrein, gehuld in lompen. 't Rimp'lig vel,
Taankleurig, hing gelijk een dierenhuid
Den oude om 't ramm'lend rif. Zijn kromme rug
Droeg menig jaar. Zijn oogen toonden 't spoor
Van veel gewezen. Zijn blikken tuurden dof
Door 't traanvocht. Half verlamd, en door den schrik
Bij 't zien der vreugde, sloeg zijn holle kaak
Aan 't beven. De eene hand omklemde een staf,
Ten stut voor 't wank'lend lijf. Als de oude borst
Naar adem snakte, steunde de and're hand
De ribben. "Geef een aalmoes, goede liên!"
Zoo bad hij, "ik sterf van daag of morgen!" Toen,
Belemmerd door zijn hoest, stak hij zijn hand
Met smeekend oog en pijnlijk zuchtend uit.
Reeds drong het volk zijn wank'len voet op zij.
Men dreef hem van den weg, terwijl men riep:
"Ziet gij den Prins niet? Keer terug naar huis!"
"Laat hem begaan!" zei toen Siddhârtha. "Zie!
Wat wezen is dit, Chanda? 't Lijkt een mensch!
Maar 't is slechts schijn! Zoo krom, zoo deerniswaard,
Zoo droef, zoo akelig! Wordt ooit een mensch
Aldus geboren? Zegt hij, dat hij sterft?
Van daag of morgen? Faalt het hem aan spijs ?

Zijn beend'ren steken uit. Welk lijden trof
Dien ongelukkige?" — "Mijn lieve Prins!"
Zei Chanda, "dit is slechts een oude man.
Vóór tachtig jaren was zijn rug nog recht,
Zijn oog nog helder en zijn lichaam sterk.
De tijd, die alles sloop, ontnam hem 't bloed,
Verbrak zijn kracht en doofde zijnen geest.
Zijn leven is een pit, die duister brandt,
Een lamp, die olie mist. Een flauwe vonk,
Dra uitgebluscht, is 't leven, dat hem rest.
Zoo gaat het de oudjes. Waartoe stil te staan
Bij dezen grijsaard?" Daarop vroeg de Prins:
"Is dit een zeldzaamheid of wacht dit lot
Nog and'ren? Wellicht allen?" Chanda sprak:
"Ja, Heer! deze allen worden eens als hij,
Als 't hun vergund wordt lang te leven." — "Maar",
Aldus de Prins: "ik zelf dan ook, als hij?
En wordt na tachtig jaar Yaçodharâ,
Wordt kleine Hasta, Gunga, Gautamî,
Jelini, worden allen even stram?"
"Voorzeker, Heer!" was 't antwoord. Toen, terstond,
Beval de Prins: "Keer om, rijd mij terug!
'k Zag and're dingen dan ik had verwacht!"

Zóó, vol gedachten, ernstig, droef gestemd
En somber starend, keerde naar 't paleis

Siddhârtha weer. Het blanke brood en 't fruit
Voor 't avondmaal liet hij onaangeroerd.
Het schoon der danseressen, die heel 't hof
Bekoorden, bleef onopgemerkt. Geen woord
Kwam uit zijn mond. Behalve, toen zijn vrouw,
Yaçodharâ, zich weenend voor hem wierp
En vroeg: "Vindt dan mijn Heer in mij geen troost,
Geen vreugd?" Toen sprak hij: "Liefste! ach, zooveel
vreugd,
Dat mijn gemoed, gedachtig aan het eind,
Reeds daarom treurt. Want zie! dat einde komt.
Wij worden oud, gebogen, afgeleefd.
Dan sterft ook onze liefde. Al sloten wij
De lippen zóó opeen, dat nacht en dag
Onze adem samenvloeide, om onze min
En 't leven vast te houden, ach! de tijd
Zou zich daar tusschen dringen om mijn gloed
En uw bevalligheid te niet te doen,
Gelijk de purp'ren gloed op gindschen top
Onmerkbaar voor den nacht vergrauwte. Ik ducht
Die toekomst, pas ontdekt. Mijn kloppend hart
Bepeinst, wat aan dien moordenaar, den tijd,
Die 't al vergrijst, het zoet der min ontruikt?"
Zoo sleet hij de uren zonder slaap.

Dien nacht

Verschrikten droomen vorst Çuddhodana.

Hij zag vooreerst een luisterrijke vlag
Met gulden zonnescijf, als Indra's merk.
Een sterke wind verscheurde 't godlijk doek
En wierp het in het stof, waarop een schaar
Van schimmen 't wegdroeg buiten de oosterpoort.
Toen zag hij olifanten, groot en hoog,
Tien in getal, met tanden van metaal.
De bodem dreunde van hun snellen gang
En loggen voet. Des Konings zoon bereed
Den eersten hunner. 't Derde droombeeld was:
Een wagen, stralend met verblindend licht,
Getrokken door vier paarden. Uit hun neus
Kwam witte rook. Hun bek droeg vurig schuim.
Siddhârtha zelf, de Prins, zat in die koets.
Een vierde droombeeld was een went'lend wiel.
De naaf scheen gloeiend goud. Met edelsteen
Was ied're spaak bezet. De schoone band
Droeg letters, die bij 't draaien van het rad
Muziek en licht verwekten. 't Vijfde beeld
Wees halverweeg' de heuvels en de stad
Een trom, waarop de Prins met ijzer sloeg,
Zoodat het hemelhoog en mijlen ver
Als donder dreunde. 't Zesde droomgezicht
Vertoonde een toren, die, als uit de stad
Ten hemel rees. Hij droeg een wolkenkroon.
De Prins stond op zijn spits en strooide rechts

En links met beide handen edelsteen
Van schoonen glans, als regende 't robijn
En hyacint. Heel de aarde kwam en greep
Met geestdrift naar het kostelijk kleynood,
Dat noord- en oost- en zuid- en westwaarts viel.
Maar toen, in 't laatste droomgezicht, weerklonk
Een klaaggeluid. Zes mannen weenden droef
En knarsetandden. Troosteloos, 't gelaat
Bedekt met beide handen, doolden zij.

Zoo zag hij zeven beelden in zijn slaap.
Van al zijn droomuitleggers wist niet een
Hun zin te ontraads'len. Toornig riep de vorst:
"Een onheil dreigt mijn huis. De groote Goôn
Voorspellen mij dit door een droomgezicht.
Is dan geen Wijze wijs genoeg om mij
Der Goden tolk te zijn?" Door heel de stad
Ging toen de droeve mare van 't visioen,
Dat niemand spellen kon. Maar aan de poort
Ontmoette men een oudje in dierenhuid,
Een onbekenden heremiet, die riep:
"Voer mij naar 't hof, ik leg de droomen uit!"
Nauw had men hem 't diepzinnig zevental
Verteld, of, diep zich buigend, hief hij aan:
"O Mahârâja! 'k groet het zalig huis,
Waaruit een glans, die 't zonlicht overtreft,

Verrijzen zal. Want zie, het is geen ramp,
't Is blijdschap, wat het droombeeld u verkondt.
Die schoone groote vlag met Indra's zon,
Versmaad en weggedragen, spelde 't eind
Van 't oud geloof en de opkomst van een nieuw.
Want als de menschen wiss'len ook de Goôn;
De kalpa gaat gelijk de dag voorbij.
Dat de aarde beefde door den zwaren gang
Der olifanten, stelde voor, hoe straks,
Tienvoudig wijs en sterk, de Prins zijn rang
Prijsgeven zal en over de aard den weg
Voor 't heil der waarheid banen. 't Dubbel span
Met vlammende' adem beeldt de wisheid af,
Waarmee uw zoon van donk'ren twijfel komt
Tot vroolijk licht. Het wiel van gloeiend goud
Is 't kost'lijk rad der ware Wet, dat eens
Voor 't oog van heel de wereld went'len zal.
De groote trom, geslagen door den Prins
En klinkend tot in 't verste land, stelt voor
Het donderend geluid van 't machtig woord,
Dat hij zal spreken. 't Rijzen van de spits
Tot aan den hemelboog beduidt den groei
Van Buddha's evangelie. Heel die schat
Van kostelijk gesteente, mild gestrooid,
Is 't eind'loos heil der goede Wet, door god
En mensch begeerd. Dit is de diepe zin

Des torens. Doch de mannen, die 't gelaat
Bedekken met geweën, zij stellen voor
De zes voornaamste leeraars, die uw zoon
Met klaar bewijs en onweerspreek'lijk woord
Van dwaasheid overtuigen zal. O vorst!
Wees blijde! Een grooter zegen wacht den Prins
Dan koningsmacht. Het fijnste gouden kleed
Moet wijken voor zijn pij. Dit was uw droom.
Na zeven dagen wordt die droom vervuld!"
Zoo sprak de man en boog ootmoedig 't hoofd,
Acht keer aaneen, driemaal tot aan den grond.
Toen keerde hij en ging. Des Konings boô,
Hem nagezonden met een gift, kwam weer,
Berichtend: "Tot in Candra's tempelhof
Zijn wij het spoor gevolgd, maar vonden slechts
Een fladd'rende' uil bij 't altaar." Naar men zegt
Vertoont zich soms in die gestalte een God.

De Koning, diep bedroefd, verbaasd, beval,
Dat nieuw genot zou worden uitgedacht
Om aan zijn lustig hof Siddhârtha's hart
Te boeien. Aan de koop'ren poort werd zelfs
De wacht versterkt.

Maar wie, die 't Noodlot keert?

Want eens gevoelde weer de Prins een drang

Om buiten zijn paleis een blik te slaan
Op 't mensch'lijk leven, dat zoo zoet zou zijn,
Als niet de stroom zoo droevig snel verliep
In 't dorre zand des tijds. "Laat mij de stad
Aanschouwen zoo als ze is," dus klonk zijn beê
Tot vorst Çuddhodana. "Uit teed're zorg
Heeft uwe Majesteit het volk vermaand
Al 't droeve en minder schoone weg te doen,
Er vroolijk uit te zien om mijnentwil,
En ieder pad te tooien. Dan, ik weet,
Dat zóó niet daag'lijks 't leven zich vertoont.
'k Zou graag, als naaste aan U en aan het Rijk,
Bekend zijn met mijn volk, den weg, dien 't gaat,
Zijn meest gewonen gang, zijn daagsch bedrijf,
En 't leven van wie niet als koning heerscht.
Vergun mij, Heer, dat ik mijn blijden tuin
Verlaat als onbekende; ik keer dan straks
Te kalmer in mijn vredig oord terug,
Of wijzer minstens, zoo niet welgemoed.
Ik bid u, laat mij morgen met gevolg
Naar eigen keus door al de straten gaan."
Toen sprak de vorst in zijn ministerraad:
"Wat de eene tocht bedierf, wordt straks misschien
Verbeterd door een tweeden. 't Vreemd gezicht
Verschrikt den pas bevrijden valk, zijn blik
Wordt kalm bij vrije vlucht. Mijn zoon zie rond

En 't blijke mij wat omgaat in zijn hart.”

Den and'ren middag gingen door de poort,
Op hoog bevel geopend, onze Prins
En Chanda. Die de zware koop'ren deur
Ontsloten, kenden in zijn koopmanskleed
Den koningszoon en in zijn schoolsche dracht
Den wagenmenner niet. Zoo gingen zij,
Langs d' openbaren weg, in vrij verkeer
Met al de Çâkya-burgers. 't Lief en 't leed
Der stad aanschouwden zij: het luid gejoel
Der druk bezette straten; handelaars,
Gezeten bij hun graan en specerij;
De koopers met hun geld; den woordenstrijd
Bij 't prijsbedingen; 't roepen om ruim baan;
De groote steenen raad'ren; de ossen, traag
Maar sterk, met zware, rammelende vracht;
Den zang der dragers met den palankijn;
Gespierde hamals, zweetende in de zon;
De vrouwen, waterhalende uit de wel
Aan 't balanceerend juk, en langs haar heup
De donk're knaapjes; de uitgestalde spijs,
Omzwermd door vliegen; 't snorrend weefgetouw;
Den wentelenden molensteen; den hond,
Die afval zocht; den knappen wapensmid,
Die maliekolders smeedde, met zijn tang

En moker; d' ijzersmid, die in zijn vuur
Houweel en speer te gader gloeien deed;
De school, waar, om den guru in een kring,
De kleinen mantra's zongen en 't verschil
Der Goden leerden; ververs, die hun doek,
Nog vochtig van het vat, oranje, groen
Of rood, te drogen legden in de zon;
Soldaten, klett'rend met hun zwaard en schild;
Den drijver op zijn hoogen kemel-bult;
Een wijs Brahmaan, een dapp'ren Kshatriya,
Een need'rig slovend Çûdra; hier een schaar,
Die 't aanzag, hoe een spraakzaam toovenaar
Een adder, blinkende als van edelsteen,
Wond om zijn pols, of uit een schijnb'ren dood
Verwoed liet dansen, ramm'lend met zijn snoer;
Dáár trommen en trompetten in een rij,
't Geleide van een bruid in zijden koets
Met bont getooide paarden; ginds een vrouw,
Die kransen droeg en koeken voor haar God,
Van wien ze een jongen zoon of voor haar man
Behouden t'huiskomst smeeken ging; dan weer
De kraam des werkmans, die met luid geraas
Voor lampen en voor lota's 't koper sloeg....
En zoo, langs tempelboog en poort, rivier
En brug, tot onder aan den muur der stad.

Daar aangekomen hoorden zij een stem,
Die van ter zijde droevig klagend riep:
“Ach, mannen, helpt! ik sterf hier onder weg!
Ach, helpt mij overeind!” Zoo sprak een man,
Een arme sloof, doodziek, met trillend lijf,
Zich went'lend in het stof, geheel bedekt
Met vurig roode zweren. 't Koude zweet
Stond paarlend op zijn hoofd. Een wreede pijn
Had hem 't gelaat verwrongen. 't Rollend oog
Getuigde van een fellen kamp. Aan 't gras
Zich klampend, doodsbenuwd, hief hij het lijf
Half overeind, maar viel terstond weer neer,
Van zwakte bevend, met een kreet van angst,
En riep: “Die pijn, die pijn! helpt, vrienden, helpt!”
Siddhârtha, toegeschoten, nam den man
Met zachte handen op en vleide 't hoofd,
Met liefd'rijk oog hem aanziende, op zijn knie.
Hem teeder troostend vroeg hij: “Broeder! zeg,
Wat deert u? Welk een slag wierp u ter neer?
Wat brak uw kracht? Zie, Chanda! hoe hij hijgt
En zucht, naar adem snakt en pijnlijk steunt!”
Toen zei de wagenmenner: “Eed'le Prins!
De pest heeft hem bevangen. Zijn gestel
Is gansch verwoest. Zijn bloed, voorheen gezond,
Een kalme stroom, is nu een vloed, die bruist
En kookt in de aad'ren. Eens een klok gelijk,

Slaat thans, als waar 't een slecht bespeelde trom,
Zijn hart nu traag dan snel. Een slappe snaar
Gelijkt zijn zenuw. Uit zijn knie, zijn rug,
Zijn hals week alle kracht. Zijn manlijk schoon,
Zijn blijde moed ging heen. Nu woedt op nieuw
Een vlaag der ziekte. Zie zijn tandgekners,
Zijn bloedrood rollend oog! Zie, hoe zijn hand
Onzeker grijpt! Zie, hoe zijn boezem zwoegt,
Als stikte hij in rook. Helaas, de dood,
Hoe vurig ook begeerd, brengt hier geen heul,
Zoolang de kwaal, die levend hem vermoordt,
Niet uitgewoed heeft. Eerst, als in den strijd
Zijn snaren allen zijn gesprongen, als zijn rif
't Gevoel verloren heeft, dan wijkt zijn kwaal
En zoekt ze een ander oord. Ik bid u, Heer!
Ach! laat hem los! Licht wordt ook gij besmet!"
Maar hulp en troost nog biedend, zei de Prins:
"Treft and'ren ook, treft velen 't zelfde leed?
Kan mij dat leed ook treffen?" — "Eed'le Heer!"
Klonk 's menners antwoord, "ieder mensch ontvangt
Van ziekte allicht zijn deel, want wonden, pijn,
Melaatschheid, uitslag, koortsen, waterzucht,
Verlamming, blâren, wat niet al! waart rond
En dringt alom zich binnen." — "Onverwachts?"
Vroeg toen de Prins, en Chanda: "Als een slang,
Die in 't verborgen steekt; als 't moordend dier,

Dat in 't Karunda-bosch zijn prooi beloert,
Verscholen naast den weg; als 't bliksemvuur,
Dat treft en spaart naar toeval."

"Dan verkeert

Elk mensch in zorg?"

"O zeker, Prins!"

"Niet een,

Die zeker is uit zijnen slaap gezond
En blij te ontwaken?"

"Neen!"

"En 't droevig eind

Van al dit lijden, dat onmerkbaar komt
En onweerstaanbaar, is gebroken kracht,
Droefgeestigheid en ouderdom?"

"O ja!

Als 't leven zoolang duurt."

"Maar wie dan niet

Dien kamp doorworst'len kan of dit niet wil
En naar een einde zoekt, of, zoo hij 't draagt,
Als deze lijder nauw'lijks kracht genoeg
Tot kermen heeft behouden en toch leeft
En oud en ouder wordt, wat is diens eind?"

"Wel, Prins! dan gaat hij sterven!"

"Sterven?"

"Ja.

Ten laatste komt op ongewissen tijd
En langs onzeek'ren weg de Dood. Heel oud
Wordt slechts een enk'le. Meestal kwijnt men weg.
Maar allen sterven!... Zie, daar is de Dood!"

Toen sloeg Siddhârtha de oogen op, en zie!
Een stoet van klagers ging met rasschen tred
Naar de oevers van den stroom. Een voorman droeg
Een schaal met vuur. Geschoren en ontgord
Ten droefheidsteeken volgde een breede schaar
Verwanten, roepend: "Râma! hoor naar ons!
Roept Râma aan, gij allen!" Dan de baar,
Vier staken, aan elkaar gehecht met riet,
Waarin een doode lag, geheel verstijfd,
Met ingevallen mond, geloken oog
En holle kaak, een grijns, met rood en geel
Bestrooid. Zijn voeten lagen voor, tenzij,
Wanneer hij aan een kruisweg werd gekeerd,
Bij 't "Râma! Râma!" roepen. Naar een mijt
Aan d'oever bracht men hem. Geen koude deert
Wie slaapt op zulk een bed, al ligt hij bloot,
Want weldra slaat de vlam uit elken hoek,
En kruipt en lekt en blaakt en grijpt naar 't vleesch,
Dat sissend door zijn tongen wordt verteerd,
Terwijl de huid al knett'rend wordt geroost
En elk gewricht verbroken, totdat straks

De vette rook zich dunt en van den mensch
Een enkel beentje in grauwe en purp'ren asch
Als nietig overblijfsel rest.

“Is dit” —

Sprak toen de Prins — “het eind van al wat leeft?”

“Dit eind wacht elk”, zei Chanda. “Deze man,
Van wien zóó weinig rest, dat van het maal
Met hongerig gekras, teleurgesteld,
De raven heengaan, lachte en minde en dronk
En at en leefde en had het leven lief.
Toen kwam, wie weet? een dwarrelwind, een val,
Een schadelijke teug, een slangenbeet,
Een handbreed vlijmend staal, een koude, een graat,
Een vallend puin, en 't was gedaan; de dood
Verving het leven. Wenschen, vreugd noch pijn
Kent zulk een lijk. Hij voelt den kus der min,
Hij voelt den vuurgloed zelfs niet meer. Den walm
Van 't blaak'rend vleesch, den geur der specerij,
De lucht van 't brandend schoeisel ruikt hij niet.
De smaak is uit zijn mond, zijn oor is doof,
Zijn oog is blind. Nu jamm'ren ongetroost
Degenen, die hij minde. Want zelfs 't lijf,
De lamp, waarin zijn leven brandde, moest,
Zou niet zijn vleesch een prooi der wormen zijn,
In vuurgloed opgaan. Hier aanschouwt ge 't deel
Van al wat leeft. De Dood wacht hoog en laag,

En goed en slecht, en dan — zoo leert men ons —
Volgt weer 't begin — wie weet, in welken vorm,
En waar? — weer pijn, weer scheiden, weer de gloed
Van 't lijkvuur — steeds vannieuws den cirkel rond."

Toen sloeg Siddhârtha 't godlijk blinkend oog
Betraand ten hemel en op de aarde een blik
Vol hemelsch medelijden, nederwaarts
En opwaarts beurtelings, als zocht zijn geest,
Verlaten dolend, in de verte een band,
Die aarde en hemel bond, verdwenen weer,
Verloren, ver verwijderd, toch gezien, bekend,
En dus te vinden. Liefdevuur, te warm
Voor woorden, gloed van onbegrensde hoop,
Door niets te dooven, straalde bij zijn woord
Uit 's Prinsen fiere houding, toen hij sprak:
"O wereld! die zoo lijdt, en gij, bekend
Of onbekend, die vleesch zijt van mijn vleesch,
Als ik, gevangen in het groote net,
Dat met het leven smart en dood omvat!
Ik zie, ik voel, hoe de aarde in strijd verkeert,
Hoe vreugden ijdel zijn, hoe 's levens goed
Misleidt, hoe 't kwade ons smarten baart!
Genot loopt uit op leed, op ouderdom
De jeugd, op scheiding 't minnen, op den dood
Het leven, 't leven op een nieuw bestaan,

Dat, aan zijn wiel ons bindend, ons op nieuw
Verplicht tot vreugd, die ijd'le schijn, tot smart,
Die al te werk'lijk is! Ook mij bedroog
Het lokaas. 't Leven scheen mij zoet, een stroom,
In held'ren zonneschijn en kalme rust
Daarhenen vlietend. Maar de dwaze golf
Ging vroolijk dansend bloem en kruiden langs
Om te eerder in de onreine, zilte zee
Zijn helder vocht te ontlasten. Ja, het doek
Viel van mijne oogen. 'k Ben als zij,
Die tot hun Goden roepen, onverhoord
En onbeschermd. Toch moet er uitkomst zijn
Voor hen, voor mij, voor allen. Baat geen kreet
Van droeve lippen, hulpbehoevend, zwak
Zijn vast de Goden zelve. Ik liet geen beê,
Zoo 'k hulp kon bieden, onverhoord. Hoe nu?
Geeft Brahmâ 't werk van eigen hand dus prijs?
Waar is zijn goedheid dan? of, zoo 't hem faalt
Aan macht, is hij dan nog een God? Genoeg!
Naar huis weer, Chanda! 'k heb genoeg gezien!"

De Koning, hiervan onderricht, verbood
Dat daags of 's nachts voor eenig mensch de poort
Geopend werd en stelde een nieuwe wacht,
Driedubbel sterk, gedachtig aan zijn droom.

VIERDE BOEK.

Dan, toen de tijd vervuld was van den droom,
Naakte ook 't vertrek des Prinsen, lang bepaald,
Dat weeklacht wekken zou in 't Gulden Huis,
Den Vorst in rouw zou domp'len en het volk
In smart, maar 't menschedom redden door de Wet
Te schenken, die verlost al wie haar hoort.

Zacht daalt op 't veld een Hindostansche nacht
Bij volle maan, in Caitra-Shud, de maand,
Waarin de mangoe's kleuren en de lucht
Geurt van d' Açôka-bloei, waarin op 't feest
Van Râma stad en land zich blij verheugt.
Een nacht, zoo kalm, streek neer op Vishramvan,
Vol bloemengeur, met starren dicht bezaaid,
Frisch door de zoele zuchtjes, afgedaald
Van 't sneeuwkleed op Himâla's hoogen rug.
De maan dreef boven de oosterspits en klom
Den tintelenden hemel langs. Haar licht
Bescheen Rohinî's kabb'lend vocht en berg
En dal en 't slapend land, en dichter bij

Versierde zij met zilver 't dak van 't huis,
Van 's Prinsen lustslot, waar zich niets bewoog,
Noch levensteeken gaf, tenzij dan ginds,
Waar bij de poort het wachtwoord *Mudra* klonk
En *Angana* ten antwoord en de trom
De ronde deed. 't Was allerwege stil
Op aard; de jakhals slechts en in den tuin
De krekel werd gehoord.

Waar evenwel

De maan door 't steenen kantwerk van het huis
Haar licht op parelmoeren wanden wierp
En vloeren van geaderd marmer, viel
Haar schijnsel op zoo uitgelezen schaar
Van Hindostansche meisjes, dat het scheen,
Als waren 't Dewî's in een hemelzaal.
Daar lag de keur van 's Prinsen maagdenstoet,
Al wat maar schoon en lief was aan het Hof,
Zoo kalm en vredig door de rust des slaaps,
Dat beurt'lings elk het puikjuweeltje scheen.
Maar telkens lag daar naast of elders weer
Nog schooner, tot de blik het rijk taaf'reel
Verrukt doorliep, als bij den juwelier,
Waar telkens ied're steen hem trekt en boeit.
Zij lagen daar, bevallig zorgeloos,
Haar bruin getinte leden deels bedekt,
Deels bloot; heur glanzend haar gestikt met goud

En bloemen, of ook donker golvend langs
Den schoongevormden hals. Bekoorlijk werk
Had haar gesust in droomerigen slaap,
Niet matter dan de vogel, die na min
En zang het kopjen in de veeren steekt,
Tot weer de morgen wekt tot liefde en lied.
Gedreven lampen hingen van het dak
Aan zilv'ren ketens neer, wier geur'ge vlam
Haar licht en schaduw vlocht door 't maanlicht. Al
De gratie, elke lijn werd zichtbaar: 't kalm
Gezwoeg der boezems; handen, licht gebruind,
Gevouwen soms, of vrij; gezichtjes, schoon
En donker; wenkbrauwbogen, hoog gewelfd;
Gescheiden lippen; tanden als een snoer
Van paarden; wimpers van satijn, die zacht
De wangen streelden; polsen, schoon gevormd,
En zachte, kleine voeten, die, getooid
Met klokjes, 't klaptten, als er een bewoog,
Haar storend waar zij droomde van een dans,
Waarom de Prins haar prees, of van een ring,
De gave van een fee. Hier lag er een,
De vingers in de snaren van de lier
Dicht aan haar wang, als toen haar laatste lied
De stralende oogen alle wiegde in slaap,
Haar eig'ne mee. Een ander sloot in d'arm
Een antiloop, die voor den fijnen kop

En 't hellende gewei aan hare borst
Een leger zocht. Het beest at rozen, toen
Hen sluim'ring overviel. Haar slappe hand
Droeg nog een afgeknaagde bloem en 't dier
Hield in den bek een krullend rozeblad.
Hier waren twee vriendinnen door den slaap
Bevangen, vlechtend aan een mogra-krans,
Die 't minnend zusterpaar aaneen verbond
Als met een starrenketen, lid aan lid
En hart aan hart, zoodat zij op elkaar
En op de bloemen sliepen. De and're ginds
Reeg, eer zij insliep, steenen aan een snoer
Tot halssieraad, coraal, onyx, agaat,
Maansteen en carneool. In vollen glans
Straalde om haar pols het snoer, terwijl haar hand
De kraal hield, die, nog ongeregen, moest gepaard
Aan groen turkoois, vol Godenbeeld en schrift.
In slaap gewiegeld door het maatgeluid
Der golfjes langs den tuin, lag elke maagd
Op 't zacht tapeet gelijk een rozeknop,
Die, als de morgen komt, ontluikt en 't schoon
Des dags verhoogt. Zóó was het vóórvertrek.
Maar Gotamî en Gungâ, in dat rijk
Van liefde de eersten, lagen aan den zoom
Der purdah neer.

Het karmozijnen kleed,

Met blauw en goud gestikt, hing voor een poort
Van sandelhout, waardoor een drietal treên
Den toegang gaf naar 't prachtig slaapvertrek,
Waar de echtkoets op een troon met zilv'ren kleed
Geplaatst was en de voet als in een bed
Van Neem-bloem trad. Daar was de wand bedekt
Met parelmoer, gevischt uit Lanka's stroom
En fijn bewerkt. Een krans van Lotusbloem
En vogels sierde den albasten boog,
Gewerkt in mozaiek van jade en lazuliet,
Jacint en jaspis, sling'rend langs 't gewelf
En om de ramen, die het traliewerk
Omlijstten, waar voor de ademende borst
Zich bloemengeur van schelpbloem en jasmijn
Met zoele lucht en maneschijn den weg
Door baande... een gratie en een lief'lijkheid
Intusschen, die verbleekten voor den glans
Van 't heerlijk echtpaar, van den Çâkya-Prins
En van zijn fiere vrouw Yaçodharâ.

Half overeind in 't leger, aan zijn zij,
Het kleed gegleden van haar hals, het hoofd
In beide handen, zat Yaçodharâ
Geleund, naar d'adem hijgend, 't oog betraand.
Driemalen kuste zij met zachten mond
Siddhârtha's hand en bij den derden kus

Riep ze uit: "Ontwaak, mijn Heer! gun mij den troost
Van uwe stem!" — "Wat deert u, lieve?" klonk
't Bescheid. Maar eer haar antwoord kwam,
Ontsnapte haar op nieuw een zucht: "Helaas!
Mijn Prins, ik sliep gelukkiger dan ooit.
Het kind, uw kind, dat sluimert in mijn schoot,
Gaf levensteeken. 'k Voelde reeds aan 't hart
Dien dubb'len polsslag, die van leven, vreugd
En liefde spreekt en als muziek mij stemt
Tot kalmte. Maar, eilaas! 'k zag in mijn slaap
Drie droomgezichten, die mij huiv'ren doen.
Ik zag een witten, breed-gehoornden stier,
Een vorst der weiden, door de straten gaan.
Hij droeg een edelsteen aan 't hoofd, die blonk
Als ware een ster van boven neergedaald,
Of als de kantha-steen, waarmee de groote slang
Een onderaardschen nacht in dag herschept.
Hij naderde met kalmen tred de poort.
Niet één kon hem weerhouden, schoon een stem
Uit Indra's tempel riep: " 't Is met den roem
Van onze stad gedaan, als hij ontkomt!" "
't Was vruchteloos. Toen weende ik luid en sloeg
Mijn armen om zijn nek en kampte en bad,
Dat men de poorten sloot; maar 't vorst'lijk dier
Ontwong zich loeiend met een lichten ruk
Aan mijn omhelzing en, de poorten door,

De wacht vertredend, ging hij zijnen weg.
Toen droomde ik, dat vier Geesten, luisterrijk,
Met schitt'rende oogen, schoon, als waren zij
De Vorsten van den berg Sumeru zelf,
Uit 's hemels hoogte, blinkend en gevolgd
Door tallooze eng'len, snel tot onze stad
Afdaalden, zoodat Indra's gouden vlag
Al fladderend ter aarde viel. Terstond
Daarna verrees een roemrijker banier,
Die wapp'rend golfde, gloeiend van robijn,
In zilverdoek geweven, dat zijn licht
Op woorden en op spreuken vallen liet,
Wier boodschap al wat leefde juichen deed.
Een zoele morgenwind, die uit het Oosten blies,
Ontrolde zacht het kostb're doek en 't schrift
Werd leesbaar voor elkeen. Ook daalde een stroom
Van wonderbloemen neer, in vreemde streek
Geplukt en hemelsch schoon door kleurenpracht."

Toen zei de Prins: "Mijn Lotosbloem! mij dunkt,
Dit was geen kwade droom!"

Maar 't antwoord klonk:

"Ja, Heer! als niet een stem, die huiv'ren deed,
Geroepen had: "Nu komt, nu komt de tijd!"
Ook volgde nog een derde droom, die mij
Naar u, mijn trouwe, grijpen deed. Op 't bed

Lag slechts een versche peluw en het kleed,
Dat eens uw leden dekte, van u zelf,
Mijn Levenslicht, mijn Heer, mijn Al! geen spoor.
Ik zag, terwijl ik sliep, hier langs mijn borst
Den parelgordel, dien ik eens van u ontving,
Verand'ren in een slang; mijn voet-ornaat
Viel af, mijn gouden bellen braken stuk;
Op 't hoofd verdorde mijn jasmijnen krans,
Terwijl deze echtkoets in den grond verzonk
En 't karmozijnen kleed werd neergerukt.
Toen hoorde ik in de verte weer dien stier
En 't wapp'ren van die rijk versierde vlag,
En nogmaals riep de stem: “De tijd breekt aan!”
Op dat geroep, waar nog mij 't hart van klopt,
Ben ik ontwaakt. Wat anders kan deez' droom
Beduiden dan mijn dood, of, erger nog,
Dat gij, mijn Prins! ontruikt wordt aan mijn hart,
Of mij verlaat?”

Als de avondzonnestraal

Op de aard, viel op zijn vrouw Siddhârtha's blik.
“Mijn lieve!” sprak hij, “blijf goedsmoeds, als troost
Te vinden is in trouwe liefde. Of al
De toekomst zich weerspiegelt in uw droom,
Of al der Goden tronen wank'len, de aard
Wellicht den weg tot rust en vreugde vindt,
Desniettemin, wat ons ook overkoom',

Wees van mijn liefde voor Yaçodharâ
Vast overtuigd. Gij weet, hoe, maanden lang,
Ik peinsde en zocht naar balsem voor de smart
Der lijdende aarde. Als straks het tijdstip komt,
Dan zij, wat wezen moet! Is mijne ziel
Ontroerd om vreemde zielen, lijd ik 't leed
Van anderen, meet daarnaar af, hoe teer,
Bij 't drijven op des geestes breede vlucht,
Ik waren blijf om allen, wier bestaan
Ineenvloeit met het mijne, en 't meest om u,
Zoo lief, zoo goed, zoo edel! Dierb're gâ!
Straks moeder van mijn kind! Hoe vaak mijn geest
Ook zwierf langs zee en land — zoozeer vervuld
Van deernis met het mensdrom als de duif
Van liefde voor haar broed — steeds keerde hij
Met blijde wick, met forschen vleugelslag
Terug tot u, die al de lief'lijkheid,
De teederheid, de deugd van mijn geslacht
Als in een enkel beeld vertoont, mijn schat,
De mijne boven al! En daarom denk,
Wat ook gebeure, aan 't vorstelijke dier,
Dat loeide in uwen droom, en aan de vlag,
Die schitt'rend zich ontplooide, en twijfel niet
Of ik u altijd minde en minnen zal
En 't meest aan u bij al mijn streven denk.
Wees dus goedsmoeds, en, als verdriet u kwelt,

Bedenk dan, dat door 't aardsche leed een weg
Ons voeren *kan* en *moet* tot rust en troost.
De beste dank, de rijkste zegening,
Die trouwe liefde schenkt — helaas! de kracht
Der liefde zelfs is zwak! — zij u geboën
In deze omarming. Kus mij op mijn mond;
Zwelg met uw hart de taal mijns harten in,
En sta, waar and'ren twijf'len, in 't geloof,
Dat ik, die alle zielen min, u 't warmst
Bemin. — Rust nu, want ik sta op en waak!"

Toen sliep zij weenend in, maar zuchtte nog
Als hoorde ze andermaal die stem: "De tijd,
De tijd breekt aan!" Toen zag Siddhârtha om
En zie, de maan stond in de kreeft, in 't lang
Voorspeld verband stond 't zilv'ren starrenheir,
Als predikend: "Dit is uw nacht! Verkies
Óf aardsche grootheid óf het pad der deugd;
Een vorst'lijk koninkrijk óf zonder kroon
En t'huis, alleen, der wereld hulp te biën!"
Gedragen door de fluist'ring van den nacht
Drong daarenboven in zijn oor een lied,
Als zongen 't Dewa's in den zoelen wind;
En zeker waarden toen wel Goden rond,
Acht gevende op den Prins, die op den wenk
Der starren achtte.

“Ik ga, mijn ure sloeg!”

Zoo sprak hij. “Dierb’re slaapster, ’t was uw mond,
Die zelf mij opriep tot hetgeen *ons* scheidt,
Maar de aarde redt, en uit den hemel ginds
Wenkt mij in stilte en flikk’rend het bevel,
Reeds lang bepaald. Ik heb het punt bereikt,
Waarheen mijn dagen en mijn nachten mij
Allengskens voerden. Van mijn Koningskroon
Doe ’k afstand; van een Rijk, door ’t blanke zwaard
Verkregen, zie ik af. Het bloedig spoor
Der zegekar zal niet voor de aard den roem
Van mijnen heldennaam in bloedrood schrift
Bewaren. Liever wil ik vlekkeloos
En lijdzaam wand’len. ’t Stof der aarde zij
Mijn leger, ’t eenzaamst oord mijn woonverblijf;
Alleen wat need’rig is, verzelle mij;
Het kleed der pârya’s zij mijn stil ornaat,
Mijn voedsel de aalmoes der barmhartigheid,
Mijn dak een duist’re grot of ’t kreupelhout!
Ik kies dit deel, omdat de jammerkreet
Des levens en van ’t scheps’lenheir mijn oor
Verscheurt en deernis met de bitt’re smart
Der lijdende aard geheel mijn ziel vervult.
Ik wil genezing brengen, voor zoover
In zelfverzaking en in kloeken kamp
Nog heil te vinden is. Want wie der Goôn

Heeft macht of meêlij? Wie heeft ze ooit aanschouwd?
Waar hebben zij den vromen hulp verleend?
Wat baatte 't ooit den mensch, of hij al bad,
Of tooverzangen zong, of tienden gaf
Van koorn en olie, 't blatend offerdier
Het leven roofde, trotsche tempels schiep,
Aan priesters spijs verschaft of smeekend riep
Tot Wishnu, Çiwa, Sûrya? Ach! niet een,
Die werd bevrijd van 't leed, ofschoon hij steeds,
Nu vleierend, vreezend straks, zijn smeeklied zong,
Geprevel, dat als rookwalm dag aan dag
Ten hemel steeg. Is ooit een broeder soms
Aldus ontkomen aan des levens smart,
Aan 't wee van liefde en scheiding, aan den gloed
En aan de huivering der koorts, aan 't staâg
En droef verval der grijsheid, aan den dood,
Zoo schrikbaar donker, en wat daarna volgt,
Als bij een nieuwe went'ling van het rad
Nieuw leven nieuwe moeiten baart, de droom
Van 't nieuw geslacht vannieuws in rook vervliegt?
Wie mijner zusters heeft ooit vrucht gezien
Van lofzang of van vasten? Welke pijn
Werd haar gekweten in het barensuur
Voor offergave in kaas of tulsiblad?
De Goden, goed of kwaad, zijn allen zwak,
Meêlijdend en meêdoogenloos, als wij

Geklonken aan het went'lend wiel, zij ook
In 't eindig Zijn besloten. De oude Schrift
Verkondt naar waarheid, dat het leven — waar
En wanneer ook ontstaan — in welken vorm
't Zich openbare — in mug of worm of visch,
Of hooger weer in pluimgedierte of mensch,
Tot bij de Dewa's toe, verkleefd aan 't stof
Wacht op verlossing. Zelve zijn ze als wij
Verwant aan al wat leeft. Dus zou, als 't één
Gelukte aan 's levens vloek den mensch
Te ontrukken, heel het wereldrond, verlicht,
Bevrijd, verlost zijn van een blind bestaan,
Waaraan zich kille vrees als schaduw paart
En dat in wreede pijn vergaat. "Als 't één
Gelukte?" Een middel *moet* bestaan! Er *moet*
Een toevlucht zijn! In kou verging de mensch
Tot eind'lijk iemand aan den killen steen
Den schat, aan 't koest'rend zonnelicht ontleend,
Den rooden vonk, ontlokte. Een wolf gelijk
Verslond hij menschevleesch, totdat er een
Het koren zaaide, dat nu 't leven voedt.
Hij lispte staam'lend voort, totdat een tong
Verstaanbaar sprak en vlugge hand 't geluid
Vertolkte in letterschrift. Wat goeds trad niet
Met moeite en kamp en offervaardigheid
Aan 't licht? Als een, die groot, voorspoedig, rijk,

Gezond en sterk is en tot heerschappij
Geboren; een, die in den morgenstond
Des levens juicht, nog niet de hitte kent
Eens langen dags; die honger heeft, nog niet
Verzadigd is van 't feest der liefde; die,
Waar 't leven glorie en bevalligheid
In 't lijden mengt, die gaven dankbaar roemt,
Nog niet vermoeid, in 's levens harde school
Nog niet volleerd; nog vrij om van 't genot
Het beste deel te kiezen — een als ik,
Die pijn, gebrek en lijden nog niet kent,
Tenzij dan medelijden en 't bezwaar
Van mensch te zijn — als zulk een man, die veel
Bezit, uit liefde eens alles gaf, en zocht
Naar waarheid, 't groot geheim der zaligheid
Te ontdekken poogde, 't zij dit in de hel
Of in den hemel schuilt, of naderbij
Verborg en zweeft, dan, dan zou ergens, eens,
Op 't laatst, de sluier voor zijn zoekend oog
Gelicht en voor zijn voet het rechte pad
Geopend worden; dan verwierf hij 't goed,
Waarvoor hij van de wereld afstand deed;
Dan zwichtte voor zijn macht de Dood! — Welaan!
Ik heb een Koninkrijk en geef dat prijs,
Wijl ik het liefheb, wijl het hart mij klopt
Voor ieder hart, dat lijdt, bekend of niet,

Gewonnen reeds of dat ik winnen zal;
Voor al die duizenden, wier redding daagt
Door 't offer, dat ik breng. — Ster, die mij roept,
Ik kom! Gij treurende aarde! om uwentwil
Doe 'k afstand van mijn jeugd, mijn troon, mijn vreugd,
Mijn gulden dagen, nachten, mijn paleis,
En uwe omarming, dierb're Koningin!
Wier offer 't zwaarste valt, al is het heil
Der aarde ook 't uwe. En dan mijn kind, de vrucht
Van onze trouw, verborgen in uw schoot!
Zoo 'k zeeg'nend hem verbeidde, zou de moed
Me ontzinken. Vrouw, kind, vader, volk, verdraag
Een wijl' de kweeling van dit uur, opdat
De wet verkondigd worde en 't licht verrijz'!
't Besluit staat vast. Ik ga, en keer niet weer
Dan in 't bezit der waarheid, die ik zoek!"...

Toen drukte hij zijn voorhoofd op haar voet
En sloeg, daar woorden faalden, 't minnend oog
Ten afscheidsgroet op 't kalm, betraand gelaat.
Zijn handen vouwend op zijn kloppend hart
Liep hij eerbiedig en met stillen tred
Driemaal om 't leger, of 't een outer waar'.
"Nooit," sprak hij, "sluimer ik hier weer." Hij ging,
Maar keerde driemaal op zijn schreden weer —
Zoo roerend was haar schoon, zoo sterk zijn min —

Totdat, het hoofd omhullend met zijn kleed,
Hij ras zich van haar keerde en 't wandgordijn
Met zachte hand ter zijde schoof.

Daar lag

Doodstil, verzegeld door den slaap, zoo kalm
Als waterleliën, de bloemenhof
Van Hindostansche maagden, Gotamî
En Gungâ, 't donkerbladig Lotus-paar,
En heel die zust'rengroep met zijden blaên.
“Lief zijt gij mij, vriendinnen!” sprak hij. “Zwaar
Valt mij van u de scheiding. Dan, wat rest
Ons zonder haar als troostelooze dood
En droeve grijsheid? Ach! als deze slaap
Is ook uw sterven. Zoo de roos verwelkt,
Waar blijven geur en kleur? Waar blijft de vlam
Als de olie is verteerd? Gij, stille nacht!
Druk zwaar op deze sluimerende leên;
Sluit deze lippen met uw zegel toe,
Opdat geen traan, geen vriend'lijk woord mij keer'.
Hoe rijker mij door haar het leven wordt,
Hoe droever 't is, dat zij en ik, en elk,
Slechts leven als 't geboomte, dat de koû,
Den regen en den wintervorst trotseert,
En, als 't weer lente wordt, misschien verdord
Wacht op den bijl. Dit duld ik niet, al scheen
Mijn leven godlijk; zelfs niet, als de glans

Der hemelvreugde nimmer voor mij week —
Daartoe is 't leed der aard te zwart. Vaartwel!
Mijn leven off'rend ga ik 't eeuwig Licht,
Ga ik verlossing zoeken."

Daarna zacht

Het oord der rust verlatend, ging de Prins
Naar buiten. De oogen van den donk'ren nacht,
De wakk're sterren, zagen op hem neer
Met liefde, en de adem van den nacht, de wind,
Liefkoosde 't boordsel van zijn kleed. Ontplooid
Vóór d'uchtend, wuifden uit den open kelk
De bloemen, als uit wierookschalen, rood
En purper, hem haar geuren toe. Door 't hart
Der aarde ging een rilling, van de zee
Tot aan 't gebergte, alsof een nieuwe hoop
Het kloppen deed. Ook zegt het oud verhaal,
Dat de ether trilde van den blijden zang
Der legioenen Geesten, die, naar Oost
En West zich wendend, in den nacht een licht,
En, noord- en zuidwaarts zwevend, vreugdegloed
Op aarde ontvonkten. Aan de poort verscheen
Het viertal Hemelvorsten, met hun heir
Van lichtende eng'len in den wapendos
Van zilver, goud, saffier en parelmoer,
Om twee aan twee en hand aan hand den Prins
Te ontvangen, die daar stond, het vochtig oog

Omhoog geslagen, om den dichten mond
't Onwrikbaar plan op godlijk liefdewerk.

Toen ging hij in het duister voort en riep:
"Chanda! sta op, en breng mij Kanthaka!"

"Wat wenscht mijn Heer? te rijden in den nacht,
Als alles donker is?" vroeg aan de deur
Der poort de wagenmenner, half ontwaakt.

"Zacht!" sprak Siddhârtha, "breng mijn paard!
Geslagen is het uur, waarin mijn hart,
Naar waarheid dorstend, aan de gulden kooi
Ontsnapt. Voortaan, om aller menschen wil,
Zoek ik slechts licht!"

"Ach, Prins!" klonk 's dienaars woord,
"Is 't dan niet waar, wat heil'ge en wijze liên,
In sterren lezend, meldden van een tijd,
Waarin de zoon van vorst Cuddhodana,
Der heeren Heer, een Wereld richten zal?
Gaaf gij van hier? Zal 't Rijk aan uwe hand
Ontglippen voor een bedelnap? Geeft gij
Voor dorre woestenij dit lustoord prijs?"

Het antwoord luidde: "Een troon was niet het doel
Van mijne komst. Het Rijk, dat ik begeer,

Is meer dan vorstendommen, alle een prooi
Van wiss'ling en verderf! Geef mij mijn paard!"

"Mijn hoog vereerde!" luidde nog het woord
Des menners, "denk toch aan uws vaders smart,
Denk aan het leed van hen, wier roem gij zijt,
Als gij hen eerst vernietigt, waartoe baat
Hun dan uw hulp?"

Siddhârtha sprak: "Mijn vriend!"
't Is valsche liefde, die slechts voor zich zelf
't Genot der liefde zoekt. Hen min ik meer,
Dan hunne vreugde en dan de mijne. Ik ga,
Zoo warme liefde baten kan, om hen
En al wat leeft te redden. Geef mijn paard!

"Ik ga, mijn Heer!" zei Chanda toen. Bedroefd
Den stal intredend nam hij van den wand
Het zilveren gebit, de ketting en den toom,
Maakte al de riemen en de haken vast,
En leidde Kanthaka ter staldeur uit.
Daar kamde en tooide hij het sneeuw wit ros,
Gebonden aan den ring, en streek hij 't haar
Als zij' zoo glad. Vervolgens legde hij
Den numdah over 't dier, dan 't zadelkleed
En 't schoone zadel, trok den buikriem aan,
Vol schitterend gesteente, en gespte toen

Den staatriem en den springriem vast. Een paar
Gedreven gouden beugels hing hij aan, en 't net,
Met kwasten van satijn, aan paarlen rijk,
Wierp hij er overheen. Toen bracht hij 't paard
Tot vóór den Prins. Nauw zag het dier zijn Heer,
Of 't hief den blijden kop en brieschte luid,
Den purp'ren neus wijd open. De oude Schrift
Verklaart, dat Kanthaka's gehinnik wis
Door allen waar' gehoord, als ook 't gestamp
Met de ijz'ren hoeven, hadden Dewa's niet
Het oor der slapers met onzichtb're wiek
Bedekt en doof gehouden.

Zacht den kop

Van 't fiere strijdros buigend, zei de Prins,
Al kloppend op den blanken nek: "Wees stil,
Mijn Kanthaka! wees stil en draag uw vorst,
Zoover als nimmer ruiter reed. Deez' nacht
Nam ik mijn paard, omdat ik waarheid zoek,
Niet wetend waar, maar overtuigd, dat nooit,
Eer 't doel bereikt is, 't zoeken enden mag.
Wees daarom kloek en vurig, edel ros!
Dat niets u wedersta, al sperden zelfs
Een duizend zwaarden u den weg. Laat muur
Noch gracht de vlucht verhind'ren. Als ik roep:
"Voort, Kanthaka!" en uwe zijde raak,
Snel dan den wind voorbij! Wees, om uw Heer

Werd aan de tweede en aan de derde poort
Het groot portaal geopend, toen daar 't ros
Kwam naad'ren met Siddhârtha. Heel de keur
Der wachters lag er in de schaduw neer,
Als dooden, hoofdman en soldaten, 't zwaard,
De lans stil nevens hen, het schild ontgespt.
Een wind toch, meer slaapwekkend, dan die waait
Door Malwa's sluimervelden, ging den Prins
Vooruit, en waar die blies, daar was 't gevoel
Geheel verdoofd. Zoo kon hij ongemerkt
't Paleis ontvlieden.

Toen de Morgenster

Ter lengte van een halve speer de kim
Verlaten had en morgenwind het land
Verkwikte, Anoma's vocht, de grensrivier,
Zacht rimp'lend, hield de Prins de teugels in.
Van 't paard gestegen kuste hij den kop
Van Kanthaka. Tot Chanda sprak hij warm:
"Wat gij gedaan hebt, brengt een zegen aan
Voor u en voor heel 't scheps'lenheir. 'k Zal steeds
U minnen om uw trouw. Leid nu mijn paard
Terug. Neem dit mijn hoofdsieraad, dit kleed,
Dat mij nu niet meer voegt, den gordel, rijk
Versierd, mijn zwaard, en dezen langen lok,
Dien, zie! het staal mij dus nog scheidt van 't hoofd!
Breng alles aan den Koning, met de beê

Dat hij zijn zoon vergete, tot hij keert,
Tienvoudig Prins, de koning van een Rijk,
Door stil gepeins verworven en door kamp
Om licht. Indien 't mij eerlang daagt, o dan,
Dan hoort heel de aard mij toe, door vrijen dienst,
Door liefde's macht gewonnen! Want den mensch
Redt slechts de mensch, en geen, die nog als ik
In 's werelds offer 't heil der wereld zocht!"

V I J F D E B O E K.

Om Bimbisâra's lommerrijke stad,
Om Râjagriha, rijzen heuv'len op,
Als wachters. Hier Bipulla, langs wier voet
De Sarsuti haar lauwe golfjes stuwt.
Baibhâra daar, begroeid met palm en kruid.
En ginds weerkaatst de donk're Tapowan
Zijn zwarten rotswand, van welks ruigen rug
Een vruchtbaar slijk druipt, in het dampend vlak
Der poelen. Dan de berg van d' edelsteen,
De Ratnagiri, oost'lijk, en zuidoost
De Gieren-spits, de Sailâgiri. 't Pad,
Dat menig voetspoor toont, loopt kronk'lend op,
Langs bamboe-bosschen en saffloer-gewas,
Langs donk're mangoes en jujube-hout,
Langs witgeaârde rotsen, jaspissteen
En rijk bebloemde vlakten, naar de plaats,
Waar, westwaarts neigend, 's bergrugs statig dak
Een' grot, beschaauwd door vijgen, overwelt.
O gij, die herwaarts komt! ontschoei uw voet
En buig uw hoofd, want dierder, heil'ger oord

Kent de aarde niet. Hier zat de Buddha neer.
Hij duldde er zomerhitte en regenvlaag
En 't kille van den nacht, om onzentwil
Gehuld in gele monnikspij. Zijn spijs
Was 't karig maal, dat hem liefdadigheid
Toevallig bood. Hij sliep des nachts in 't gras,
Alleen en zonder t'huis, terwijl in 't hout
't Gekuch der tijgers klonk en om zijn grot
De jakhals huilde. Dag en nacht bedwong
De Roem der Wereld hier het edel lijf,
Geschapen tot genot. Hij vastte hier
En waakte en zon en zocht in stil gepeins,
Zoo onvermoeid, dat soms, terwijl hij zat —
Zoo roerloos als een steenrots — op zijn knie
Een eekhoorn sprong, een schuwe kwartel 't nest
Aan zijne voeten bouwde, of naast zijn hand
De duiven kruimels pikten uit zijn schaal.

Zoo placht hij van den middag — als het land
Van hitte schemerde en de warme lucht
De muren en de tempels trillen deed —
Te peinzen tot den tijd, dat, ongemerkt.
De zon ter kimme neeg en op het veld
De purp'ren avond daalde, kalm en snel.
Hij zag niet, hoe 't gestarnte allengs verscheen.
Hij hoorde niet den trommelslag der stad,

Noch 't snerpend uilgekras, als, gansch verdiept,
Zijn geest gedachtendraden spon, zijn voet
Den weg in 's levens doolhof zocht, totdat,
Te middernacht, heel de aard ter ruste ging
En slechts 't gedierte, dat het donker mint,
Nog krijschte in 't woud, gelijk op 't donker pad
Van 't mensch'lijk onverstand de kreet weerklinkt
Van vrees en haat, en lust, begeerte en toorn
Er rondsluipt. Dan eerst sliep hij, nauw den tijd,
Waarin de vlugge maan het tiende deel
Van hare wolkenbaan doorloopt. Maar straks,
Vóór 't uchtendkrieken, stond hij, peinzend weer,
Op deze of gene spits, met vurig oog
De slapende aarde aanschouwend, al wat leeft
Omvattend in den geest. Dan werd langs 't veld
Het zacht gedruisch, dat als een morgenkus
De landen wekt, vernomen, en de dag,
Dat wonder, grauwde in 't Oosten. Scheem'ring eerst,
Alsof de nacht het fluist'ren van den dag
Niet merkte, en dan — vóór 't tweede haangekraai —
Een lichte streep, een zich verheld'rend wit,
Zoo hoog als de uchtendster, dat als versmelt
In stroomen zilvers, straks getint als goud,
Waar 't om den rand der hooge wolken gloeit,
En in saffraan, scharlaken, karmozijn
En amethist verloopt, totdat het blauw

Des hemels helder blinkt en in haar tooi
Van vroolijk stralend licht de Dagvorstin
Te voorschijn treedt.

Dan, na een welkomstgroet,
Naar eisch der Rishi's, aan het rijzend licht
Gebracht en zich ter reiniging gebaad
Te hebben, ging langs 't kronkelende pad
De Buddha stadwaarts en als Rishi rond
Van straat tot straat en zaam'lend in zijn nap
Het sober deel ten levensonderhoud.
De nap was weldra vol, want ieder riep:
"Heer! neem van onzen voorraad!" "Neem van ons!"
't Omsluiërd oog en 't godlijk aangezicht
Bewond'rend. Moeders, die hem zagen gaan,
Begeerden, dat hun kind'ren hem den voet
Eerbiedig kusten, zich den zoom zijns kleeds
Aan 't voorhoofd drukten, of met melk en brood
Hem spijzigden en in zijn bedelnap
Een gave legden. Vaak ook op zijn tocht,
Wanneer hij, voortgaand met bedaarden tred,
Van hemelsch meêlij blonk, verdiept in zorg
Voor medeschepselen, hem onbekend,
Bleef hier of daar een donker maagdenoog,
In liefde ontvlamd, op dit verheven schoon
Bewond'rend staren, als werd hier een beeld
Uit haar geheimste droomen werk'lijkheid,

Als zette een meer dan aardse aanminningheid
Haar borst in gloed. Maar hij, met nap en pijn,
Toog verder, elke welgemeende gift
Vergeldend met een vriend'lijk woord, terug
Naar 't eenzaam oord, om daar met heil'ge liên
De wijsheid en haar wegen na te gaan.

Op weg naar Ratnagiri's vreedzaam woud,
De stad voorbij, vóór de aankomst bij de grot,
Ontmoet men lieden, die, als waar' 't een dier,
Der ziel vijandig, 't lichaam door de pijn
Bedwingen, temmen, tot dat elk gevoel
Gedood is en geen mart'ling meer hen deert —
Yogi's, en Brahmachâri's, Bhikshu's, heel
De maag're en droeve schaar, die eenzaam woont.
Met d' arm omhoog staat de een daar dag en nacht,
Tot, bloedeloos, in ziekte weggeteerd,
't Vermagerend gewricht, 't verstijvend lid
Uit dorre schouders hangt, gelijk een tak,
Gestorven aan den boom. Een ander klemmt
Zóó lang en sterk zijn vingers in de hand,
Dat door het ett'rend vleesch gelijk een klauw
Zijn nagel groeit. Ginds wondt er een zijn voet,
Of kerft met spitse steenen aangezicht
En borst en dij, of brandmerkt zich met vuur,
Of slaat met felle doornen 't vleesch, bevuild

Met slijk en asch, gehuld in 't lompen-kleed,
Dat restte van een lijk. De een zoekt de buurt
Van 't walmend lijkvuur op en houdt verblijf
Met doodenbeend'ren en met roofgediert',
Dat krijscht om 't aas. Vijfhonderd maal per dag
Roept de ander Ciwa's naam. Zijn eene voet
Is lam en opgetrokken naar de knie.
Om 't holle middel, om den valen nek
Windt hij zich slangen. Als een somb're schaar
School zoo dat volk bijeen. De felle zon
Had hun de kruin verschroeid; hun oog was rood;
Hun spier en zenuw waren uitgedroogd.
Een lijk, vijf dagen oud, scheen hun gelaat,
Zoo mager was 't en vaal. De een kroop in 't stof
En telde voor het uitgehongerd lijf
Een duizend gerstekorrels, stuk voor stuk,
Tot dagelijksch rantsoen. Met bitter blad
Vermengde een ander 't kruid, opdat geen smaak
Zijn mond verblijden mocht. Geheel verminkt,
Van oog en tong en van geslacht ontdaan,
En doof en kreupel lag een derde neer.
Zoo werd daar 't lichaam door den geest gekweld.
Veel dulden was een eer. Ook zegt de Schrift,
Dat zaligheid het deel zal zijn van hem,
Die 't leed, dat Goden zenden, als beschaamt,
En meer dan helsche pijn verdragen kan.

Tot een van dezen, 't hoofd der kluiz'naarsbent,
Sprak Buddha met een droeven blik: "Mijn Heer!
Die zoo veel lijdt! Ik woon reeds maanden lang,
Naar waarheid vorschend, op den berg, en zie,
Hoe deze broeders, hoe ook gij, zoo fel
U zelf kastijdt. Wat voegt gij smarten toe
Aan 't leven, dat reeds zooveel smarten baart?"

"De Schrift zegt", luidde 't antwoord, "wie zijn vleesch
Zóó kwelt, dat hem het leven enkel pijn,
Het sterven wellust is, diens ziel stijgt straks,
Van zondesmetten vrij, gelouterd op
Uit 's lijdens smeltkroes, om in hooger sfeer
En heerlijkheid, als niemand denken kan,
De wieken uit te slaan."

"Ginds drijft een wolk",
Hernam de Prins, "zij lijkt een gouden kleed,
Om Indra's troon gevlochten. Uit de zee,
Door storm gedreven, steeg zij derwaarts op.
Zij daalt in tranen, dropsgewijz' weer neer,
Een ruigen weg vol moeilijkheden langs,
Door spleten, nullahs, door een troeb'len stroom,
Den Gunga langs, terug naar d'oceaan,
Waaruit ze ontstond. Is 't, Broeder! u gewis,
Dat heil'gen na hun leed iets anders wacht?
Straks daalt wat klom, wordt de inkoop weer verteerd.

Al gaat gij bij de hel ter markt en wint
Den hemel met uw bloed, de koop verjaart,
De strijd begint op nieuw.”

“Wellicht op nieuw”,

Weeklaagde de 'eremiet. “Met zekerheid
Is ons noch dit, noch iets bekend, maar toch,
Op nacht volgt dag, op onrust vreê. Vervloekt
Zij 't vleesch, dat in haar vlucht de ziel bezwaart.
Een korte strijd is de inzet en de prijs
Een groote vreugde.”

“Al duurt zij duizend jaar”,

Was 't antwoord, “eind'lijk kwijnt ze, of kent geen zijn,
't Zij hier, 't zij boven, of beneên, dat blijft,
Dat niet als alle leven wisselt? Zegt,
Zijn uwe Goden eeuwig, broeders?”

“Neen,

De Goden leven tijd'lijk. Brahma slechts
Houdt stand.” Aldus de Yogi's.

Buddha weer:

“Wilt gij, die wijs zijt, daar gij heilig schijnt
En sterk van geest, uw zuchten en geweën
Als dobbelsteen en werpen voor de kans
Op vreugd, die blijkt een korte droom te zijn?
Wilt gij uw vleesch, uit liefde tot de ziel,
Zóó haten, kwellen, gees'len, dat het straks
Den geest niet meer kan dragen naar zijn huis,

Maar vóór den avond neervalt op den weg,
Gelijk een afgereden paard? Of ook,
Gij droeven! sloopt, ontmantelt gij het huis,
Dat ons tot woonsteê dient, met smart gebouwd,
Waardoor de soob're lichtstraal binnendringt,
Die ons doet uitzien naar den dageraad,
Of ons den weg ontdekt naar beter oord?"

Toen riepen ze uit: "Wij kozen dezen weg
En gaan hem, Râjaputra, tot het eind,
In stervenshoop... al ware ook 't pad van vuur!
Weet gij een beet'ren weg, spreek op! Zoo niet,
Dan ga in vreê!"

Toen ging hij, diep bedroefd,
Bespeurend, hoe de mensch den dood zóó vreest,
Dat hem die vrees schier doodt, zóó 't leven mint,
Dat hem zijn levenslust bezwaart; hoe hij
Als boeteling zich 't leven droef vergalt,
Ter wille eens Gods, die hem de vreugd misgunt,
De hel verijd'lend door een nieuwe hel,
In heil'ge dwaasheid meenend, dat zijn ziel
Zich te eerder doortocht baant door 't kwijnend vleesch.
"O bloemekens der weiden!" riep hij uit,
"Gij keert uw teer gelaat naar 't zonlicht toe,
Gij straalt zoo blijde en geurt van dankbaarheid,
Eerbiedig prijkend in uw kleed van goud,

Van purper of van zilver. Geen van u,
Die 't ware leven mist of eigen schoon
Moedwillig schendt. Gij, palmen! die zoo rank
Ten hemel stijgt, u voedend met de lucht,
Die van Mâlaya en van 't blauwe meer
U tegenwaait, hoe leeft gij zoo tevreê,
Van 't eerste ontkiemen tot gij vruchten draagt,
In 't zonlicht zangen ruischend uit uw kruin?
En gij, die in hun groen zoo lustig woont,
Duif, bulbul, bijeneter, parakiet,
Gij, vlugge vogels! haat uw leven niet.
Niet een, die poogt den weg tot beet'ren staat
Te banen door voorafgaand leed. De mensch,
Uw meester, die u doodt, de mensch alleen
Is wijs. Zijn wijsheid voedt zich met zijn bloed
En voert tot zelfkastijding!"

Onderwijl

Woei van de bergen 't stof, pas opgejaagd
Door geiten en door schapen, wit en zwart,
Die tripp'lend daalden of met tragen tred
Nu toefden bij een welig struikje en dan,
Gelokt door 't glinst'rend water of door 't groen
Van wilde vijgen, zijwaarts drongen. Steeds,
Zoo vaak zij doolden, riep de herder luid
Of wierp hij met zijn slinger, om allengs
De onnooz'le kudde naar het vlakke veld

Te voeren. Door een wond verlamd, bebloed,
Kwam, moeilijk volgend, achteraan een lam.
Zijn makker sprong vooruit en 't moeder-schaap,
Bevreesd, dat ze een der twee verliezen zou,
Liep angstig heen en weer. Dit zag de Prins.
Toen nam hij, teêr bezorgd, het hinkend lam
En droeg het op zijn nek en sprak: "Wees kalm,
Gij, arme moeder! 'k draag uw zorg u na.
't Is wel zoo goed de smart van eenig dier
Te stillen, als in gindsche hollen 't leed
Der wereld te overpeinzen met een schaar
Van prevelende priesters."

"Waarom, vriend!"

Zoo sprak hij tot den herder, "drijft ge uw vee
In 't heete middaguur? Is de avondstond
Niet de aangewezen tijd?"

Het antwoord was:

"Een offergave in geiten, honderd stuks,
En evenveel in schapen, brengen wij.
De Koning moet van nacht in dienst der Goôn
Hen slachten."

"Ik ga meê," zei Buddha toen,
En naast den herder wand'lend, vol geduld,
In stof en zon, terwijl 't onrustig schaap
Hem blatend volgde, droeg hij 't lijdend lam.

Aan d'oever van den stroom verscheen een vrouw,
Nog jong, met zachten blik, 't gelaat betraand,
De handen opgeheven. Met een groet,
Ootmoedig buigend, sprak zij: "Gist'ren, Heer!
Hebt ge u ontfermd om mijnentwil. Alléén
Verzorg ik in dit vijgenwoud mijn kind.
Hij vond bij 't dolen in 't gebloemte een slang,
Die kronkelde om zijn pols. Hij lachte blij
En tergde in scherts de fijn gespleten tong
En d'open mond van 't schijnbaar schuld'loos dier.
Helaas! hij werd al spoedig bleek en stil.
Ik wist niet, wat hem afhield van zijn spel;
Waarom hij naar de moederborst niet vroeg.
Een zei: "Hij is vergeven!" een: "Hij sterft!"
Te scheiden van den knaap viel mij te zwaar.
Ik vroeg naar medicijn, die in zijn oog
Het licht terug kon roepen. Uiterst klein
Was 't teeken van den kus der slang. Ik dacht:
Zoo lief een kind had zij toch niet gehaat,
Noch in zijn spel gestoord. Toen een mij zei:
"Een heilig man woont op den berg, gekleed
In gele monnikspij; vraag voor uw zoon
Raad bij dien Rishi," ging ik bevend heen
Tot u, wiens aanschijn straalt als waart ge een God.
Ik weende en trok den sluier van mijn kind
En vroeg u naar een heilzaam medicijn.

Gij, groote Heer! hebt mij toen niet versmaad,
Maar zaagt ons aan met teed'ren blik. Uw hand
Beroerde zacht het kind en dekte 't toe.
Gij spraakt: “Ja, zuster! zoo gij 't vinden kunt,
Voor u en hem is baat. Die d'arts ontbiedt,
Brengt hem de voorgeschreven medicijn.
Dus, 'k raad u, zoek een tola mosterdzaad,
Zwart, niet afkomstig uit een huis, waar ooit
Een vader, moeder, kind of slaaf bezweek.
Wel u, zoo gij dat vindt!” Zoo spraakt gij, Heer!

De Meester lachte vriend'lijk en zei: “Ja!
Zoo sprak ik, beste Kisagotamî!
En vindt gij 't zaad?”

“Mijn Heer! ik klemde 't kind,
Dat koud werd, dichter aan mijn borst en ging,
En vroeg aan ied're hut, hier in het bosch
En stadwaarts op den weg: “Geef, bid ik u,
Een tola zwarte mosterd!” Die het had,
Gaf graag, want wie als arme de armoê kent,
Heeft met den arme deernis. Dan, op 't woord:
“Hier stierf toch niet bij toeval in dit huis
Een man of vrouw of kind of slaaf?” zei elk:
“Wel, zuster! welk een vraag! Er stierven meer,
Dan die nog leven!” 'k Gaf dan 't zaad terug
En vroeg bij and'ren. Maar hun antwoord was:

“Ziehier het zaad! maar onze slaaf is dood!”

“Hier hebt gij 't zaad! maar ik verloor mijn man!”

“Hier is wat zaad! maar die het zaaide, stierf
Nog tusschen regentijd en' oogst!” Ach, Heer!
Ik vond geen huis, waar men mij mosterd bood
En niet van dooden sprak. Dus kom ik hier,
Ik 'iet mijn kind, dat niet meer zuigt noch lacht,
Beneden bij den wingert aan den stroom
En zoek uw aangezicht en kus uw voet
En vraag: waar vind ik 't zeldzaam mosterdzaad? . .
Tenzij, zooals ik vrees en men mij zeî,
Mijn kind reeds niet meer leeft!”

De Meester sprak:

“Mijn zuster, toen gij zocht wat niemand vindt,
Vondt gij dien bitt'ren balsem, dien ik wist.
Uw kind lag gist'ren dood aan uwe borst.
Nu weet gij, dat de gansche wereld weent
Als gij, om 't zelfde leed. Het lenigt smart,
Te weten, dat zij 't deel van allen is.
Ik gaf mijn leven, zoo 'k uw tranenvloed
Kon stelpen; zoo 'k dien vloek verklaren kon,
Die maakt, dat ons de liefde zelfs benauwt;
Die 't menschdom drijft als dit onnooz'le vee
En 't over weide en bloem ten offer voert.
'k Zoek dit geheim! . . Maar gij, begraaf uw kind!”

Zoo traden zij de stad in, naast elkaar,
De herder en de Prins, toen reeds de zon
Zacht Sôna's stroom verguldde en langs de straat
En door de poort, waar 's Konings wachtpost stond,
Reeds lange schaduw wierp. Zoodra men zag,
Hoe Buddha 't lam droeg, week de wacht terug;
Het marktvolk trok de karren aan den kant;
Die kochten en verkochten hielden op
Met redetwisten om 't tooneel te zien;
De smid, zijn hamer in de hand omhoog,
Vergat den slag, de wever 't weefgetouw,
De schrijver 't perkament; den wisselaar
Ontging het aantal cowries; Çiwa's rund
At zonder toezicht van de rijst; de melk
Vloeide over, onderwijl de melker 't oog
Gericht hield op des Prinsen zachten tred
En op zijn houding, zoo vol majesteit.
Vooral de vrouwen kwamen in de deur
En vroegen: "Wie is deze, die zoo schoon,
Zoo vreedzaam, zoo bevallig 't offer brengt?
Uit welke kaste is hij? Wat teed're blik!
't Is toch niet Çakra zelf, de Dewarâj?"
Weer and'ren zeiden: "'t Is een heilig man,
Die op den heuvel bij de Rishi's woont!"
Maar Buddha ging, verzonken in gepeins,
En dacht: "Hoe menig schaap is herderloos

En doolt in 't nacht'lijk duister zonder gids
En blaas onwetend 't doodsuur tegemoet,
Als dit onnoozel vee, der menschen beeld!"

Toen werd den Koning aangezegd: "Er komt,
Aan 't hoofd der kudde, die gij u ontboodt
Voor de offerande, een heilige 'eremiet."

De Koning stond in de offerzaal gereed.
Brahmanen, wit gekleed, omringden hem,
Hun mantra's preev'lend en bestendig 't vuur
Aanwakk'rend, dat op 't midden-altaar glom.
In tongen rees de vlam uit geurig hout.
Hij siste en kronkelde als hij 't offer rook
Van ghee en specerij en Soma-sap,
De lust van Indra. Ook vloeide om den mijt
Een trage, dikke, purperroode stroom,
Die walmde en, deels verzwolgen door het zand,
Allengskens daalde — 't bloed van 't blatend vee.
Een offer lag gereed, een bonte geit
Met breede hoorns. De kop was vastgehecht
Met munja-gras. Op d'uitgestrekten hals
Blonk 't mes eens priesters. Deze riep: "Zie hier,
Geduchte Goden! 't offer, u gebracht
Van vele yajna's, Bimbisâra's keur.
Is u 't gezicht van 't spuitend bloed tot vreugd,

Behaagt de geur u van 't verbrandend vleesch,
Dat deze geit dan 's Konings zonden draag'
En haar het vuur verteer'! Nu stoot ik toe!"

"Verbied hem, groote Vorst!" zei Buddha zacht.
Zelf maakte hij het offer los. Niet een,
Die hem weerhield; zoo wekte hij ontzag.
Toen vroeg hij vrijheid tot een woord, en sprak
Van 't leven, dat een ieder rooven kan
Maar niemand schenken, dat elk schepsel mint
En redden wil; van 't wondervol bestaan,
Dat lief en zoet is, voor den minste zelfs;
Waar medelijden heerscht, een godsgeschenk,
Dat elk ontziet; want deernis maakt ons zacht,
Waar 't zwakken geldt, en waar het sterken geldt,
Grootmoedig. In den mond van 't stomme vee
Leê hij een droef pleidooi, leê hij de klacht,
Dat menigeen, die smeekt om gunst van Goôn,
Zelf geen genade kent voor 't arme dier,
Welks god hij is; ofschoon een nauw verband
't Bestaan van alle scheps'len saam verbindt,
En 't stervend dier steeds willig schatting gaf
In melk en wol, en kalm zich leiden liet
Door de eigen hand, die eens hem dooden zou.
Ook sprak hij van de leer der Heil'ge Schrift,
Dat stervend de een tot dier of vogel zinkt,

En omgekeerd, gelijk de vonk een vlam,
Zoo 't dier een mensch wordt. Nieuwe misdaad dus
Waar' 't offer, dat de zielsverhuizing stoort.
Ook — zeî hij — wascht geen bloed de geesten rein.
Het maakt de Goden, die goedgunstig zijn,
Niet blijde en 't koopt geen kwade Goden om.
Ook draagt het schuld'loos dier geen haar van 't wicht
Der rekenschap, die elk verschuldigd is
Van 't geen hij zondigs of onbillijks deed;
Hij zelf alleen, naar 's werelds vast bestel,
Dat goed met goed en kwaad met kwaad vergeldt,
Dat woord en daad met de eigen maat beloont,
Nauwlettend, onverbidd'lijk, onverwrikt,
De toekomst bindend aan 't verleên als vrucht.
Zoo sprak hij, woorden uitend, vol gevoel;
Door liefde en waarheid zoo vol koningsmacht,
Dat reeds de priester zijn bebloede hand
Bedekte met zijn kleed, en dat de Vorst,
Zijn handen vouwend, buigend naderkwam.
Intusschen ging de Buddha voort en zeî,
Dat de aarde schoon zou zijn, als 't scheps'lenheir
Elkaar beminde, onbloedig voedsel at,
Het goudgeel graan, de schoone vruchten, 't kruid,
Dat groeit voor allen, 't bronnat... spijs en drank,
Voor elk voldoende. 't Woord was nauw gehoord,
Of allen zwichtten voor der liefde macht.

De priesters strooiden 't altaarvuur uiteen
En wierpen 't slachtmes weg. Den dag daarna
Werd door herauten dit besluit verspreid
En in pilaar en steen dit woord gegrift:
"De Koning spreekt: "Tot nu toe werd geslacht
Voor middagmaal en offerand; voortaan
Vergiete niemand bloed, noch proeve vleesch.
Verrijkt is onze kennis. Al wat leeft
Leeft één en 't zelfde leven, en genâ
Valt elk ten deel, die zelf genadig is!" "
Bekend werd dit besluit en sinds dien dag
Verbond een kalme vrede 't scheps'lenheir,
Den mensch en 't lastdier en de vogels, heel
Den Gunga-oever langs, waar onze Heer
Met heil'ge deernis leerde in zachte taal.

Zóó klopte altijd van deernis 's Meesters hart
Voor al wat ademt in dit kort bestaan
En 't juk van vreugde en smart vereenigd draagt,
Dat in de Heil'ge Boeken wordt verhaald,
Hoe eertijds, toen de Buddha als Brahmaan
Te Dâlidd woonde bij de munda-rots,
Een droogte 't land verwoestte. 't Rijstveld stierf
Eer 't kwartels schuil kon bieden. Felle zon
Verdroogde in 't bosch de poelen; gras en kruid
Ging kwijnen. 't Woudgedierte zwierf alom

Met angst om voedsel rond. In zulk een tijd
Bespeurde eens onze Heer een tijgerin,
Die lag te sterven op den naakten steen
Der heete nullah-wanden. 't Hong'rig oog
Zag flikk'rend groen. Een handbreed hing de tong
Uit d'open muil langs de ingevallen wang.
Geplooid lag om de ribben 't bonte vel
Als om 't gebinte soms een strooien dak,
Verweerd van regen. Aan de maag're borst
Lag 't tweetal welpen hong'rig jamm'rend neer
En rukte en zoog en knabbelde aan de speen,
Die hun geen melk meer bood; terwijl zij zelf,
Het maag're moederdier, haar kermend paar
Met moederlijke zorgen lekte en nog
De zij' hun toehield onder droef gehuil
En met een liefde, sterker dan de nood;
Waarbij zij eerst haar wilden kreet bedwong,
Maar dan den muil in 't zand uitstrekte en woest
Van honger brulde alsof 't een donder waar'!
Haar ziende in haren jammer dacht de Heer,
Zich zelf vergetend, slechts als Buddha vol
Van eind'loos mee'lij: "Eéne hulpe slechts,
Die nog het moordend wouddier redden kan!
Zij sterft eer de avond valt. Zij heeft geen spijs.
Niet een, die deernis met haar heeft, nu 't dier,
Van roof bebloed nog, sterft van dorst naar bloed

Indien ik zelf haar voed, wie dien het deert?
Lijdt liefde schade, zoo zij 't hoogste doet,
Wat liefde vraagt?" Toen leî hij kalm terzij'
Sandaal en staf, den heil'gen gordel, 't kleed,
Den turban, en, terwijl hij 't zand betrad,
Het kokoshout verlatend, riep hij luid:
"Zie, moeder! hier is spijs!" En 't stervend beest
Sprong van haar welpen op met schorren kreet,
Wierp 't willig offer neer en hield haar maal,
Een feest'lijk maal, waarbij de kromme klauw
Zijn vleesch verscheurde en in zijn stroomend bloed
De gele slag tand baadde. Een laatste zucht
Dier onverschrokken liefde vloeide saam
Met d'adem van 't verwoede beest.

Sinds lang

Was Buddha's hart zoo groot; niet nu alleen,
Nu hij met lief'lijk meêlij' 't einde vroeg
Van wreeden Godendienst. Sterk drong hem toen,
Vernemend wie hij was en wat hij zocht,
Vorst Bimbisâra, dat hij in zijn stad
Mocht toeven. "Bij uw vorstelijken staat,"
Dus sprak hij, "past zulk vasten niet. Uw hand
Is voor een scepter, niet tot bedelen bestemd.
Blijf hier bij mij. Ik heb geen zoon. Leer gij,
Tot ik ga sterven, wijsheid aan mijn volk.
Woon in mijn huis en kies een schoone bruid!"

Maar altijd vast besloten, zei de Prins:
“Dit alles, eed’le Koning, gaf ik prijs
Ter wille van de waarheid, die ik zoek
En zoeken zal. Al opent zich de poort
Van Çakra’s hof en lokken Dewî’s mij,
Ik wijk niet af. Ik sticht het Rijk der Wet
En reis naar Gayâ en naar ’t lomm’rijk woud,
Waar ik het licht verwacht. De Rishi’s hier,
Noch ook de Çâstra’s, noch de dood van ’t vleesch,
Op last der ziel in vasten weggeteerd,
Verschaffen ’t ons. Het moet gezocht! Mijn vriend!
Zoo ik het vind, ik keer tot u terug
En loon uw liefde.”

Driemaal om den Prins

Heenwand’lend, diep zich buigend voor zijn voet,
Zei hem de vorst vaarwel. Toen toog de Heer
Naar Uruwilwâ, ongetroost en bleek,
Reeds zes jaar lang door zielestrijd vermoeid.
Wel hadden op hun heuvel, in de grot,
Alâra, Udra en de kluizenaars
Hem steeds vermaand. Zij zeiden: ’t stond geboekt
In heil’ge Çâstra’s. Wie kon hooger gaan
Dan Çruti en dan Smriti? Kan een mensch
’t In wijsheid winnen ooit van Jnâna-Khand,
Dat leert, hoe Brahma boven ’t stoff’lijk zijn
Verheven is, niets doet, geen hartstocht kent,

Maar rust, door niets omschreven noch gestoord,
Als louter leven, denken, zaligheid?
Of wie weet meer dan Karma-Khand, dat zegt,
Hoe wij, van zelfbewustzijn, neiging, drift
En aardsche omgeving vrij, gevloeid in God,
Tot waarheid komen en tot stillen vreê?

Doch in hun woorden vond de Prins geen troost.

ZESDE BOEK.

Wie 't oord wil zien, waar 't licht verreest, die ga,
Noord-westwaarts van de "Duizend tuinen", waar,
Door 't Gunga-dal, hij straks zijn schreden richt
Naar groene heuvels en bij d'oorsprong komt
Van twee rivieren, die hij volgen moet,
Nilâyan en Mohâna. Door een woud
Van breed gekruind mahûa-hout en bosch
Van bir en sansâr vloeit het kronk'lend paar
In 't bed der Phalgu, die langs rots en puin
Naar Gâya en Barabar's heuvels golft.
Een vol veld doornen ligt er langs dien stroom,
Met duinen afgewisseld. 't Droeg voorheen
Den naam Uruwelâya. Aan den zoom
Dier vlakte steekt een woud zijn zeegroen loof
In pluim en kwast omhoog. Door 't struikgewas
Sluipst stil een stroompje, blauw en wit gekleurd
Door lotus-bloemen, druk bevolkt met visch
En schildpad. 't Dorp Senâni heft daarbij
Zijn rieten daken uit de palmen op,
Met rustig volk en herderlijk bedrijf.

Eens leefde Buddha daar in 't eenzaam woud.
Hij overdacht er 't mensch'lijk leed, den gang
Van 't noodlot; de uitspraak van de Heil'ge Schrift;
Wat ons de scheps'len leeren in het woud;
't Geheim der stilte, waaruit alles kiemt;
't Geheim van 't duister, waarheen alles gaat;
Daartusschen 't leven, dat den boog gelijkt,
Die aan den hemel tusschen wolken staat,
Uit neev'len opgebouwd, op damp gegrond,
Die weer tot niets versmelt, ofschoon zijn kleur
Blonk van saffier, granaat en chrysopraas.
Daar in dat woud zat maanden lang de Heer,
Zóó diep verzonken in zijn stil gepeins,
Dat hij somwijlen heel zijn maal vergat
En, uit zijn overdenking weer ontwaakt,
Na 't middaguur ontdekte, dat zijn nap
Nog leeg was, als vóór d'opgang van de zon,
En wilde vruchten at, die van een tak
Een snaat'rende aap of purp'ren parakiet
Ter aarde wierp. Zoo week zijn schoon. Zijn lijf,
Door 't wicht der ziel verteerd, verloor allengs
De twee-en-dertig teekenen, 't bewijs
Van Buddha's vlek'loos schoon. Het dorre blad,
Dat van den sâl-boom voor zijn voeten woei,
Geleek nog meer op 't jonge lentegroen,
Dan op den Prins, de glorie van zijn land,

De weggekwijnde kluiz'naar leek.

Maar eens

Viel de overspannen Prins als dood ter neer,
In zwijm en machteloos. Als in den kamp
Een overwonnen strijder, in wien 't bloed
Tot stilstand kwam, die niet meer ademhaalt,
Zoo roerloos lag hij. Wand'lend langs dien weg
Zag hem een herdersknaap. Zijn oog was dicht.
Een trek van naamloos wee lag om zijn mond.
Zijn kruin werd door de middagzon verschroeid.
Ras vlocht de knaap tot dak voor 't heilig hoofd
Een dichte looverhut, van groen, geplukt
Van wilde rozen-appels. In zijn mond
Deed hij de droppels vloeien van de melk,
Die hij uit d' uier perste van zijn geit,
Opdat hij zelf niet, als van lagen stand,
Den heil'gen man van aanzien onrecht deed.
Naar luid der Boeken echter schoot het hout
Der jambu's wortels, droeg het blad en bloem
En werd het dicht bezet met glanzend fruit,
Zoodat de hut een zijden tent geleek,
Ter jachttijd uitgespannen voor een vorst,
Versierd met zilverwerk en knoppen goud.
De knaap, dit ziende, viel voor Buddha neer
Als voor een God. Maar adem scheppend rees
Siddhârtha overeind en vroeg om melk

In 's herders lota. "Ach, dat kan niet, Heer!"
Zeî toen de jong'ling, "zie, ik ben onrein,
Ik ben een Cûdra!" — "Menschenmin en nood,"
Sprak daarop 's Werelds Roem, "maakt allen één.
Wat weet de zilte traan of 't roode bloed
Van kasten? Niemand treedt het leven in,
Aan 't hoofd gemerkt met tilka, noch de hals
Getooid met heilig koord. Wie 't goede dient
Is hooggeboren, laag, wie zonde doet.
Geef mij een teug, mijn broeder! Vind ik ooit
Hetgeen ik zoek, dan wacht u heerlijk loon!"
Toen bood de herder hem verheugd een dronk.

Een andermaal kwam, bont getooid, verzeld
Van hunne spelers, langs dien weg een stoet
Van tempel-zangeressen, uit de stad,
Uit Indra's heiligdom. De een sloeg de trom,
Omzet met pauwenveeren. De ander blies
De schelle bansuli. Een derde liet
De snaren van de sitar klinken. Vlug,
Van zoom tot zoom, de bonte paden langs,
Ging 't hupp'lend naar beneden. 't Zacht geklank
Der zilv'ren bellen gaf de trippelmaat
Der kleine, bruine voetjes weêr. 't Geluid
Der schelle ringen aan heur arm en pols
Weerklonk ten antwoord. Die de sitar droeg

Greepforsch de koop'ren snaar. Een zangster zong:

*'t Is schoon te dansen als de sitar klinkt!
Men stemme noch te laag noch al te hoog
En dansend stelen wij der mannen hart!"*

*De snaar, te sterk gespannen, springt en zwijgt.
Te slap gehouden mist zij kracht en klank.
Men stemme noch te laag noch al te hoog!"*

Zoo zong een maagd bij fluit- en snarenspeel,
Gelijk een vlinder fladd'rend, ijdel, bont,
Van plek tot plek, het breede boschpad langs.
Zij wist niet, dat haar vluchtig woord weerklonk
In 't oor van hem, die bij den vijeboom
In geestverrukking zat. Maar Buddha hief,
Toen hij den dart'len stoet voorbij zag gaan,
Het hoofd omhoog en sprak: "De wijze soms
Kan leeren van den dwaas. Te sterk misschien
Spande ik de snaar des levens, of zij soms
Een klank zou geven tot behoudenis.
Dof is mijn oog, nu haast de waarheid daagt.
Mat is mijn kracht, nu ik haar 't meest behoef.
Zelf vraag ik nu de hulp, die 't menschedom eischt.
Mijn leven was hun hoop, en ik, ik sterf!"

Nu woonde een landbezitter bij dien stroom,
Een vroom, welvarend man, aan kudden rijk,
Goed voor zijn volk, der armen vriend. Zijn huis,
Senâni, gaf den naam aan 't gansche dorp.
Hij leefde vergenoegd en kalm. Zijn vrouw,
Sujâtâ, met haar donker oog, de bloem
Van al de dochteren des lands, oprecht,
Wellevend, vriendelijk, eenvoudig, fier,
In 't spreken altijd zacht, met gullen blik,
Een parel in haar soort, sleet naast haar heer,
In 't Indisch woonhuis, vreedzaam menig jaar
Van huiselijk geluk. Alleen een zoon
Ontbrak aan 't echt'lijk heil. Vaak bad zij reeds
Om zijnentwil tot Lakshmî. Menig nacht
Toog zij bij volle maan het Lingam rond,
Steeds negen keeren negenmaal aaneen,
Met sandel-olie, kransen van jasmijn
En rijst als gave, biddend om een knaap.
Ook had Sujâtâ aan den God van 't woud
Een overvloedig, uitgezocht geschenk,
Te plaatsen bij zijn boom in gouden schaal,
Een maaltijd, goden-lippen waard, beloofd,
Als haar een zoon gewerd. Zoo vond zij baat.
Reeds lag een schoone knaap, drie maanden oud,
Aan hare borst. Nu ging zij naar 't altaar,
Met dankb're schreden, met haar eene hand

De karmozijnen sari om den knaap,
Haar schat, te zamen houdend, de and're hand
Bevallig opgeheven naar het hoofd,
Waarop zij 't offer droeg voor haren God.

Maar Radhâ, die den bodem vegen moest
En rooden band moest winden om den boom,
Kwam plots'ling weer en riep: "Zie, meesteres!
De boschgod zelf zit zichtbaar op zijn troon,
De handen saamgevouwen in den schoot.
Zie, hoe zijn hoofd van held'ren lichtglans straalt!
Wat lijkt hij goed en groot! Wat hemelsch oog!
De Goden zoo te ontmoeten spelt geluk!"

Sujâtâ, in den waan een god te zien,
Trad bevend nader, kuste de aarde en sprak,
Het lieve hoofd gebogen: „Ach, dat Hij,
Die in dit lustoord woont, die zegen schenkt,
Die mij, zijn dienstmaagd, liefd'rijk 't voorrecht gunt
Van Hem te aanschouwen, 't nietig huldeblijk,
Dit versche blanke stremsel en de melk,
Zoo wit als nieuw ivoor, aanvaarden wou!"
Toen goot zij melk en stremsel in haar schaal
En druppelde uit een fleschje van kristal
Een vocht, bereid uit geur'ge rozenblaân,
In Buddha's hand; en zie, hij sprak geen woord,

Maar at, terwijl de moeder, blij verrukt,
Eerbiedig op een afstand stond. Dit maal
Betoonde zulk een ongewone macht,
Dat kracht en leven weerkeerde in den Heer,
Als had hij in den droom slechts dag aan dag
Gevast en nachten wakend doorgebracht,
Als had hier met het vleesch de geest zijn deel
Aan 't kost'lijk maal en werd zijn wiek verjongd,
Gelijk soms, moe van de eindelooze vlucht
Langs 't dorre zand, de vogel bij een stroom
Verrukt het stof van hals en kopje spoelt.
Sujâtâ's hulde steeg, toen voor haar oog
De Buddha schooner prikte in reiner glans.
Zij vroeg ootmoedig: "Zijt gij werk'lijk God
En vond mijn gift genâ?"

"Wat bracht gij mij?"

Zeî Buddha.

't Antwoord van Sujâtâ was:

"Van honderd koeien nam ik de eerste melk
Nadat zij moeder werden. 'k Gaf dien drank
Aan vijftig witte koeien, met wier melk
Ik vijfentwintig drenkte, die van nieuws
Een twaalfstal leschten. 'k Bood weer van die twaalf
De melk aan zes, die van ons beste vee
Wel de allerbeste waren. Melk dier zes
Kookte ik in zilv'ren lota's, aangemengd

Met specerij en sandel, en met rijst,
Uit keur van zaad geteeld in nieuwen grond,
Zóó uitgezocht, dat ied're korrel haast
Een parel scheen. En dat met heel mijn hart!
'k Had immers u beloofd, dat, als een zoon
Mijn deel mocht zijn, ik dankbaar off'ren zou.
En nu, nu ben ik zalig! 'k heb een zoon!"

Toen nam de Heer voorzichtig van het kind
Den karmozijnen doek en leî zijn hand,
Die de aarde zegen brengt, op 't kleine hoofd
En zeî: "Lang dure uw zaligheid! de last
Des levens vall' hem licht! Want gij boodt hulp
Aan mij, die slechts uw broeder ben, geen God.
'k Was eertijds prins. Nu zoek ik nacht en dag
Zes harde jaren lang als zwerver 't licht,
Dat, zoo 't bestaat, den donk'ren nacht verdrijft
Voor al wie 't kent. Maar 't daagt reeds aan de kim
Met wonderbare hulp, sinds uwe spijs,
Mijn zuster! 't wank'lend vleesch mij heeft geschraagd;
De spijs, die door zoo menig leven ging
Tot levenssterking, zooals 't leven zelf,
Steeds nieuw geboren, stijgt tot hooger vreugd
En zondeloos bestaan. Maar dunkt u zelv'
Te leven zaligheid genoeg? Kan u
Het leven en de min voldoen?"

"Mijn hart,

Eerwaarde!" zei Sujâtâ, "is slechts klein.
De regen, die ter nauwernood een veld
Bevochtigt, vult allicht een leliekelk.
Ik ben tevreê, zoo slechts mijn heer mij mint
En 't jongskén vroolijk lacht, als in mijn huis
Aldus de levenszon den zomer brengt.
Genoeg'lijk, onder 't zorgen voor 't gezin,
Gaan mijne dagen heen, van 's morgens vroeg,
Als bij 't ontwaken ik de Goden prijs,
Het koren uitdeel, 't tulsí-loof verfrisch,
Mijn maagden 't dagwerk geef, tot 's middags, 't uur,
Dat op mijn schoot mijn heer, in slaap gewiegd
Door zang en waaier, 't hoofd ter ruste legt,
En 't laatste maal in 't vreedzaam avonduur,
Als ik om brood te dienen naast hem sta.
Dan wenkt, na tempelgang en buurgesprek
Het zilv'ren licht der starren tot den slaap.
Zou ik bij zooveel zegen niet gelukkig zijn?
En schonk ik hem dit kind niet, dat wellicht
Met zachte hand zijn ziel naar Swarga leidt?
De Schrift toch leert, dat wie een zoon gewint,
Voor reizigers een boom tot schaduw plant
En voor het dorstend volk een bron ontdekt,
Na zijnen dood daarvoor vergelding vindt.
Dit woord der Schriften neem ik need'rig aan.
Ik wil niet wijzer zijn, dan die voorheen

Met Goden omgang hadden, en, bekend
Met tooverspreuk en lofgezing, als gids
Ons leiden op den weg tot deugd en vreê.
Dat uit het goede 't goede kiemt voor elk,
En uit het kwade 't kwade, altijd en overal,
Geloof ik, daar ik zie, hoe zoete vrucht
Aan eed'le planten rijpt en bitter ooft
Aan giftig kruid; hoe nijd straks haat verwekt,
En goedheid vriendschap, en volharding rust,
Reeds in dit leven. En als 't doodsuur slaat,
Zou dan geen "morgen" volgen op dit "thans"?
Een beter morgen licht! Eén korrel rijst
Wast immers tot een schoone groene pluim,
Getooid met vijftig parels, en de knop,
De kleine, naakte, grauwe lenteknop,
Bergt immers 't wit en 't goud der campak-bloem?
Ach ja! ik weet, er is ook duld'loos wee,
Dat zelfs de trouwste min ter aarde buigt.
Zoo dit mijn jongskén stierf, dan brak mijn hart!
Althans dit hoop ik! 'k Bid, dat ik zijn lijk
Dan klemmen mocht aan 't mijne en zóó mijn Heer —
In 't oord, dat eerzame echtgenooten wacht —
Kalm mocht verbeiden, aan mijn plicht getrouw
Totdat zijn ure sloeg. Maar als de dood
Senâni opriep, legde ik voor het laatst,
Met hem de mijt beklimmend, op mijn schoot

Zijn dierbaar hoofd, verlangend, dat de toorts
Het hout ontvlamde en ons de rook verzwolg.
Want — zegt de Schrift — het offer eener vrouw
Vergunt, voor ieder haar op 't minnend hoofd,
Aan haren man tienduizend eeuwen rust
In Swarga. 'k Vrees dus niet. Zoo leef ik blij,
Ofschoon ik de arme lijders niet vergeet,
Noch ook den booswicht en d'ellendeling,
Dien God genadig zij! Maar ik voor mij
Betracht in ootmoed 't goede, dat ik ken.
Ik dien de Wet en leef in 't vast geloof,
Dat komen mag, wat komen moet en zal!"

Toen sprak de Heer: "Uwe eenvoud overtreft
Der wijzen wijsheid. Gij geeft onderricht
Aan leeraars. Wees met uwe onwetendheid
Tevreê. Gij kent den weg van recht en plicht.
Bloei, bloempje, met uw kind in kalme schaâuw.
Het teeder loof verdraagt de middagzon
Der waarheid niet. Het tiert in ander licht
En heft in later leven 't stralend hoofd
Ten hemel op. Gij kwaamt mij hulde biên,
Ik bied haar veeleer u, voortreff'lijk hart!
Onwetend kundig, als de duif, die 't nest
Uit liefde weervindt. Uit uw voorbeeld blijkt,
Waarom de mensch mag hopen, en hoe 't wiel

Des levens wordt gestuit. Dat rust en troost
U daag'lijks vergezellen! Mocht ook ik,
Als gij, tot vrede komen! Bid voor hem,
Die u een God geleeke!"

"Zij vrede uw deel!"

Zoo sprak zij, 't ernstig oog gericht op 't kind,
Dat Buddha 't handje reikte en onzen Heer
Zijn hulde bracht — want meer dan de oud're meent,
Weet soms het kind. Maar hij stond op, gesterkt
Door de eed'le spijs, en richtte naar een boom,
Den Bodhi-boom, die sinds onsterf'lijk werd
En hulde ontving van allen, zijne schreên.
Het was bepaald, dat in zijn schaâuw het licht
Voor Buddha dagen zou. Dit wist de Heer,
En fier, majestueus, met effen pas,
Toog hij daarheen. Juich, aarde, juich! de Heer
Gaat naar den Boom des Lichts!

Nauw was hij daar,

In koele schaduw, door een galerij
Van worteltakken als omringd, gedekt
Door 't glinst'rend groen gewelf, of de aard, die 't wist,
Bracht hem haar groet met wuivend gras en keur
Van bloemen, plots verrezen voor zijn voet.
De takken bogen zich. Een zoele wind,
Met Lotusgeur bezwangerd, ademtocht
Van watergoden, ruischte langs den stroom.

Het boschgedierte, panther, beer en hert,
In vreê dien avond, zag uit struik en hol
Hem vriend'lijk en bewond'rend in 't gelaat.
De bonte, giftige adder wond zich los
Uit de enge spleet en danste met den kop.
De vlinders spreidden schoone waaiers uit,
Azuur en groen en goud. De felle valk
Verliet zijn prooi en krijschte. De eekhoorn kwam
Nieuwsgierig naderbij. De hagedis
Liep heen en weer. De weervogel riep
Van 't schomm'lend nest. De koël zong haar lied.
De duiven vlogen rond. 't Gewormte zelfs
Nam deel in 't feest. Voor al wie 't hooren kon
Riep lucht en aarde, eenstemmig, zingend uit:
"Gij, vriend en Heer! die ons verlost en mint,
Begeerten, twijf'ling, angsten, hoogmoed, toorn
Hebt gij verwonnen. Ga dan tot den Boom,
Gij, die u zelf voor allen geeft! Heel de aard
Prijst u als Buddha, die haar leed verzacht.
Gij Veelgewenschte en Hooggeroemde, ga!
Verwinnaar! Koning! strijd uw laatsten strijd!
Het uur, al de eeuwen door verbeid, brak aan!"

't Werd nacht, terwijl hij neerzat bij dien boom.
De vorst van 't Duister, Mâra, die wel wist,
Dat dit de Buddha was, die redden zou,

En dat de waarheid in dit uur ontdekt
Zou worden, zond zijn booze geesten uit.
Zij doken op uit ied're diepe kolk,
De bent, die Licht en Wijsheid steeds bekampt,
Arâti, Trishnâ, Râga, en 't gevolg,
Onkunde, hartstocht, drift, verschrikking, 't kroost
Van angst en duisternis, dat Buddha haat.
Zij poogden hem te ontroeren. Niemand weet,
Zelfs niet de wijsste, hoe dit helsch gebroed
Dien nacht gekampt heeft om den Buddha 't licht
Te ontrooven. Soms met stormgeweld, met wind,
Door duiv'len voortgezweept; met donderslag;
Met oogverblindend licht, een speer gelijk,
Getand en vlamvend, uit het hemeldak
Omlaag geslingerd; soms bij zoele lucht
En stilte in 't loof, betoov'rend zoet, met list
En vleitaal, dart'le lied'ren, mingekweel
Van schoone maagden; 't aanbod van een kroon;
Of ook met wuften spot, die twijfel baart.
Of deze kamp uitwendig zichtbaar was
Dan wel volstreden werd in Buddha's hart,
Blijve onbeslist — ik geef 't verhaal der Schrift.

De geesten van het kwade, Mâra's stoet,
Tien Groote Zonden, daagden op ten kamp.
De Zelfzucht, Attavâda eerst. 't Heelal

Moet haar een spiegel zijn voor 't dwaas gelaat.
Zij wil slechts de echo hooren van haar: "Ik!"
Mits zij in stand blijv', ga het al te niet.
"Zoo gij de Buddha zijt, laat and'ren dan
In 't duister tasten," sprak ze. "Onwankelbaar
U zelf te zijn, zij u genoeg. Sta op,
Verwerf 't geluk eens Gods, die zorg noch strijd
Noch wiss'ling kent!" — "De waarheid, die gij spreekt,"
Zei Buddha, "is van slecht gehalte, een vloek
De dwaling, die gij leert. Bedrieg dengeen,
Die slechts zich zelven mint!" Toen kwam
De bleeke Twijfelzucht, de Spotternij,
De Ontkenning, die den Heer in de ooren blies:
"t Is alles schijn, de kennis ijdelheid!
Gij jaagt uw eigen schaduw na. Sta op!
Veracht en draag uw leed! Verwacht geen hulp!
Niets brengt des levens went'lend wiel tot staan!"
Het antwoord luidde: "Vicikitsâ! wijk!
Gij valschaard! Sluwste vijand van den mensch!"
Als derde kwam de geest des Bijgeloofs.
Silabbat-Paramesa, vaak gehuld
In 't schoone kleed van 't kinderlijk geloof,
De tooveres, die steeds de ziel misleidt
Met ceremoniën en met gebeên
En hel of hemel toe en open sluit.
"Vermeet'le!" sprak zij, "smaadt gij onze Schrift?"

Berooft gij niet de Goden van hun troon?
Ontvolkt gij niet de tempels? Brengt gij niet
De Wet in onbruik, die aan 't Rijk zijn steun,
Den priesters hun bestaan verschaft?" Maar hij:
"Vergank'lijk is 't, wat gij behouden wilt;
Het vrij geloof alleen houdt stand. Ga weg!
Keer tot uw duister weder!" Toen stond op,
Stoutmoediger, met meer verzoekingskracht,
De Hartstocht, Kâma, Koning van 't genot
En Heer der min, die Goden zelfs beheerscht.
Hij kwam al lachend bij den Boom. Hij droeg
Een gouden boog, met rood gebloemde omkransd.
Zijn pijlen waren aan de punt gevland,
Vijftongig. Door hun steek ontbrandt de lust.
Geen giftig staal doorwondt zóó fel het hart.
In 't eenzaam oord omstuwde hem een schaar
Van schitt'rend schoone wezens, in wier oog
Een hemel blonk, wier mond in minnetaal
Den lof der Liefde zong op 't zoet geluid
Van ongeziene snaren, met een gloed,
Die zelfs den Nacht betooverde en hem dwong
Om luist'rend stil te staan. Den cirkelloop
Vertragend neigden maan en sterren 't oor
Om 't loflied op te vangen, dat daar sprak
Van Buddha's vroeg're vreugd; dat meldde, hoe,
In al de werelden, geen sterf'lijk mensch

Iets meer vereert, dan 't gloeien van de borst
Der schoone, die zich zelve uit liefde geeft,
Dan 't rood, dat als een bloesem van robijn
Den boezem tooit, die mint; iets hooger schat
Dan 't zoet der harmonie in 't vrouw'lijk schoon,
Die in de lijnen van 't bekoorlijk beeld
Wel zichtbaar wordt, maar niet te omschrijven is;
Die tot de ziele spreekt, door 't bruischend bloed
Erkend wordt en geheel den wil vervoert;
Begeerd als 't beste door den man, die weet,
Dat in haar Hemel menschen Goden zijn,
Zelf Scheppers en Beheerschers, weet, dat zij,
Een steeds vernieuwd geschenk, al 't leed vergoedt.
Wie toch, die klaagde, als hem een arm omving,
Geheel zijn leven wegsmolt in een zucht,
Een vuur'ge kus hem gansch een wereld bood?
Zoo zongen zij, zacht wenkend met de hand,
Een minnegloed in 't oog en om den mond
Een glimlach vol verleiding. Wulpsche dans
Verborg en toonde tevens, als een knop,
Die reeds de kleur verraadte, maar 't hart bedekt,
Heur malsche leden. Weergaloozer schoon
Verrukte nooit het oog, dan in dien nacht
De schaar van danseressen, aangezweefd,
Wedijv'rend met elkaar, en bij den Boom
Zacht fluist'rend tot Siddhârtha: "Ik Hoor u toe!

'k Bied u mijn mond! Is jong te zijn niet zoet?"
Toen niets des meesters geest ontroerde, zie,
Op 't sein van Kâma's wonderboog verscheen,
Terwijl de rij der danseressen week,
De schoonste en statigste uit de groep, een schim,
Die 't beeld vertoonde van Yaçodharâ.
Een teed're gloed lag in haar donker oog,
Dat baadde in tranen. Van verlangen sprak
Haar uitgestrekte hand. Muziek gelijk
Was 't klagen, waarmee 't schaduwbeeld hem riep
En zuchtte: "Ik sterf, omdat ik u ontbeer!
Mijn Prins! waar vindt gij schooner hemel toch
Dan de onze in 't lustslot aan Rohini's stroom,
Waar ik om u mijn jaren weenend slijt?
Keer weer, Siddhârtha! Kus nog eens mijn mond!
Staak 't ijdel droomen! Vlei mij aan uw borst!
Herkent gij niet; die ge eenmaal hebt bemind?"
"Bij haar," sprak Buddha, "die ge aldus vertoont!
Uw spel is ijdel, schoone en valsche schim!
Ik vloek u niet ter wille van uw mom,
Maar schijn, als al het aardse zijt ge! Ga!
Versmelt tot niet!" Toen trilde een kreet door 't woud.
Geheel die schoonheid doofde al flikk'rend uit.
Het nevelkleed verdween.

Bij zwarte lucht

En stormgehuil verscheen terstond de Haat,

Patigha. Slangen zogen uit haar borst
Een giftig vocht, zich kronk'lend om haar leest,
En mengden met haar vloeken boos gesis.
Dan, luttel bleek haar macht. Zijn vreedzaam oog
Sloot haar den mond vol bitterheid en dwong
De slangen met heur tanden schuil te gaan.
Toen volgde Rûparâga, de aardsche Lust,
Die 't ware leven prijs geeft voor 't genot
Der zinnen. Toen Arûparâga, de Eer,
Wier toovermacht den wijze zelfs misleidt,
Straks moeder weer van stoute daden, krijg
En moeilijk werk. Toen Mano, de ijd'le Trots;
Daarna Uddhacca, 't Zelfbehagen. Dan,
Verzeld van wangedrochten, vaal en vuil,
Die kruipend fladderden, aan vledermuis
En pad gelijk, de Onwetendheid, de heks
Awidyâ, die de Vrees en 't Onrecht baart.
Het duister nog verduist'rend deed haar tred
De bergen beven. Wild klonk 't windgehuil.
Een wolkbreuk stortte regenstroomen uit,
Verzeld van weerlicht. Sterren vielen neer.
De bodem rilde, als brandde men met vuur
Zijn open wonden. De aak'lig donk're lucht
Was vol van wiekgedruisch, gehuil, gekrijsch,
Boos-loerende oogen, tronies, die ontzag
En angst verwekten, Hellevorsten, die,

Om Buddha aan te vechten, heel hun heir
Uit duizend Limbo's hadden saamgevoerd.

Maar ongestoord bleef Buddha, die daar zat,
Beschut en veilig door volmaakte deugd,
Gelijk door muur en rasterwerk een burgt.
De heil'ge Bodhi-boom bleef eveneens
Bij 't oproer kalm. Zacht, als bij volle maan,
Wanneer geen zefir zelfs den dauwdrop stoort,
Bleef 't loover glinst'ren. 't Woeden van dien strijd
Drong tot zijn zuilengalerij niet door.

Het was de derde nachtwoak. De aard was stil.
Het helsche leger vlood. De maan zonk weg.
Er blies een zoele lucht. Toen zag de Heer,
Nu zelf *Sammâ-sambuddha*, bij een licht,
Als stervelingen niet beschijnt, den loop
Van al zijn levens, eind'loos ver terug,
Vijfhonderd vijftig — als een wandelaar,
Die, rustend op een bergtop, overziet,
Hoe hem zijn reisweg bracht langs steilte en rots;
Door dichte wouden, thans voor 't oog een stip;
Door trouw'loos groen moeras; ravijnen langs,
Waar de adem stokte; hoogten, waar de voet
Haast uitgleet; waterval, en grot, en poel,
En zonnig groenland, tot ginds 't bleek verschiet,

Vanwaar zijn tocht begon. Zoo zag de Heer
't Aaneengeschakeld spoor van 's levens gang;
Van laagten, waar het zwaar is voor de borst,
Naar altijd hooger hoogte, werwaarts straks
Het tiental Deugden voert. Ook zag hij, hoe,
't Geen 't oude leven zaait, het nieuwe maait;
Een nieuw begin zich altijd knoopt aan 't eind;
Verlies en winst verrekend wordt, en staâg
Het goed zoowel als 't kwaad in 't leven groeit;
Zoodat de dood aan 't einde slechts den Staat
Van bate en schuld, naar wisse cijferkunst,
Waaraan geen tittel faalt, nauwkeurig sluit
En overlegt aan 't nieuw bestaan, waarin,
Verzameld en geteld, gedachte en daad,
Kamp en triumf van de afgelegde baan
Besloten blijven.

Omstreeks middernacht
Kwam Buddha tot *Abhijnâ*. Hij doorzag,
Hoog boven de aard, de namelooze sfeer
Van werelden en zonnen zonder tal,
Zich wentelende in flikkerende maat,
Vereend in groepen en toch elk weer vrij;
Een land van zilver in een oceaân
Van blauw saffier, die, peilloos, zonder kust,
Door niets gedeerd, in rustelooze vaart
Zijn golven voortstuwt. Hij aanschouwde, hoe,

Als aan een band, de Heer van ied'ren kring
Zijn werelden onzichtbaar stuurt en zelf
Gehoorzaamt aan een bol, die op zijn beurt
Weer luisterrijker lichten volgen moet,
Alle uit één middenpunt den flikkerstraal
Huns levens werpend naar den versten boog.
Dit alles zag hij met verhelderd oog.
De Kalpa's, Mahâkalpa's, al den tijd,
Dien deze werelden van kring tot kring
Doorleven, kende hij, ofschoon geen mensch
Die cijfers noemen kan, al weet hij zelfs
't Onnoem'lijk drupp'len-tal, van d' oorsprong af
Tot aan de zee, dat heel den Gunga vormt —
De Kalpa's van heur komen tot heur gaan,
Van de eerste flikk'ring eener hemelmacht
Tot aan haar laatste schemering. Zijn geest,
Van Sakwal tot aan Sakwal voortgezweefd,
Dreef hoogte en diepte langs, door 't eeuwig blauw,
Hoog boven elken vorm en ied're sfeer,
Vér achter 't oord, waar 't starrenlicht ontgloeit,
En speurde in 't stil bedrijf 't onwrikbaar plan,
Waarnaar uit donker licht, uit chaos vorm,
Uit sterven leven, overvloed uit niets
Te voorschijn komt, en op een stil bevel
Het goede beter, 't beet're 't beste wordt.
Niet een, die hier verbiedt noch ordonneert.

Hoog boven alle Goôn, onwankelbaar
En onuitspreek'lijk, troont een Oppermacht,
Die bouwt en sloopt en weder bouwt, en heerscht
Naar d' eeuwige' eisch van waarheid, schoonheid, deugd
Wél doet, wie haar gehoorzaamt; wie haar stoort,
Doet zonde. Een worm, die leeft als worm; een valk,
Die 't kroost van bloedig aas voorziet; de ster,
De dauwdrop, beide glinsterende in 't rond,
Doen goed, en evenzoo de mensch, die leeft
Om weer te sterven, sterft tot nieuw bestaan,
Als hij zijn wegen wandelt, onbesmet,
Geneigd om ieder schepsel, klein en groot,
Dat 's levens lasten draagt, zijn hulp te biên.
Dit alles zag de Heer te middernacht.

De vierde nachtwak toonde hem 't geheim
Van 't Leed, waardoor de Wet verduisterd wordt,
Gelijk de damp het vuur der smidse dooft.
De *Dukkha-Satya* leerde hem, hoe 't leed
Des levens schaduw is, die 't immer volgt,
En blijft bestaan zoolang het leven duurt,
In al zijn vormen, als geboorte, groei,
Verval, min, haat, smart, blijdschap, rust en werk;
Hoe aan dit blij verdriet, deez' droeve vreugd
Niet één ontkomt, voordat hij heeft erkend,
Dat alles valstrik is; maar hoe, wie weet,

Dat slechts Awidyâ, dat de "Onwetendheid"
Die strikken spant, het leven niet meer mint,
Maar liefst ontwijkt. Derzulken blik is ruim.
Dat zelfbedrog Sankhâra, "Neiging", baart
En neiging Wijnyân, "Welbewuste drift";
Tot Nâmarûpa, "Naam en vorm", ontstaat
En eerlang 't zinlijk schepsel vatbaar is
Voor elken indruk, en, als spiegelglas,
Een beeld weerkaatst van ied're schijn-gestalt',
Die opkomt in zijn hart; dat "Zinlijkheid",
Wedanâ, gruw'lijk droef, bedrieg'lijk blij,
Aldus geboren wordt en op haar beurt
Trishnâ, "Begeerte" baart, die 't schepsel noopt
Met altijd grooter teugen 't zilte vocht
Der levenszee te zwelgen, vreugde, eer, geld,
Lof, liefde, roem, macht, invloed, spijs en pronk,
En adeltrots en levenslust, en 't kwaad,
Soms zoet soms zuur, waartoe men wordt vervoerd
Door 's harten drift — dit alles weten zij.
De dronk, waarmee des levens dorst zich stilt,
Verhoogt dien dorst. De wijze maakt zijn ziel
Vrij van die Trishnâ, voedt zijn zinnen niet
Met schijn-gestalten, staakt met kloeken moed
Het streven, 't worst'len, 't plagen; draagt gedwee
Het droef gevolg van vroeger kwaad, bedwingt
Zijn driften, tot zij sterven, uitgeteerd;

Totdat, als slotsom van 't voleind bestaan,
De Karma, 't denken en het doen der ziel,
Haar *ik*, geweven uit d'onzichtb'ren tijd
Als schering door den inslag harer daân —
Wat voor 't Heelal van haar in wezen blijft —
Een vlek'loos leven leidt; dan vorm noch plaats
Meer noodig heeft, of anders 't nieuw bestaan
Zoo inricht, dat de strijd al lichter wordt
En eind'lijk wijkt, aan 't einde van "den Weg";
Dan langer niet misleid, verlost van 't vleesch
Met al zijn Skandha's, vrij van ied'ren band,
Van de Upâdâna's; aan het went'lend wiel
Niet meer geketend; opgewekt en blij
Als na 't ontwaken uit een naren droom;
Totdat — een grootheid, die een Vorst niet kent
En meer dan Goden-vreugd! — al 't leed verzinkt
En 't leven, als geen-leven, in genot en rust,
Onnoem'lijk zalig, rein en ongestoord,
In 't blij *Nirwâna*, 't allerhoogste heil,
Dat tijd nog wiss'ling kent, vervloeit.

Terstond,

Met Buddha's overwinning, gloorde 't licht.
In 't Oosten vlamde 't vuur eens schoonen dags,
Als door de plooiën van het nacht'lijk kleed.
De zilv'ren morgenster verbleekte in 't blauw,
Naarmate allengs het morgenlicht door 't grijs

Zijn roode lijnen vlocht. De heuv'lenrij
Zag 't eerst de neev'len wijken voor de zon
En werd met karmozijn gekroond. Ontwaakt
Door d'adem van den dag ontplooid zich
De knop der teng're bloem. Met lucht'gen tred
Bewoog zich 't lief'lijk licht door 't glinst'rend gras,
De tranen van den nacht in edelsteen
Verand'rend, de aarde tooiend met zijn glans,
De wijkende onweerswolken met een zoom
Van gouden franje sierend, 't palmenloof,
Dat wuivend groette, met een laag van goud
Bedekkend. Stralen wierp het tusschen 't groen.
Het tooverde op den stroom gegroefd robijn.
't Bescheen het oog der antilope in 't woud
En zei: " 't Is dag!" Het zocht de kopjes op,
Die sliepen onder moeders dons in 't nest,
En lispte: "Kind'ren, prijst het morgenlicht!"
Toen zong in koor het voog'lenheir. Zacht klonk
Het fluitje van den koil. 't Lofgezag
Der bulbuls galmde. "Morgen! morgen!" riep
De bonte lijster. Op zijn vroege vlucht
Om 't eerste voedsel kwinkeleerde luid
Het honigvogeltje. Elders klonk 't gekras
Der grijze kraai, 't gekrijsch der parakiet,
't Getjilp der myna's, 't hamerend geklop
Der groene kopersmeden en 't gekir

Der duif, heur eeuw'ge liefdezang. Zoo groot
Was de invloed van den schoonen Dageraad,
Die de overwinning volgde, dat alom
Een nieuwe vrede daalde in ieder huis.
De moordenaar leî 't mes, de dief zijn buit
Ter zij'. De gierigaard gaf 't volle geld.
Het slechte hart werd goed, het goede groot,
Toen 't godd'lijk licht diens dags als balsem de aard
Bestraalde. Vreê verving den krijg. Verheugd
Verliet de kranke 't leger. Met een lach
Begroetten stervenden, als welde 't licht
Hun uit een hooger bron, den dag. Van vreugd
Voelde op haar eenzaam bed Yaçodharâ
Haar treurend harte kloppen, overtuigd,
Dat liefde niet vergaat en heerlijkheid
Uit lijden kiemt. Zoo wonderblij was de aard,
Dat over 't dorre veld een feestlied klonk,
Een zang van Prêts en Bhuts, een profetie
Van Buddha, en dat Dewa's in de lucht
Uitriepen: " 't Is volbracht!" 't Verbaasde volk
Stond om de priesters in de straat. Het sloeg
Den goudglans aan den hemel gâ en riep:
"Er is iets groots geschied!" In Jungle en Ran
Sloot alles vriendschap. Waar de tijgerin
Haar welpen voedde, weidde 't bonte hert.
De cheetah dronk bij 't bokjen uit de beek.

De haasjes renden, waar de gier, in rust,
 Zijn zachte veeren glad ploos. In de zon
 Zich spieg'lend hield de slang haar tanden in.
 De valk liet 't vinkje rusten. De alcyon
 Zat stil bij 't vischrijk meer. Zelfs de overvloed
 Van vlinders, amber, blauw en karmozijn,
 Rondom zijn nest, bewoog den merops niet.
 Zoo lag op mensch en dier des Heeren geest,
 Terwijl hij daar als Overwinnaar zat,
 Verheerlijkt en bestraald met hooger licht.
 Toen rees hij op, gesterkt, verrukt, en zong,
 Door 't gansch Heelal en de Eeuwigheid verstaan:

Anekajâtisangsârang
Sandhâwissang anibhisang
Gahakârakangawesanto
Dukkhâjâtipunappunang.

Gahakârakadithôsi,
Punagehangnakâhasi;
Sabhâtephâsukhâbhaggâ,
Gahakûtangurisangkhitang;
Wisangkâragatangchittang;
Tanhânangkhayamajhagâ.

IK HEB, MET SMART BELAÂN,
GELEEFD IN MENIG ZINLIJK HULSEL. 'K ZOCHT
VERGEEFS NAAR HEM, DIE MIJ DEEZ' KERKERS WROCHT.
O BITTER DROEF BESTAAN!

MAAR NU,
GIJ STICHTER VAN DIT WOONHUIS! KEN IK U.
NOOIT ZULT GIJ MIJ MEER KWELLEN IN 'T GEBOUW
VAN SMART EN ROUW.
GIJ DEKT MIJ MET UW LEUGENDAK NIET WEER.
GEEN BALKEN STEUNEN 'T MEER.
UW STICHTING VIEL IN PUIN, HAAR NOK VERGING;
UW WERK, BEGOOCHELING!
'K BEN VRIJ! VERLOST VAN WAT MIJ KLUIST'REN WOÛ!

Z E V E N D E B O E K .

In droefheid leefde vorst Çuddhodana
Sinds al die jaren met zijn Çâkya's voort,
Beroofd van 't woord en 't bijzijn van zijn zoon.
In droefheid zat gedurende al dien tijd
Yaçodharâ, de schoone, treurig neer,
Als waar' zij weduw van haar Heer en Prins.
Zoo vaak door kemeldrijvers uit de wei
Of handelsreizigers uit verre streek
Van nieuw ontdekte pelgrims kondschap kwam,
Verhaalden 's Konings boden, weergekeerd,
Van menig kluizenaar, sinds lang vermist,
Die eenzaam doolde, maar geen woord van hem,
Die van Kapilawastu's koningshuis
De kroon was, 's Vorsten roem en hoop, de schat,
Die 't hart vervulde van Yaçodharâ,
Een zwerver nu, verloren of reeds dood.

Maar eens, toen de aarde — 't was Wasantatijd —
In lentetooisel prijkte en 't mangohout

Zijn zilv'ren twijgjes wiegde, zat zijn vrouw
Aan 't spieg'lend water van den schoonen stroom,
Welks nat, met Lotosbloem omzoomd, zoo vaak
In blijder tijd hun beider hand en mond,
Vereend in zoete omhelzing, had weerkaatst.
Haar oog was dof van tranen; weggeteerd
Was de eens gevulde wang; een droeve plooi
Lag om haar fijne lippen; 't luist'rijk schoon
Der lokken doofde in 't saamgebonden haar,
Dat aan een weduw voegt; zij droeg geen tooi;
Geen edelsteen hield op haar borst het kleed,
Het grove, witte rouwgewaad, bijeen.
Haar kleine voet, die ze eens, in blijder tijd,
Op 't woord haars minnaars vlug gelijk een ree,
Zacht als een vallend rozenblad, bewoog,
Ging langzaam en met moeite voort. Haar oog,
Waar eens haar liefde uit blonk, als scheen de zon
Uit peilloos duister, om den kalmen nacht
Den glans te leenen van den schoonsten dag,
Nu dof en doelloos starend, merkte niet
Hoe alles van het naad'rend voorjaar sprak,
Zoo lust'loos hing haar zijden ooglid neer.
Zij droeg in de eene hand den gordelriem,
Siddhârtha's gave, aan paarlen rijk, haar schat
Sinds 't uur der vlucht (o Nacht, die moeder werd
Van dagen vol geweest! was warme min

Ooit zóó meedoogenloos, al wachtte zij
In 't graf de grens van haren werkring niet?);
Haar and're hand geleidde een kleinen knaap,
Haar kind, Siddhârtha's pand, als de eng'len schoon,
Haar Râhula, nu zeven jaren oud,
Die vroolijk huppelde aan heur zij, verheugd
Bij 't zien der lentebloemen, nauw ontbot.

Terwijl zij toefden bij dien Lotos-stroom
En Râhula aan blauwe' en purp'ren visch
Rijstkorren toewierp, met een blijden lach,
En zij met droeve blikken de ooievaars
Naoogde en zuchtte: "Scheps'len, die daar zweeft!
Bereikt gij soms de schuilplaats van mijn Heer,
Zeg, dat Yaçodharâ verkwijnt van smart
Om éénen handdruk, om één vriend'lijk woord!...
Terwijl aldus de moeder en haar kind
Daar zuchtte en speelde, werd haar aangezegd
Door vrouwen van het hof: "Heil u, Prinses!
Uit Hastinpûr zijn door de Zuiderpoort
Gekomen Bhallîk en Trapusha, die,
Als groote handelaars, het ruischend strand
Der verre zee bereisden. Wonderschoon
Met goud doorvlochten weefsel brachten zij,
Gegolfde stalen klingen, rijk verguld,
En koop'ren schalen, snijwerk van ivoor,

Gevogelte, artsenij en geurig kruid,
Het kost'lijkste uit den vreemde, en bovendien
Den schat, die 't al beschaamt... Zij zagen hem,
Op wien heel de aarde hoopt, ons aller Heer,
Siddhârtha! zagen hem met eigen oog,
Wat meer zegt, bogen voor hem hoofd en knie
En boden hem hunne offers; want hij werd,
Naar de oude profetie, een leeraar, wijs,
Voortreff'lijk, heilig en alom beroemd,
Een Buddha, die den mensch verlost en redt
Met vriend'lijk woord en hemelsch medelij;
En dan, ze zeggen, dat hij herwaarts komt!"

Terstond — en door hare aad'ren bruischte 't bloed
Gelijk in 't voorjaar, als het sneeuwkleed smelt,
De Gunga bruischt — verrees Yaçodharâ.
Zij klapte in hare handen, lachte en riep,
Terwijl haar oog in tranen zwom: "Roept vlug
Die koopliên bij mijn purdah! 'k Brand van dorst
Naar 't zalig nieuws, als de uitgedroogde keel
Naar water. Leidt hen binnen. Zegt hun aan,
Dat, zoo hun boodschap waarheid meldt, met goud
Hun riem gevuld wordt en met edelsteen,
Dat vorsten hun benijden. Komt ook gij,
Mijn dienaressen, want ook u wacht loon,
Zoo dankbaarheid uit gaven blijken kan!"

De mannen togen naar het lust-paleis.
Eerbiedig naakten ze, op ontschoeiden voet,
Door heel den schoonen maagdenstoet begluurd,
En zelve vol bewond'ring voor het hof,
Den gulden ingang. Nauw'lijks sloot zich weer
De purdah achter hen, of door de zaal
Klonk vol betoovering, muziek gelijk,
Een teed're, warme stem, die sprak: "Gij komt,
Eerwaarde mannen! uit den vreemde en zaagt,
Vereerdet zelfs mijn Meester, die beroemd,
Die heilig, die een Buddha werd, den mensch
Verloste en herwaarts komt? Zegt, is dit waar?
Dan groet ik u als vrienden van mijn huis!"

Trapusha gaf ten antwoord: "Ja, Prinses!
Wij sloegen dien gewijden Leeraar gâ
En bogen voor zijn voet. Hij, die als Prins
Verdween, keerde als der vorsten Vorst terug.
Aan Phalgu's oever, bij den Bodhi-boom,
Is onlangs 't Heil der aard door hem gewrocht,
Door hem, ons aller vriend en Heer, uw schat
Het allermeest, Hoog-eed'le vrouw! wier smart
De prijs der aard was voor zijn troostrijk woord.
En hij vaart wel, verheven boven 't leed,
Gelijk een God bevrijd van aardsche smart,
Van waarheid stralend als een gulden zon.

Zoo vaak hij dorp of stad betreedt, den Weg
Verkondigend, die tot den vrede leidt,
Volgt hem een schaar vereerders, als het loof,
Verzameld door den wind, als 't wollig vee,
Dat goede herders volgt. Wij hoorden zelf
Bij Gayâ, in Chîrnika's dicht geboomt',
Zijn wond're taal en bogen voor hem neer.
Hij komt naar hier, eer de eerste regen valt.”.

Zoo sprak hij, en Yacodharâ, van vreugd,
Vond nauwlijks adem voor haar vriend'lijk woord:
“'t Ga, waarde vrienden! nu en te allen tijd
Om 't heuglijk nieuws u goed! maar weet gij ook,
Hoe alles is geschied?”

En Bhallika

Verhaalde al wat het volk der vlakte wist;
Hoe in dien bangen nacht van strijd de lucht
Verduisterd was door booze geesten, de aard
Gebeefd had en de zee was opgezweept
Door Mâra's toorn; hoe de ochtend, dubbel schoon,
Van nieuwe hoop voor 't menschdom had gestraald,
En hoe de Heer gezien was bij zijn Boom,
Van blijde vreugd verrukt. Maar dagen lang —
Zoo sprak hij — heeft het heil, door hem bereikt,
't Geborgen zijn op waarheids veil'ge kust
Voor allen storm des twijfels, hem het hart

Met al te kostb'ren last bezwaard; want hoe —
 Dacht Buddha — zal de mensch, die 't kwade mint,
 Verkleefd is aan den schijn der zinlijkheid,
 Uit duizend bronnen dwaling drinkt, den boei
 Des vleesches, die hem ketent, niet erkent,
 Of dien niet slaakt, omdat de kracht hem faalt —
 Hoe zal die mensch bereid zijn om de Wet
 Te aanvaarden en de Twaalf Nidâna's, 't licht,
 Dat hem verlost, maar eerst hem nog verschrikt,
 Gelijk de vogel de open kooideur schuwt?
 Dus had ons de overwinning niet gebaat,
 Zoo Buddha, 't spoor ontdekkend, had gemeend,
 Dat voor den sterveling zijn Weg te zwaar,
 Voor de aard geen uitkomst moog'lijk was,
 En, door niet één gevolgd, was heengegaan.
 Nog woog dit alles op zijn liefd'rijk hart.
 Daar klonk een luide kreet, als zuchtte de aard
 In barensnood: *Naçyâmi aham bhû*
Naçyati loko! "K ZAL GEWIS VERGAAN
 MET HEEL MIJN SCHEPS'LENHEIR!" en kort daarna
 Een beê, gedragen door den Westenwind:
Crûyatâm dharmo, Bhagwat! "GROOTE HEER!
 UW WET WORDE OPENBAAR!" Toen zwierf zijn blik
 Al de aardbewoners langs om te overzien,
 Wie 't eerst, wie later vatbaar zouden zijn,
 Gelijk de zon, die 't Lotus-meer verguldt,

Het knopje aanschouwt, dat door zijn glans ontluikt,
En 't knopje, dat nog in zijn hulsel slaapt.
Toen sprak hij met een eng'lenlach: "Welaan!
'k Ga prediken. Wie wil, verneem' de Wet!"

Daarna — vertelden zij — de heuv'len langs
Tot naar Benares reizend, leerde hij
Zijn Vijftal 't eerst, hoe elk geboorte en dood
Verwinnen kan; hoe elk zijn toekomst schept
Door eigen doen, zich zelv' een hel bereidt,
Of, zelfbeheerschend, zich een hemel sticht.
't Was toen de vijftiende van Waiçâkha,
Namiddag, en dien nacht was 't volle maan.

Kaundinya nam van al de Rishi's 't eerst
Het Viertal Zekerheden aan, den Weg
Betredend; toen Bhadrîka, Açwajit,
Wâshpa en Mahânâman. Ook een Prins,
Yaças, met vier-en-vijftig grooten, die,
Gezeten aan zijn voet, in 't Hertewoud
Des Meesters zaligmakend woord vernam
En hem aanbiddend volgde. Als bloem en gras
Ontluikt in 't zand, door hemelvocht bedauwd,
Zoo kiemde in 't hart der hoorders vrede en hoop
Op schooner toekomst voor den mensch.

De Heer —

Vervolgden zij — zond deze zestig heen,
 Volleerd in zelfbedwang, van hartstocht vrij,
 Als leeraars van den Weg. De Roem der Aard,
 Van Rischipatana en 't Hertepark
 Zich zuidwaarts richtend, leerde zelf in 't rijk
 Van Bimbisâra en in Yashti. Vorst
 En volk geloofde en nam terstond de Wet
 Der liefde en van het ware leven aan.
 Vrijwillig gaf de Koning aan den Heer,
 Terwijl hij water goot in Buddha's hand,
 Den schoonen Bamboe-tuin, Wenuwana,
 Waar stroomen zijn en grotten en plantsoen,
 En in een steenzuil schreef de Vorst het woord:

*Ye dhamma hetu-pabhawâ
 Tesam hetum Tathâgata;
 Aha tesam ca yo nirodho
 Ewam wâdî Mahâsamano.*

Wat des levens jammer rekt
 Heeft Tathâgata ontdekt.
 Wat verlost van 't leed der aard
 Heeft de Monnik geopenbaard.

Voorts meldden zij, dat bij een samenkomst
 In d' eigen tuin de Meester woorden sprak,

Zóó wijs en machtig, dat niet één weerstond
 En negenhonderd, als de Meester zelf,
 De Wet verkondigden in monnikspij.
 Deez' Gatha was zijn laatste woord geweest:

*Sabba pâpassa akaranam ;
 Kusalassa upasampadâ ;
 Sa citta pariyôdapanam ;
 Etam Budhânusâsanam.*

't Kwade is schuldvermeerdering ;
 't Goede delgt de schulden uit.
 Schuw 't kwaad, wees deugdzaam en bedwing
 U zelf! Dat is uw zaliging!

Nauw was 't verhaal geëindigd of tot loon
 Ontvingen zij geschenken en een dank,
 Die 't eêlst gesteente nog verbleeken deed.
 Toen vroeg Yaçodharâ: "En welken weg
 Volgt nu mijn Heer?" — "De stad", was 't antwoord, "ligt
 Van Râjagriha zestig yojana's.
 Van daar, de Sona en de heuv'len langs,
 Geleidt een goede weg naar hier. Eén maand
 Besteedde ons trekvee, dat met dragen tred
 Acht koss per dag kan gaan."

Toen zond de Vorst,

't Bericht vernemend, negen boden uit,
Op flinke paarden, grooten van zijn hof,
Die moesten zeggen: "Vorst Cuddhodana,
Die daag'lijks naar u vraagde en zeven jaar,
Door 't leed verteerd, al nader kwam aan 't graf,
Bidt, dat zijn zoon zijn eigendom, den troon,
En 't volk van 't hem verbeidend Rijk gedenk';
Laat hem niet sterven zonder u te zien!"

Yaçodharâ zond negen and'ren heen
En zei: "Gelijk des nachts het zwellend hart
Der maanbloem haakt naar maneschijn, gelijk
De açoka-knop naar 't naad'ren eener vrouw,
Zoo snakt in 't vorstelijk paleis naar u
Râhula's moeder. Vondt gij grooter schat,
Dan dien gij prijsgaaft, zij verlangt haar deel,
Râhula's deel; maar u begeert zij 't meest!"

De Çākya's ijlden heen. Maar 't oogenblik,
Waarop elk hunner met zijn boodschap kwam,
Leeraarde Buddha in zijn Bamboe-tuin.
Hem hoorend dachten ze aan hun beden niet,
Noch aan den Koning, zelfs niet aan het leed
Van hun Prinses. Zij zeiden niets. Verrukt
Aanschouwden zij den Meester. Heel hun hart
Hing aan zijn woord, het hart'lijk, rein, volmaakt,
Gebiedend, allen 't licht ontstekend woord,
Dat van zijn vrome lippen vloeide. Een bij,

Die môgra's speurt in 't veld en in de lucht
Heur zoete geuren riekt, vergeet haar korf,
Al is zij vol van honig. Naakt de nacht,
Dreigt regen, 't deert haar niet. Met toovermacht
Lokt haar de kostelijke bloem, wier vocht
Ze als nectar zwelgt. Zoo gaven, een voor een,
De boden op den klank van Buddha's woord
Het doel van aller snelle tochten prijs,
En, zich om niets bekomm'rend, voegden zij
Zich bij 't gevolg des Meesters. Daarom zond
De vorst Udâyin, d' eerste van het hof,
Den meest vertrouwden, eens, in blijder tijd,
Siddhârtha's makker. Deze sloot zijn oor
Bij 't naad'ren van den tuin met vlokjes wol,
Geplukt van boomen in den hof, en dus,
Aan 't groot gevaar, dat hem daar dreigde, ontsnapt,
Volbracht hij 's Konings zending bij zijn zoon.

Toen boog de Heer ootmoedig 't hoofd en sprak
Voor aller oor: "Voorzeker, ik zal gaan!
Dit is mijn plicht en was mijn plan. Elk eer',
Aan wie hij 't leven dankt, dat hem vergunt
Te leven zonder einde en veilig straks
Te landen in 't Nirwâna, 't loon van dien,
Die de oude zonden delgt, geen nieuwe pleegt,
De Wet betracht, en, in de liefde 't grootst,

Al 't liefdewerk voleindt. Meld uw Prinses
En laat den Koning weten, dat ik kom!"
Op dit bericht werd de intocht van den Prins,
Door heel Kapilawastu, voorbereid
Door 't volk van stad en land. Een schoone tent
Prijkte aan de Zuiderpoort. Met goud doorwerkt
Was ied're wand van groene en roode zij';
Met bloemen ied're zuil omkransd. Elk pad
Lag vol van geurig Neem- en Mango-loof.
Uit volle mussuks wierp men sandel en jasmijn
Op 't pad, en vlaggen wapperden. 't Getal
Der olifanten met vergulden tand
En zilv'ren howdah, die op 't uur der komst
Aan 't veer hem wachten zouden, werd bepaald.
Ook, waar 't signaal der trom, "Siddhârtha komt!"
Weerklinken zou, en waar, van 't paard gedaald,
De grooten knielen zouden en een schaar
Van maagden onder zang en dans zijn ros
Met bloemen strooien, opdat tot de knie
Het dier zou waden door melisse en roos,
Terwijl de stad weergalmde van muziek
En feestgeschal. Dit alles was besteld
En dagen lang reeds spitste een ieder 't oor
Naar d'eersten trommelslag, die zei: "Hij komt!"

Dan, om vooraan te zijn, toog in haar baar

Yaçodharâ naar 't oord, waar bij den muur
't Schoon paviljoen omhoog rees. Allerszijds
Omringde haar met blijden lach het park,
Nigrôdha, schaduwrijk door bel-gewas
En groen gepluimde dadels, nieuw versierd,
Met slingerpaden en prieelen, vol
Van bloem en vruchten. Zuidwaarts liep de weg:
Rechts bloeiend loof; links, in den rook der stad,
Maar buiten hare poort, de hutten, waar,
Uit lagen stand geboren, 't arme volk
Tevreden woonde, 't volk, dat Kshatriya
Of Brahmapriester slechts bezoed'len zou
Door ze aan te raken. Deze Çûdra's zelfs,
Vóór d'uchtend wakker, waren vol van hoop
En klommen, zoo ze iets speurden van 't geluid
Van olifanten uit de verte of 't slaan
Van trommen bij de tempels, in een boom,
Of tuurden langs den weg, en, kwam weer niets,
Dan eerden zij den Prins door need'rig werk,
Hun drempels vegend, wapp'rend met een vlag,
Gekorven vijgebladen hechtend tot een krans,
Het Linga poetsend, 't groen aan d'eereboog,
Een dag reeds oud, ververschend, en gestaâg
Aan wand'laars vragend, bij het minst gerucht,
Naar Prins Siddhârtha's komst. Yaçodharâ
Beschouwde hen met liefd'rijk, kwijnend oog,

Met hen naar 't Zuiden turend, 't hoofd omlaag
Om 't nieuws te hooren, dat men hier en daar
Verhaalde van den tocht. Zoo zag zij dan
Een kluiz'naar naad'ren met geschoren hoofd,
In gele pij en met een riem om 't lijf.
Hij droeg een nap, meloenswijs' uitgehold,
En bood die aan bij ied're hut, met dank
Het soob're deel aanvaardend, dat men gaf,
Maar even vriend'lijk als hij niets ontving.
Twee volgden hem, in 't zelfde gele kleed,
Maar die den nap droeg, zag er zóó eerwaard,
Zoo vorst'lijk uit en ging zóó statig voort;
Hij wekte alom zulk diep ontzag en trof
Zóó krachtig met zijn lief'lijk, heilig oog,
Dat elk, die hem een aalmoes gaf, verplet
't Gelaat aanschouwde, eerbiedig nederviel,
Of liep, schoon arm, om nieuwe en ruimer gift,
Totdat, allengs hem naad'rend, heel een schaar
Van kind'ren, vrouwen, mannen, volgzaam 't spoor
Van zijne voeten drukten, en elkaar
Zacht fluist'rend vroegen: "Wie is deze toch?
Had ooit een Rishi zulk een wond'ren blik?"
Maar toen hij naderkwam met kalmen pas
Bij 't paviljoen, daar week op eens 't gordijn
En ongesluierd trad Yaçodharâ,
De handend vouwend, 't oog van tranen vol,

Hem in den weg en riep: "Siddhârtha! Heer!"
En snikkend viel zij neder voor zijn voet.

Toen later deze ontroerde vrouw reeds zelf
Den Weg betreden had, werd aan haar Heer,
Die toch voor liefde's lust en 't zacht fluweel
Der vrouwenhand geen zin meer had, gevraagd,
Hoe hij de omarming dulden kon? Hij sprak:
"Zoo hoog're liefde laag're liefde duldt,
Voert zij haar tot een reiner sfeer omhoog.
Wie 't juk verbrak, kwell' nog geboeiden niet
Door 't pralen met zijn vrijheid. Waarlijk vrij
Is hij, die and'ren vrij maakt met geduld
En wijs beleid. Wie Buddha worden wil —
Een gids en hulp der duistere aard — doorleeft,
Eer hij verlost wordt, zware tijden, drie,
Vol bange worst'ling, eerst het "Vast Besluit",
Dan 't "Pogen", straks " 't Verwerven van den Naam".
In 't eerste tijdperk haakte ik zelf naar licht
En zocht ik 't goede, maar mijn oog was blind.
Tel slechts de zaden van dien castor-struik;
Voor zóóveel regentijden heette ik Ram,
Een koopman aan de kust, die zuidwaarts ziet
Naar Lanka, waar de parel schuilt. In 't dorp
Aan 't strand leefde in dien vóórtijd aan mijn zij'
Yaçodharâ, toen Lukshmî, zacht als nu.

Het heugt mij, hoe ik toen — want ons bestaan
Was arm en need'rig — elders winsten zocht.
Met tranen bad zij mij, dat ik 't gevaar
Van land en water niet trotseeren zou.
Verliet de liefde ooit 't voorwerp harer min?
Weeklaagde zij. Ik waagde 't toch en toog
Naar de engten, waar, bij doodelijken kamp
Met monsters uit de diepte, in storm en strijd,
Gekweld door zonnebrand of duist'ren nacht,
Ik duikend aan de golf een paarl ontwong,
Schoon als het maanlicht, eene, die een Vorst
Betaalt met heel zijn schat. Blij keerde ik weer.
Maar honger kwelde alom het land. Half dood
En uitgehongerd vond ik nauw mijn deur,
Den blanken schat geknoopt in mijnen riem.
Er was geen spijs, maar op den drempel lag,
Met stommen mond, haast stervend van gebrek,
Zij, om wier wille ik zwoegde. Ik riep toen luid:
“Wie heeft er koorn, ik bied een Koninkrijk
Voor haar behoud! Geef Lukshmî brood en neem
Mijn wond're parel!” Toen bracht iemand gierst
Drie seers, al wat hij had, en kreeg 't kleinood.
Lukshmî leefde op en met verjongde kracht
Riep ze uit: “Gij mindet me inderdaad!” O! wèl
Besteedde ik toen dien schat tot heil van haar,
Die anders hoop'loos was vergaan. Maar nu,

De reine parels, die ik onlangs won,
De twaalf Nidâna's en de Wet der deugd,
Uit dieper kolk gevischt, gaan niet te loor,
Noch tanen, maar heur schoonheid prijkt het meest
Bij vrije gift. Want gindsche hoop, het werk
Der kleine mieren, komt den Godenberg,
De dauw in 't spoor der huppelende ree
Den oceaan nog nader, dan die gift
't Geschenk van thans. Zoo deed de liefde dan —
Te grooter sinds zij 't juk der zinnen brak —
Verstandig, toen zij tot een zwakker hart
Afdaalde, en vond, met zachte hand geleid,
Yaçodharâ te beter vrede en rust."

Nauw wist de Koning, hoe Siddhârtha kwam,
Met kale kruin, in somb're beed'laarspij,
't Geringe volk in d' aangeboden nap
Een rest verzoekend van hun maal, of toorn
Bande uit zijn hart de liefde. 't Zilv'ren haar
Zich rukkend uit den baard en op den grond
Tot driemaal spuwend, ging hij plots'ling heen,
Terwijl zijn hofstoet beefde. 't Hoofd gefronsd
Besteeg hij 't krijgsros. Spoorslags vloog hij weg,
Verwoed de straten door. Nauw zeide 't volk,
Verbaasd: "De Koning! buig!" of met gedreun
Was reeds de drom voorbij gedraafd; totdat,

Den hoek des tempels om, dicht bij de poort,
Hij stuitte op groote scharen. Steeds meer volk
Stroomde aan. De wegen waren gansch bedekt
Door 't groot gevolg, dat drong en wies, om hem,
Wiens held're blik des Konings blikken trof.
Terstond bezweek zijn toorn, toen Buddha's oog
Eerbiedig rustte op 't droef verstoord gelaat
En 't trouwe kind geknield ter aarde zonk
In fieren ootmoed. Zóó bekoorde hem
't Aanschouwen van den Prins, nog ongedeerd,
't Ontdekken van den bovenaardschen glans,
Die 't hoofd hem kroonde en elk met stil ontzag
Boeide aan zijn spoor. Toch zeî de Vorst: "Hoe nu?
Siddhârtha sluipt, geschoren, in een pij
En op sandalen, beed'lend onder 't volk,
Zijn Rijk weer binnen? hij, die leefde als God?
Die onbeperkte macht kon erven, 't kind
Van Koningen, die op een enk'len wenk
Ontvingen al wat de aard bevat? Gij moest,
Als 't voegt aan uwen rang, gekomen zijn
Met speergeflikker en met hoefgestamp!
Mijn krijgsvolk legert op den weg, de stad
Wacht aan de poort! Waar bracht ge uw jaren door,
Terwijl uw vader treurde en, ach! ook zij,
Als weduwe, elke vreugde ontweek, gezang
Noch snarenspeel meer hoorde en 't feest'lijk klee

Liet rusten, tot zij nu in gouden tooi
Een bedelaar in gele lompen groet
Als echtvriend? Waartoe dit, mijn zoon?"

Maar hij :

"Mijn vader, dit is zede in mijn geslacht!"

"Uw huis telt wel van Maha Sammât af
Een honderd tronen, maar geen feit als dit!"
Was 't antwoord.

"'k Sprak van sterf'lijke afkomst niet,"
Zeî toen de Heer, "maar van 't onzichtbaar huis
Der Buddha's, reeds verschenen of beloofd.
'k Ben hunner een. Ik deed als zij. Reeds eer
Ontmoette aan deze poort, in krijgsmandos,
Een vorst zijn zoon, een prins, in monnikspij;
Boog 's werelds Redder, hoewel eind'loos meer,
Door liefde en zelfbedwang, dan de eerste Vorst,
Als ik nu, 't hoofd en bood hij d' eersteling
Van d' aangevoerden schat, gelijk het voegt
Uit kracht van teed're schuld, als ik nu doe,
Ootmoedig aan!"

Verbaasd vroeg toen de Vorst:
"Een schat?" en, wand'lend aan zijns vaders hand,
Vertrouw'lijk tusschen Koning en Prinses,
Door straten vol vereerders, sprak de Heer
Van vrede en reinheid, leerend, hoe al 't licht

Door 't Viertal Zekerheden wordt omvat,
Gelijk de zee door 't strand; hoe vorst en slaaf
Acht Wetten moeten houden op den Weg,
Die Acht Geboden en Vier Staties heeft,
En straks eenvoudig en geleerd en hoog en laag
En man en vrouw en jong en oud, ontrukkt
Aan 's levens wiel, naar 't schoon Nirwâna voert.
Zoo naakten zij 't paleis. Çuddodhana
Ving met verhelderd oog zijn woorden op
En droeg zelf Buddha's nap, terwijl nieuw licht
De tranen droogde van Yaçodharâ
En uit haar oogen blonk. Dien eigen nacht
Betraden zij den Weg van Vrede en Rust.

ACHTSTE BOEK.

Langs de oevers van Kahâna's snellen stroom
Strekt zich een weide uit, tot bij Nagara;
Noordoost'lijk van Benares ligt die stad;
Vijf dagen duurt met de ossenkar de reis.
Himâla's blanke spitsen zien er neer
Op lachende oorden, 't gansche jaar bebloemd,
Waar 't siergewas door 't bronnat welig groent.
Zacht glooit de helling; koel en rijk aan geur
Is 't lommer, en een waas van heiligheid
Kenmerkt nog steeds de plaats. De zoele lucht
Van d'avond suist er over dicht struweel
En stapels van gehouwen rooden steen,
Met vijgentak en wortel gansch doorgroeid
En met een kleed van blad en gras bedekt.
Uit brokken metselwerk en cederhout
Sluipst stil de slang en rolt zich weer ineen
Op muren, lang verweerd. De hagedis
Schiet langs den bont bemaalden vloer,
Door Vorsten eens betreên. De grauwe vos

Huist rustig onder d'ouden troon. De stroom,
De toppen, 't hellend pad, de zoele lucht,
Zijn nog dezelfde. Al 't and're ging voorbij
Met 's levens schoonen schijn. Toch woonde hier
Çuddhodana; toch zat op dezen berg,
Bij 't blauw en goud van de ondergaande zon,
Buddha, de Heer, en hoorde heel zijn huis,
Hoe hij zijn Wetten gaf.

In de oude Schrift

Wordt u verhaald, hoe in dit lief'lijk oord —
Weleer een tuin met glooiend pad, fontein
En vijver, en terras van rooden steen,
Omkransd met lustwarand en gevelspits
Van statige paleizen — in den kring
De groote, de aangebeden Meester zat,
Omstuwd door 't volk, dat gretig uit zijn mond
De wijsheid opving, die, getuigen thans
Al die millioenen zielen, Azië
Verlicht heeft. Aan des Konings rechterhand
Zat hij, omringd door Çâkya's, hoog van rang,
Ananda, Dewadatta — 't gansche hof.
De vreedzame oversten der broederschap
In 't geel gewaad, zijn Maudgalyâyana,
Zijn Çâriputra, stonden achter hem.
Aan zijne knieën hief weer Râhula
Eerbiedig lachend, naar 't eerwaard gelaat

Zijn kinderlijke blikken op. En dan,
Gezeten aan zijn voet, Yaçodharâ,
Verlost van 't harteleed. Reeds speurde zij
De schoone liefde, die zich niet meer voedt
Met vluchtig zingenot — het grootsch bestaan,
Waarvoor geen leeftijd geldt, en 't zalig eind
Van 't sterven als de Dood gestorven is . . .
Triumf voor hem en haar. Dus legde zij
Haar handen op de zijne en sloeg zijn pij
Om 't zilv'ren schouderkleed, als 't naast aan hem,
Wiens woord drie Werelden een uitkomst bood.
Zelfs 't kleinste deel van 't luist'rijk onderricht
Uit Buddha's mond herhaal ik niet. 'k Ben slechts
Een jonger schrijver, die den Meester eert,
En van zijn wijsheid en zijn menschenmin
Getuig'nis aflegt, maar alleen verhaalt,
Wat in de Boeken staat, niet meer; en dan,
De tijd heeft de oude Schrift, zoo machtig eens
En albeheerschend, uitgewischt, haar zin
Verduisterd. 'k Weet een weinig slechts van 't woord,
Dat Buddha op dien kalmen avond sprak.
Wel las ik, dat veel crores, ja veel lakhs,
Meer dan men zien kon, 't hebben aangehoord,
Daar al de Goden kwamen aangestroomd
Uit zeven Heem'len, en het diepst der Hel
Voor de afgestorvenen de poort ontsloot.

Ook bleef het daglicht lang met rozen gloed
De spitsen kleuren. 't Was alsof de Nacht
In 't dal, de Middag luisterde op den berg.
Zelfs leest men, dat daartusschen de Avond stond,
Als bruid des Hemels, minnend, zielsverrukt.
De wolken schenen 't haar, het sterrenheir
Een kroon van paarl en diamant, de maan
Een hoofdornaat, de scheem'ring 't slepend kleed;
Haar ingehouden adem, als een zucht
Vol geur, suisde, als de Meester sprak, door 't loof,
En elk, die 't spreken hoorde, vreemde of slaaf,
Uit hooge of lage kaste, uit Arisch bloed,
Of Mlech, of boschbewoner, hoorde een taal
Als zijns gelijke sprak. Ja, naast de schaar,
Aan d' oever saamgestuwd — zoo wordt verhaald —
Bespeurde 't roofdier, 't vogeltje en 't insect,
Gevoelde groot en klein, hoe Buddha's hart
Voor allen liefd'rijk klopte en 't paste op zich
De heilbelofte toe van 't vriend'lijk woord,
Zoodat hun ziel — in hert of aap of wolf,
In tijger, beer of jakhals, duif of pauw,
In valk of vleermuis, slang of hagedis,
In logge padde of visch, die 't water klieft,
Besloten — zachtkens naderde aan de grens
Der maagschap met den mensch en stil genoot
In 't slaken van haar boei, toen Buddha sprak: —

Om Amitâya! Meet met woorden niet
't Onmeetb're. 't Dieplood der gedachten stijg'
In 't peilloos diep niet af. Wie vragen doet
Of antwoordt, dwaalt. Dus zwijg!

De Schrift zegt, dat in d' aanvang niets bestond
Dan 't Brahma, peinzend in een duist'ren nacht.
't Is vrucht'loos naar dat Brahma, naar 't begin,
Den blik te slaan. Hier tracht

Vergeefs het sterf'lijk oog een licht te zien.
Niets speurt er 't mensch'lijk brein. Hoe menig kleed
Ook weggenomen worde, een laatst gordijn
Bedekt wat niemand weet.

De sterren vragen niet. 't Zij u genoeg,
Dat leven en vergaan, genot en pijn,
Gevolg en oorzaak, de eeuw'ge loop des tijds,
't Getij van 't rustloos Zijn,

In stage wiss'ling vlieten als een stroom,
Wiens golven, traag of snel, verbonden gaan,
Eén en toch velerlei, van d' oorsprong af
Tot aan den Oceaan.

Als damp omhoog gestegen naar de zon
Keert uit de wolken 't water van de zee
In drupp'len langs de bergen weer terug;
Het gunt zich rust noch vreê.

Vergeet het niet, 't is alles nevelbeeld.
De heem'len, de aard, zij komen en gaan heen.
Heur eeuw'ge wiss'ling is een reuzenwiel,
In stâgen gang. Niet één,

Die 't went'len stuit. Vraagt niets. De stilte zwijgt.
Weerhoudt uw beê. Geen licht verdrijft dien nacht.
Kwelt ook uw zielen niet met vroom bedrijf.
Ach! Broeders! Zusters! wacht

Van hulpelooze Goôn voor gave of lied
Geen heil. Koopt niet met koorn of bloed van 't leed
U vrij. Zoekt vrijheid in u zelf, daar elk
Zijn eigen boeien smeedt.

Elk heerscht in eigen kring, zoo mensch als God,
Want al wat leeft, daarboven, hier, omlaag,
't Zij groot of klein, schept door zijn eigen daân
Zijn lot, zijn lust, zijn plaag.

Wat was, bepaalt wat is of worden zal,
Het beet're, 't mind're, ontwikk'ling, nieuw begin . . .

In blijde Heem'len oogsten de Eng'len 't loon
Van eed'le daden in;

In de onderwereld dragen duiv'len 't juk
Van vroeger boos bedrijf. Het goede, 't kwaad,
't Wordt alles door den tijdstroom meegevoerd.
Niets blijft in d' eigen staat.

Ter wille van verdiensten en waardij
Beklimt, wie zwoegde als slaaf, als prins den troon.
Wie heerschte als vorst, leeft straks als bedelaar,
Verzuim of feil ten loon.

Wellicht verheft ge u boven Indra zelf,
Of ook, u valt bij worm en mug beneên
Een plaats ten deel. Zoo 't een als 't ander lot
Wacht duizenden. Alleen,

Verwacht geen kalm verblijf, geen vaste plaats,
Geen rust. 't Onzichtbaar wiel staat nimmer stil.
Straks daalt wie steeg, wie daalde rijst omhoog.
Gestadig draait de spil!

Zoo gij, voor goed geketend aan dit wiel,
Door niets verlost kondt worden van uw juk,

De Kern van alle dingen ware een Vloek,
Hun Wezen Ongeluk.

Maar neen, de Ziel van 't eindeloos Bestaan
Is Liefde, en Vrede 't Hart van 't eeuwig Zijn,
Steeds beter wordt wat eens het goede was.
De wil verwint de pijn.

Ik, Buddha zelf, ik heb met bloedend hart,
Als elk, geweend om 's werelds droefenis,
Maar nu, nu juich ik met een blijden lach,
Omdat er Vrijheid is!

Gij, lijders! schept uw eigen lijden. 't Is
Geen vreemde dwang, waardoor gij leven moet
En sterven; die u 't immer went'lend wiel
Omhelzen, kussen, doet;

Zijn gang, 't gewezen; zijn spaken, de eeuwge strijd;
Zijn naaf, de nietigheid. Ziet! 'k toon u 't Licht!
Hoog boven 't starrenheir, waar Brahma zich
Een zetel heeft gesticht,

De Heem'len door en dieper dan de Hel,
Als band, die 't al omvat en eeuwig blijft,
Heerscht ongestoord een goddelijke macht,
Die tot het goede drijft.

Haar wet houdt eeuwig stand. Door haar ontplooid,
Bloeit hier de roos. Ginds vormde weer haar hand
Het Lotus-blad. Zij weeft den lentetooi
Uit zaad, dat op het land

In 't duister slaapt. Zij kleurt de wolken rood.
Zij mengt uit blauw en goud den pauw zijn schoon.
Wind, regen, bliksem, dienen haar als slaaf.
De starren zijn haar troon.

Zij vormt in 't donker 's menschen hart. Door haar
Ontkiemt in 't vormloos ei de vederpracht
Der goudfaizanten. Wat zich boos of broos
Beton', haar stille kracht

Maakt alles schoon en lief'lijk. 't Eitje in 't nest
Van 't gouden zonnevogeltje is haar schat,
De cel der bijen is haar honigschaal.
Zij wijst den mieren 't pad,

Der blanke duive 't spoor. Zij spreidt de wiek
Van d'arend uit, die wegvliegt met zijn buit,
En leidt den wolf naar 't nest met jongen. Spijs
En vrienden vindt zij uit

Voor 't minst beminlijk dier. In haren dienst

Wordt alles goed. Niets, dat haar immer stoort.
Zij schept de moedermelk, zoowel als 't vocht,
Waarmede de adder moordt.

In hooger sferen zweeft op haar bevel
Het starrenheir in schoone harmonie.
In 's aardrijks diepten bergt zij goud, saffier,
Sardonix, lazuli.

Zij werkt de wond'ren in het groene woud.
Den trotschen ceder schept ze en aan zijn voet
Het tenger kruid, waaraan zij halm en blad
En bloem ontluiken doet.

Door niets bestuurd, dan door Gerechtigheid,
Behoudt of doodt zij. Liefde en Leven zijn
De schering van het weefsel, dat zij weeft;
Haar inslag Dood en Pijn.

Ontwikk'ling spreekt uit wat ze schept of sloopt.
Steeds brengt zij 't betere uit het mind're aan 't licht,
En langzaam openbaart zich 't schitt'rend plan,
Dat haren arbeid richt.

Zoo blijkt haar wondermacht uit wat men ziet.
En dan de onzichtb're wereld! In den mensch

De geest, het hart; der volken levensdoel;
Hun denken, neigen, wensch....

't Hangt alles aan haar wet. Haar trouwe hand
Biedt ongeziene hulp. Den storm te sterk,
En toch onhoorbaar, spreekt zij. Logge stof
Beheerscht zij. 't Is haar werk,

Zoo liefde en deernis woont in 't mensch'lijk hart.
Dat niemand haar verwaarlooz'! Wie haar hoont,
Kwijnt weg. Haar dienaar bloeit. Zij straft het kwaad.
Met vrede en blijdschap loont

Zij stille deugd. Haar oog is overal.
Wie goed doet, krijgt zijn deel. Wie haar bedroeft
Door zonde, ontvangt wat hij verdient, schoon soms
DHARMA lankmoedig toeft.

Zij kent vergiffenis noch wrok. Haar schaal
Hangt juist in 't evenwicht, en met haar staf
Meet ze altijd goed. Hier geldt geen tijd. Van daag
Of later volgt de straf.

Zoo treft, wie moordt, zijn eigen hart, verliest
De rechter door zijn ontrouw 't pleit, besteelt
De dief zich zelf, en komt de waarheid uit,
Door leugenaars verheeld.

Zoo dwingt haar Wet ons tot Gerechtigheid.

Niet één kan haar weerstaan. Volgt haar gedwee!
Liefde is haar innigst Wezen, en het doel,
Dat zij beoogt, Volmaking, Rust en Vreê!

Naar waarheid, Broeders! zegt de Schrift, dat elk
De vruchten plukt van 't eigen vóór-bestaan.
Een vroeg're deugd brengt zegen. Lijden volgt
Op 't misdrijf, eens begaan.

Wat gij gezaaid hebt, maait ge. Aanmerkt het land!
De Stilte en 't Duister weet, dat koorn ontsproot
Uit koorn en sesamum uit sesamum.
Zoo bergt de moederschoot

Heel 's menschen lot. Hij komt en oogst de vrucht
Van eigen zaaisel, sesamum en graan
Of moordend gif en onkruid, loon naar 't werk
Op de afgelegde baan.

Werkt hij met ijver, wiedt hij 't schaad'lijk kruid,
Neemt beter zaad de plaats van 't onkruid in,
Dan wordt zijn bodem schoon, bedekt met vrucht,
Dan wacht hem rijk gewin.

Die weet, waar 't leed ontkiemt en 'tkalm verdraagt,
Door Liefde en Waarheid ijverig vergoedt
Wat hij misdeed, zóó de oude schulden delgt;
Die niemand onrecht doet,

De zelfzucht en de onwaarheid uit zijn hart
Geheel verbant, beleedigingen loont
Met liefde en weldaad, lijdend met geduld;
Die vriend'lijk zich betoont

En dag aan dag volhardt in liefde, trouw,
Rechtvaardigheid en heiligheid, met moed
De plante der Begeerlijkheid verdelgt,
Geworteld in zijn bloed,

Totdat hij 't leven niet meer mint — die laat,
Wanneer hij sterft, een rekening, die sluit.
Het goede, dat hem volgt als heerlijk loon,
Delgt al zijn schulden uit.

Voor hem is 't leven, dat men leven noemt,
Niet noodig meer. 't Is tot een eind gebracht,
Wat in en met hem aanvang nam. Hij heeft
Voldaan aan d'eisch der Macht,

Die hem tot mensch verhief. Geen onrust kwelt

Hem meer. Geen zonde ontreinigt hem. De smart
Van 't aardische lief en leed verstoort niet meer
Den vrede van zijn hart.

Hij sterft noch leeft meer. In 't NIRWÂNA leeft
Hij 't ware leven, 't eind van 't zelf-bestaan.
ÔM, MANI PADME, ÔM! De dauwdrop vloeit
In d'eeuwige' oceaan!

Hoort, wat het KARMA leert. Slechts wien 't gelukt
Geheel den zondedroesem neer te slaan,
Wiens leven uitgaat als een vlam, voor dien
Is 't sterven afgedaan.

Zegt niet: "ik was", "ik ben", " 'k zal zijn". Denkt niet,
Dat ge, als een gast, die 't goed en 't slecht verblijf
Onthoudt of weer vergeet, gestaâg verhuist
Van 't een naar 't ander lijf.

De slotsom van uw allerlaatst bestaan
Vindt als iets nieuws zijn weg en plaats in 't Al,
Gelijk de worm, die zijde spint voor 't huis,
Waarin hij wonen zal.

Het schept zich vorm en taak, als 't slangenei,

Dat eerlang huid en tanden krijgt; als 't riet,
Welks pluis, na lichte vlucht langs zand en steen,
In poelen wortel schiet.

Straks brengt het op zijn wegen bate of schâ.
De ziel eens moordenaars, die wordt gedood,
Vaart op een storm van smart en lijden heen,
Onzuiver, bloedig rood.

Maar zoele wind ruischt, als een vrome sterft.
Zijn dood verrijkt de wereld, als een bron,
Die duikt in 't zand, maar borrelend herleeft
En straalt in held're zon.

Zoo daagt voor wie 't verdient een blij verschiet,
Dat immer wijkt van wie het kwade doet,
Schoon eens, vóór 't eind der Kalpa's, als Vorstin
De Liefde heerschen moet.

Nu is nog 't groote kwaad de Duisternis,
De moeder der Onwetendheid, die schijn
Voor 't wezen houdt, en lusten wekt, die straks
Een bron van jammer zijn.

Gij, die den Middenweg wilt gaan, gebaand
Door helder Inzicht, en door zoete Rust

Geëffend, 't pad, dat naar 't Nirwâna voert,
Blijft altijd u bewust

Van 't Viertal Zekerheden. Eerst *de Smart*.

Bedriegt u niet. 't Bestaan, dat u bekoort,
Is eeuw'ge kamp. Het lijden blijft. De vreugd
Drijft als op wieken voort.

Geboortewee, 't verdriet der prille jeugd,
De jonge driften, 't lijden van den man,
't Bezwaar der grijsheid, de angsten van den dood,
Elk leven spreekt er van.

De liefde is zoet, maar dra verteert de mijt
Den mond, die kuste en de eens zoo zachte borst;
't Is schoon te heerschen door het zwaard, maar straks
Verslindt een gier den vorst.

Deze aarde is lief'lijk, maar 't gedierte in 't woud
Loert hong'rig op zijn prooi en rooft en moordt.
Saffier is 't hemeldak, maar wie er smeek'
Om regen, geen die 't hoort.

Vraagt lijders, kranken, hem, die op zijn staf
Voortstompelt, hoe elk hunner 't leven vindt,
Zij zeggen u: niet zonder reden schreit
Het pasgeboren kind.

De Tweede Waarheid leert, *Hoe 't leed ontstaat.*

't Komt niet van zelf. 't Begeeren baart de smart.
De ziel ontmoet de wereld en een vonk
Van drift ontgloeit in 't hart.

't Verlangen, Trishna, heete dorst, ontvlamt.

Dan jaagt ge een schaduw na, dan mint ge een schijn,
Dan schept ge een wereld om 't denkbeeldig Ik,
Dat middelpunt wil zijn.

Gij ziet de hoogte boven u niet meer,

Zijt doof voor 't lief'lijk ruischen, dat daar welt
Uit meer dan Indra's hemel, stom op d' eisch,
Die u de waarheid stelt.

Zoo groeien driften en begeerten aan,

Waardoor op aarde strijd ontbrandt. Zoo lijdt
Het arme hart. Zoo vloeit de zilte traan.
Zoo komen haat, toorn, nijd

En hartstocht. Woest en langs een bloedig spoor

Zweept ieder jaar het and're voort. Het graan
Schiet nauw weer wortel. 't Vindt geen plaats. Het wijkt
Voor onkruid en birân.

De ziel, door 't dood'lijk vocht gelaafd, gaat heen,

En keert terug, op nieuw door dorst gekweld.
Van lust brandt andermaal 't verbijsterde Ik,
Straks weer teleurgesteld.

De Derde Waarheid spreekt van 't *Eind der Smart*.
Wie levenslust en zelfzucht overwint,
Zijn driften uitroeit, elken hartstocht doodt,
Diens ware rust begint.

Zijn liefde is 't minnen van het Eeuwig schoon,
Zijn grootheid zelfbeheersching, zijn genot
Van Goden niet afhankelijk te zijn,
Zijn meest begeerlijk lot

Door liefdeplicht en willig dienstbetoon,
Door minzaamheid en leven zonder feil,
Een schat te winnen, dien de dood niet deert,
Een onvergank'lijk heil.

Zoo neemt de Smart een einde. 't Is gedaan
Met dood en leven. 't Lampje wordt gebluscht,
Daar de olie faalt. Vereffend is de schuld.
Dan komt de mensch tot rust.

De Vierde Waarheid is *de Weg*, die, breed,
Nabij en effen, elk een toegang biedt
Naar 't schoon *Achtroudig Pad*, dat lijnrecht voert
Tot rust en vrede. Ziet!

Hoe menig spoor leidt naar dien dubb'len top,
Wiens gletscher door vergulde wolken steekt,
En elk, die langs de helling opwaarts klimt,
Van hooger wereld spreekt!

Wie sterk is, kiest het rotspad, vol gevaar
En steilte, als hij den berg bestormen wil.
De zwakke gaat de slingerpaden langs
En staat gedurig stil.

't Achtvoudig Pad, dat naar den vrede voert,
Leidt ook langs laagte en hoogte. Elk haakt naar 't oord,
Waar zonlicht 't sneeuwveld kleurt. De zwakke draalt,
De sterke rept zich voort.

Het eerste deel van 't Pad is *Goede Leer*.
Eer Dharma. Mijd het kwade. Geef steeds acht
Op 't Karma, dat uw lot bepaalt, en houd
Uw zinnen in uw macht!

Een tweede is *Goede Zin*. Onvriend'lijkheid

En toorn en hebzucht sterve. Rijk en arm
Vinde u welwillend. Dat als zoele lucht
Uw leven streele en warm'!

Een derde is 't *Goede Woord*. Bewaak uw mond
Als waar' 't een deur, die leidt tot 's Konings troon
Zij steeds, wat ge als in zijn nabijheid spreekt,
Kalm, hoffelijk en schoon!

Een vierde is 't *Goed gedrag*. Dat ied're daad
Een fout herstelle of zwakke deugd versterk'!
Als uit een parelsnoer de zilv'ren koord,
Blink' liefde uit al uw werk!

Vier hoog're en steiler wegen wachten nog
Den sterken geest, van al het aardsche vrij:
't Zijn *Reinheid*, *Rein Gepeins*, *Reine Eenzaamheid*,
En *Zielsverrukking*. Gij,

Wiens ziel 't aan wieken faalt, blijf gij beneên!
Een lager lucht is veiliger, 't gewest
Nabij uw huis bekender. Sterken slechts
Verlaten 't eigen nest.

Ik weet het, liefde is zoet van vrouw en kind,
En aangenaam is vriendschap, die ons schraagt.

Ook slinkt des levens last, als minzaamheid
Haar rijke vruchten draagt.

Leidt dan dit leven, die niet anders kunt!
Uw zwakheid worde een trap met gulden treên!
Streeft, met de hulp der schijngestalten zelf',
Naar hooger waarheid heen!

Zoo vindt ge in reiner sfeer reeds eff'ner baan;
Bij minder schuld gewint gij te eer de kracht
Om, van den boei der zinnen vrij, te treên
In 't Pad, waarnaar gij tracht.

Straks komt gij bij uw *Eerste Statie* aan.
Gij kent de Waarheid en 't Achtvoudig spoor,
En dringt met veel of weinig schreden straks
Tot in 't Nirwâna door!

Wie aan de *Tweede Statie* komt, dien wacht
Nog slechts één leven. Priester meer noch Schrift
Behoeft hij. Vrij van zelfbedrog en strijd,
Beheerscht hij ied're drift.

Weer hooger ligt de *Derde Statie*. Rein,
Gelouterd is de grootsche geest. Volmaakt
En kalm bemint hij alles. 's Levens boei
Valt af. Zijn einde naakt.

Toch zijn er, die, nog in deez' aardschen vorm,
Het hoogste grijpen en, van smet ontdaan,
Ter *Vierde Statie* — met de Buddha's zelv' —
Het Heil'ge binnengaan.

Langs deze Staties liggen in het stof,
Als woeste krijgers, in den kamp gedood,
Eerst Zelfzucht, Twijfel, Vormdienst, Zinnenlust,
En Haat. Wie weerstand bood

Aan deze vijf, ging door de derde poort.
Dan volgen Lust in aardsch bestaan, de Wensch
Naar hemelvreugd, Trots, ijdel Zelfgevoel,
Onwetendheid. De mensch,

Die alle deze zonden doodde, klom,
Als een, die, staande op gindschen witten top,
Slechts 't maat'loos blauw des hemels voor zich ziet,
Tot aan 't NIRWÂNA op.

Hem staren Goden uit hun laag're sfeer
Afgunstig na. 't Deert hem ter nauwernood,
Of al drie Werelden vergaan. Voor hem
Stierf 't Leven en de Dood.

Geen nieuwe woning bouwt hem 't Karma meer.

't Hoort alles hem. Niets vraagt hij. In 't Heelal
Versmolt zijn Ik. Wie leert, dat 's menschen ziel
Aan d' eindpaal *sterven* zal,

Of dat haar in 't Nirwâna *leven* wacht,
Die dwaalt. Hij weet niet, hoe men zalig leeft
Ook buiten ruimte en tijd, noch dat hem 't licht
Niet met zijn lamp begeeft.

Betreedt den Weg! Het vleesch bedriegt zich zelf;
De toorn is smart, de hartstocht bitter wee.
Betreedt den Weg! Eén boezemzonde dood
Is reeds een reuzenschreê.

Betreedt den weg! Ginds bloeit het heeland kruid,
Dat allerwege vreugdebloemen spreidt.
Dáár welt de bron, die allen laaft. Elk uur
Is dáár een zaligheid!

De Wet is 't kostlijkst edelsteen. Haar zoet
Beschaamt den honigraat. Niets evenaart
Haar zaligheid. Zie hier haar *Vijf Geboôn*.
Wel hem, die ze bewaart:

Gij zult niet dooden, daar de hand, die moordt,
Ook 't nietigst schepsel in een loopbaan stoort.

Geef gaarne, maar neem nimmer met geweld
Of list hebzuchtig and'rer goed of geld.

Spreek leugentaal noch valsch getuigenis,
Daar waarheidsliefde een blijk van reinheid is.

Mijd dranken, die beneev'lend zijn voor 't brein.
Schuw 't Soma-sap. Houd geest en lichaam rein.

Begeer niet 's naasten vrouw. Zorg dat ge u wacht
Voor zonde in 't vleesch, die zede en wet verkracht.

Zoo sprak de Meester van den heil'gen plicht,
Die geldt voor vader, moeder, broeder, kind;
En leerde, hoe, wie niet met forschen ruk
Den zinnen-boei verbreekt, wie, zwak van gang,
Den rotsweg mijdt, zijn leven in het vleesch
Zoo richten moet, dat hij zijn liefdewerk
Trouw elken dag volbrengt en op den Weg
Zijn eerste schreden met oprechtheid zet,
Ootmoedig, rein, meêlijdend, met een hart
Voor al wat, als hij zelf, het leven smaakt;

Daar lijden straf is voor een vroeger kwaad
En vreugde 't loon van deugd, en, naar gelang
De huisbestierder de eigenliefde doodt
En and'ren hulpe biedt, hij te eerder komt
Tot hooger welzijn en tot reiner vreugd,
In laat'ren levensvorm. Zoo sprak de Heer,
Als vroeger, toen hij in den Bamboe-tuin
Bij Râjagriha toefde. Eens trof hij daar
In 't morgenuur een huisbestierder aan,
Singâla, die na 't bad 't ontbloote hoofd
Ter aarde, omhoog, en naar vier zijden boog,
Met beide handen roode en witte rijst
Uitstrooiend. — “Waartoe, Broeder! buigt ge aldus?”
Vroeg Buddha toen. — “Omdat het zoo behoort,
Eerwaarde Heer!” was 't antwoord. “'t Voorgeslacht
Placht steeds des morgens, eer het werk begon,
Uit aarde en lucht en ied're hemelstreek
Den booze te verdrijven.” — “Strooi geen rijst,”
Zeî 's Werelds Roem, “maar bied een offerand
Van liefde in daden en gedachten aan.
Uwe ouders zijn het Oosten, 't morgenlicht;
Uw leeraars 't Zuiden, bron van zooveel goeds;
Uw vrouw en kind'ren 't Westen, waar een glans
Van liefde en vrede blinkt en de avond valt;
Uw medemenschen, makker, vriend of maag,
Het Noorden. Onder u leeft, klein en groot,

Het redeloos gedierte en boven u
Zijn heil'gen, eng'len, dooden. Heb ze lief
Dan wijkt al 't kwade en leeft ge in veiligheid
Naar alle zes gewesten."

Maar de schaar
Van bedelmonniken in 't gele kleed,
Die, arenden gelijk, des levens dal
Versmadend, opwaarts stijgen naar de zon,
Ontvingen nader in de *Daça-cîl*,
Het Tiental Regels, onderricht. Dat elk
Drie Deuren en *Drie Vreugden* kennen moet;
Vijf Krachten wenschen, weten, hoe de *Geest*
Zesvoudig kan gesteld zijn; dat de Weg
Tot reinheid langs *Acht* *hooge wegen* voert,
En dat het brein *Vier dingen* moet *verstaan*;
Hoe elk *Vijf heerlijke onderwerpen*, zoet
Als Amrit voor de ziel, bepeinzen moet;
Wat *Iddhi*, *Upekshâ* en *Jhâna's* zijn;
Waarin 't *Drieledig Toevluchtsoord* bestaat —
Dit ook, dit alles leerden zij. En dan,
Hoe ieder wonen moet; hoe leven, vrij
Van 't net, dat liefde en rijkdom spant; wat spijs,
Wat drank mag zijn; wat ieder dragen moet —
Drie kleedingstukken — van geweven stof,
Eenvoudig, geel, de schouders bloot — een riem,
Een nap, een zeef... Zoo leerend leî de Heer

Den grondslag voor de Sangha, die tot nu
In stand bleef en der wereld hulpe bood,
De roemrijke Orde van de Gele Pij.

Zoo sprak hij heel dien nacht en gaf zijn Wet.
Geen oog viel toe. Elk luisterde en genoot!
Ten laatste stond de Koning op en boog,
Ontschoeid diens zoomen kussend, voor zijn Zoon
En zeî: "Sta toe, dat ik de minste zij
In uw gezelschap!" En Yaçodharâ,
Volzalig nu, riep uit: "Gezegend gij!
Dat Râhula uw Woord als Koninkrijk
Ter erfenis aanvaarde!" — Aldus betrad
Dit drietal 't rechte spoor.

Hier is het eind
Van wat ik schreef uit liefde tot den Heer,
Die ons zoo liefhad. 'k Heb niet veel verhaald.
'k Weet luttel slechts van Hem, die 't Licht ontstak
En van zijn Waren Weg. Hij baande 't Pad
Nog vijfenveertig regentijden lang
In menig land, voor menig volk. Zijn zon
Bestraalt ons Azië met schoonen glans.
Een wereld zwicht voor zijn zachtmoedigheid.
Dit alles meldt een Heil'ge Schrift. En ook,

Waarheen hij toog en hoe zijn lief'lijk woord
Door Keizers werd gegrift in rots en grot.
Ook hoe Tathâgata, hoe Buddha stierf,
Als need'rig mensch, toen alles was volbracht,
En hoe hem millioenen op den Weg,
Waarop hij voorgegaan is, zijn gevolgd
Naar 't blij Nirwâna, 't oord van Stilte en Rust.

ACH HEER! VERLOSSER! HEILAND! ACH, VERGEEF
'T GEBREKKIG SCHRIJVEN, DAT U ONRECHT DOET!
WELK STERF'LIJK BREIN HEEFT OOI^T UW LIEFDE OMVAT?
GIJ, BROEDER, DIE ÔNS MINT! GIDS! LEVENSLAMP!
GIJ, HEER! GIJ ZIJT MIJN TOEVLUCHT EN MIJN HOOP!
MIJN TOEVLUCHT IS UW GOEDE EN HEIL'GE WET!
MIJN TOEVLUCHT IS UW KERKGEMEENSCHAP! — ÔM!
DE DAUW LIGT OP DE LOTUS. GROOTE ZON!
ACH, NEEM MIJ OP EN VOEG MIJ BIJ DE GOLF!
ÔM, MANI PADME ÔM! DE ZON VERRIJST!
DE DAUWDROP VLOEIT IN D'EEUWIGE' OCEAAN!

BIJLAGE A.

VERKLARING VAN BIJZONDERHEDEN.

Blz. 1. *Vier vorsten.* — Volgens de Buddhisten bestaat het Heelal uit tallooze werelden. Elke wereld is een groote berg, waarboven zich verschillende hemelen welven en die door verschillende oceanen omspoeld wordt. De top van zulk een berg wordt bewaakt door vier Geesten met een heirleger van dienaren.

Een schaar van heil'gen. — De *Tushita's* of "bevredigden", die de vijf groote geboden vervuld hebben door zich te onthouden van moord, diefstal, leugen, dronkenschap en onkuisheid, maar wier hart nog aan aardsche goederen bleef hangen. Volgens de gewone voorstelling ligt hun hemel hooger, dan het verblijf der "vier vorsten."

Blz. 2. *Vijf betrouw'bre teek'nen.* — Toen de tijd voor zijn vleeschwording gekomen was, stelde Buddha, die in den hemel der *Tushita's* verblijf hield, een onderzoek in naar het tijdperk, het land, de plaats, de familie en den dag, die voor zijn vleeschwording bestemd waren.

Een vreemden droom. — Verg. *Kern*, Geschiedenis

van het Buddhisme; Haarlem, bij H. D. Tjeenk Wil-link, blz. 21.

Blz. 3. *Ver van 't paleis.* — In het lustbosch *Lumbinî*, eenige uren oostelijk van Kapilawastu, waar zij passeerde op weg naar Dewahrada. Zie *Kern*, blz. 23 vv.

Blz. 4. *Tweeëndertig merken.* — De Buddhisten tellen tweeëndertig kenmerken op van Buddha's volmaakte schoonheid. Zij zijn medegedeeld door *Burnouf*, Lotus p. 616 s. *Beul*, Romantic Legend of Sâkya Buddha, p. 55. *Köppen*, Religion des Buddha, I, S. 433. en *Spence Hardy*, Manual of Buddhism, p. 382. Vergelijk ook *Kern*, blz. 58 en 22 vg.

Pages. — De *Gandharva's*. Verg. *Kern*, blz. 24. De wezens, hier voorgesteld als fraai gedoste ruiters, zijn de wolkenpaarden der oude Indische mythologie, ook hemelsche muzikanten.

Wichelaars. — Brahmanen, die den droom van Mâyâ uitlegden en aan het doopmaal van Siddhârtha voorspel- den, dat hij of een wereldregent of een Buddha zou wor- den. Zie *Kern*, blz. 28 vg.

Blz. 5. *Den schat.* — De zeven bezittingen, hier vermeld, beantwoorden aan de zeven zinnebeelden van den Buddha, waarmede zijne vereerders hunne altaren versieren. *Ratna* beteekent *kleinood*.

Ten feest. — De Buddhisten vieren jaarlijks feest ter eere van Buddha's verschijning. Ook is er sprake van een feest der "naamgeving" op den vijfden dag na Buddha's geboorte. Zie *Rhys Davids*, Het Buddhisme en zijn Stichter, vertaald door J. P. van der Vegte, Amster-

dam bij J. H. de Bussy, blz. 228. Vg. *Kern*, blz. 28 vg.
 Blz. 6. *Avondgrauw*. — In het oorspronkelijk staat *evening sky*, de naam, dien de juweliers in Turkestan geven aan een blauwachtig groene turkoois.

Sandelhout. — De *santalum album*, een hooge boom van Zuid-Azië met welriekend hout.

Vijgeboom. — De *figus religiosa*, die voor de Buddhisten dezelfde beteekenis heeft, als voor de Christenen het kruis, omdat Buddha onder zulk een boom de macht van het kwade overwon en tot kennis der waarheid kwam. *Rhys Davids*, blz. 45 en 47 vg. Volgens een andere voorstelling daalt *Asita* uit den hemel neer. *Kern*, blz. 25 vgg.

Uw rooden glans. — Uit Buddha's voorhoofd tusschen de wenkbrauwen kwam, volgens de overlevering, een lichtstraal voort, die zelfs de donkerste diepten verlichtte.

Uw voetspoor. — De Buddhisten tellen een menigte, soms 216, zinnebeeldige figuren op, waaraan men de de voetzool van Buddha zou kunnen herkennen.

De tachtig kleine teek'nen. — Te vinden bij *Burnouf*, Lotus, appendice VIII, s. 553 – 622. *Spence-Hardy*, Manual of Buddhism, p. 383. Zij worden gezocht in kleur, vorm, stand, verhouding, enz. der verschillende lichaamsdeelen.

Blz. 8. *Met elke lettersoort*. — Buddhistische legenden spreken van vierenzestig alphabets, die de jeugdige Buddha kende. Verg. *Kern*, blz. 33.

Blz. 10. *Tien millioenen*. — In het origineel staat *ten crores*. Een *crore* is 1,000,000.

Blz. 13. *Een zuwaan*. — Soortgelijke verhalen deelen mede,

dat Buddha wild uit de strikken van een jager, een duif uit de klauwen van een sperwer redde, enz.

Blz. 14. *De vreugd der lente*. — Buddistische legenden laten het hier verhaalde plaats grijpen op een ploeg- of landbouwfeest. Verg. *Rhys Davids*, blz. 230. *Kern* bl. 31.

Blz. 15. *Honigvogeltje*. — In het Engelsch *sunbird*, behoorende tot de familie der *Nectarinae*.

Kopersmid. Elders *hamersmid*, een groen en rood vogeltje, dat dagelijks een geluid maakt als een smederij in de verte.

Bijeneter. — De *merops apiaster*, behoorende tot de orde der *gevliesde snelvliegers*, in warme streken, vooral in Afrika en Zuidelijk Europa inheemsch.

Eekhoorn. — Dit bekende dier komt in de boschrijke streken van alle werelddeelen, behalve van Australië voor.

"*Negen bruine zusters*." — Kleine grijze vogeltjes, die steeds in groepen van zeven of negen in het struikgewas huizen.

Blz. 16. *Koningsvisscher*. — De *mughi-bagh*, een zwart en witte ijsvogel (*alcedo ipsida*), naar de leus van Willem den Zwijger *Saevis tranquillius in undis*.

Fiber. — In het origineel staat *reiger*. Beide vogels worden in Indië aangetroffen.

De Pauw. — Oorspronkelijk behoort de pauw in Indië thuis. Alexander de Groote heeft hem vandaar naar Griekenland overgebracht.

De alcyon. — De *gevliesde snelvlieger*, waartoe de *merops*, de *alcedo* en de *dacelo* behooren. De laatste vooral behoort in tropisch Azië thuis.

Blz. 17. *Met gekruiste knie.* — De gewone houding der Buddha-beelden.

De "Weg." — De gewone uitdrukking voor de middelen, die Buddha aanbeval om vrede en volmaking deelachtig te worden.

Blz. 21. *Den kamp.* — Volgens een andere voorstelling gaat een priester van huis tot huis rond om een vrouw te zoeken, die aan een zeker aantal door Buddha zelf gestelde eischen beantwoordt. Ook is sprake van een wedstrijd, gehouden, als Siddhârtha na zijn huwelijk beschuldigd wordt de manlijke oefeningen, voor een vorst en legerhoofd onmisbaar, te verwaarloozen. Verg. *Rhys Davids*, bl. 15, 34; *Kern*, bl. 34 vgg.

Blz. 31. *Ik Herinner mij.* — Buddha verklaart de lotgevallen der menschen in zijn prediking gaarne met een beroep op vroegere bestaansvormen. De bronnen spreken van 550 verschillende vormen, waarin hij zelf achtereenvolgens geleefd zou hebben. Zie *Spence Hardy* p. 102. *Köppen*, S. 320.

In 't riet. — In 't oorspronkelijke slaat *reedy jheel*. *Jheel* is een poel of moeras.

Blz. 43. *Uw snoer.* — Zie een soortgelijk verhaal bij *Rhys Davids*, bl. 37.

Blz. 46. *Een blijde schaar.* — Een andere voorstelling laat den prins feestelijk inhalen na de geboorte van zijn zoon; *Rhys Davids*, bl. 37.

Blz. 47. *Een bedelaar.* — Volgens de gewone voorstelling was het een engel, door de Goden gezonden, die zich in verschillende gedaanten aan Buddha openbaarde. Over tijd

en plaats loopen de bronnen uiteen. *Kern*, bl. 38 vgg.

Blz. 51. *Robijn en hyacint*. — Beide roode doorschijnende edelgesteenten. De eerste is de "oostersche robijn" of roode saffier.

Zeven beelden. — De hier als droomgezichten voorgestelde beelden zijn bij de Buddhisten de meest gewone symbolen van Buddha's werkzaamheid.

Blz. 52. *Tienvoudig wijs*. — De *tien olifanten* stellen de *daśa-bala's*, of de "tien krachten" voor, de kundigheden, die een Buddha bezit, nl. kennis 1o. van goed en kwaad, 2o. van de vergelding, 3o. van de werelden, 4o. van de neiging der schepselen, 5o. van het lot, dat zij verdienen, 6o. van de kracht hunner bespiegeling, 7o. van hun bevattingvermogen, 8o. van hun vóórbestaan, 9o. van hun toekomst en 10o. van den weg, die tot reinheid voert.

't *Dubbel span*. — De *vier paarden* stellen de *wai-ṣāradhya's* voor, die den Buddha kenmerken, de "vierledige verzekerdheid", dat hij 1o. den grondslag gelegd heeft voor alle wetten, 2o. alle zonde overwonnen heeft, 3o. de bezwaren, die aan een bespiegelend leven in den weg staan, ontdekt, en 4o. de overwinning der smart voor de toekomst verzekerd heeft.

Blz. 53 *Zes leeraars*. — De zes *Tīrthya's*, een soort van heilige bad-asceten; die zich bij de *tīrtha's*, of bedevaartplaatsen, ophielden, bij de Buddhisten een algemeene naam voor ketters. De strijd tusschen Buddha en deze zes speelt in de legenden een groote rol. *Kern*, bl. 143 vgg.

De wacht versterkt. — Volgens de gewone voorstelling waren deze veiligheidsmaatregelen het gevolg, niet

van 's konings droomen, maar van Siddhârtha's verzoek om het paleis te mogen verlaten.

- Blz. 62. *'t Lijkvuur*. — Volgens een andere voorstelling werd Siddhârtha getroffen door den aanblik van een lijk, aan de ontbinding ten prooi. Ook van deze ontmoeting en van die met den kranke geldt, wat gezegd is van een "bedelaar", bij bl. 47.

Bekend. — Het heet, dat Buddha slechts op nieuw de waarheid aan het licht bracht, die reeds door andere Buddha's vóór hem geopenbaard was.

- Blz. 67. *Maansteen*. — Een bijna geheel doorschijnende variëteit van veldspaat.

Carneool. — Een vleeschkleurig edelgesteente. In het oorspronkelijke staat *Sard*.

- Blz. 68. *Jade*. — Groene *Jaspis*. De jaspis is een roode, groene of gele edelsteen, die veel overeenkomst heeft met *agaat*. Hij komt niet alleen als de vuursteen in klonters, maar ook in lagen tusschen andere gesteenten voor. Verg. bl. 87.

Schelpbloem. — De *chelone glabra*, een scrophulariacee.

- Blz. 78. *Mijn kind*. — Volgens de gewone voorstelling was Siddhârtha's zoon reeds geboren, toen hij het paleis verliet. Verg. *Rhys Davids* bl. 36. *Kern*, bl. 41 vg. Over 't geheel is de dichter in de schildering van 's Prinsen vertrek weinig afhankelijk van zijn bronnen. Zie *Kern*, bl. 41 vgg. Naar deze "groote zelfverloochening" van den Buddha draagt een zijner levensbeschrijvingen den naam van *Mahâbhiniskramana*, op den titel vermeld.

- Blz. 79. *Zust'ren groep*. — Volgens de gewone voorstelling

had Buddha's vertrek plaats tijdens een feest, dat aangelegd was om hem te boeien en waarop de danseressen na vruchteloze pogingen in slaap gezegen waren.

Als deze slaap is ook uw sterven. — Buddha zou bij den aanblik der slapende maagden gezegd hebben: "inderdaad ben ik hier op een kerkhof!" Verg. *Kern*, bl. 437. vg.

Blz. 85. *Tot Chanda.* — Volgens de overlevering zou Siddhârtha geweigerd hebben *Chanda* bij zich te houden, opdat zijn ouders en vrouw van zijn vertrek bericht mochten ontvangen. Verg. *Kern*, bl. 47 vgg.

Blz. 87. *Jaspis-steen.* — Zie bij *jade* bl. 68.

Blz. 89. *Uilgekras.* — In 't oorspronkelijke staat *owl and night-jar*. De laatste is de nachtzwaluw of geitenmelker, *caprimulgus*.

Amethyst. — Een violette kwarts-soort. De Grieken gaven haar dien naam, omdat zij geacht werd een middel tegen dronkenschap te zijn. In de rivieren van Ceylon komt zij in rolsteen voor.

Blz. 91. *Met heil'ge liên.* — Na bij Râjagriha door *Alâra* en *Udraka* in de wijsheid der Brahmanen onderwezen te zijn, zou Siddhârtha zich onbevredigd van hen afgewend en met vijf leerlingen van den laatste in de eenzaamheid aan overpeinzing en zelfkastijding zich gewijd hebben. Zie *Rhys Davids*, bl. 40. *Kern*, bl. 55 vg.

Blz. 107. *Onverschrokken liefde.* — Te Taxilâ wijst men nog de plaats, waar Buddha de tijgerin met zijn lichaam gevoed zou hebben. Overigens is dit offer slechts één uit de velen, waarvan de legende gewaagt.

- Blz. 108. *De kluizenaars*. — De vijf leerlingen van *Udraka*. Zie bij bl. 91.
- Blz. 110. *De Duizend tuinen*. — *Hazari-bagh*, een district van Bengalen, in het Ganges-dal.
- Blz. 112. *Rozenappel*. — De *jambu*; zie aldaar.
- Blz. 113. *Heilig koord*. — Den jongelingen uit de drie eerste kasten werd bij hunne opname in de godsdienstige gemeenschap een koord omgehangen.
- Tempel-danseressen*. — In 't oorspronkelijke staat *nautch-dancers*. Zie aldaar.
- Blz. 121. *Tienduizend eeuwen*. — In 't oorspronkelijke staat een *crore*. Zie aldaar.
- Blz. 123. *Weervogel*. — De *plocus*, in Oost-Indië inheemsch. Hij hangt zijn nest aan de uiteinden van een tak boven 't water.
- Blz. 124. *Uitwendig zichtbaar*. — Verg. hierover *Rhys Davids*, bl. 44 vgg.
- Blz. 130. *Vijfhonderd vijftig*. — Zie bij bl. 31. “*k Herinner mij*.”
- Blz. 131. *Tien deugden*. — Zie bij bl. 52. “*tienvoudig wijs*.”
- Blz. 136. *Lijster*. — De Oost-Indische *pitta*, in onderscheiding van de in Europa thuis behorende *turdus musicus*.
- Kraai*. — *kraaien* en *raven* komen in het warme Zuiden zoowel als in het hooge Noorden voor.
- Blz. 157. *'t Volle geld*. — In 't oorspronkelijke staat *coin*, penningen.
- Blz. 140. *'s Konings boden*. — Na zijn vlucht zou Buddha zich zeven dagen in een klooster schuil gehouden hebben om aan mogelijke nasporingen te ontkomen. Volgens

een andere voorstelling bleef de koning op de hoogte van wat zijn zoon wedervoer. Verg. *Kern*, bl. 58.

Blz. 146. *Dacht Buddha*. — Vijftig dagen zou Buddha geaarzeld hebben, eer hij het moeilijke en schijnbaar zoo weinig belovende werk der prediking ondernam, totdat hij eindelijk voor den aandrang der Goden zwichtte. Verg. *Kern*, bl. 80.

Blz. 147. *Zijn Vijftal*. — De vijf leerlingen van *Udraka*, zie bl. 91. Toen Buddha geëindigd was met vasten, hadden zij hem verlaten. Nu trof hij hen te Benares weer aan en werden zij zijn eerste volgelingen. Alâra en Udraka waren inmiddels gestorven. Verg. *Rhys Davids*, bl. 53 vgg. *Kern*, bl. 80 vg. 83 vg.

Hertewoud. — Gewoonlijk "gazellewoud" genoemd; *Mrigadâva*, in de nabijheid van Rishipatana, de plaats van het eerste Buddhistische klooster, bij Benares.

Blz. 150. *Maanbloem*. — De *chrysanthemum leucanthemum* of witte ganzebloem.

Blz. 151. *Dat ik kom*. — Volgens sommige overleveringen zou Buddha in het zevende, volgens andere in het twaalfde jaar na zijn vlucht een bezoek aan zijn bloedverwanten gebracht hebben, luisterrijk door hen ontvangen zijn en allen voor zijn zaak gewonnen hebben. Zie het uitvoerig verhaal bij *Kern*, bl. 95 vgg.

Blz. 152. *Om vooraan te zijn*. — Volgens de gewone voorstelling wachtte Yaçodharâ uit fierheid een bezoek van Buddha in hare woning af, zie *Rhys Davids*, blz. 81.

Blz. 154. *Viel zij neder*. — Vergelijk de beschrijving bij *Rhys Davids*, bl. 81 vg. *Kern*, bl. 103.

Blz. 155. *Wie Buddha worden wil.* — De *Bodhisatwa's* of aspirant-Buddha's, die na een tijdperk van "verlangen" en een van "afwachten", eindelijk van een *tathāgata* of volmaakten Buddha de toezegging verkrijgen, dat zij Buddha's zullen worden. Verg. *Rhys Davids*, bl. 246 vg.

Blz. 157. *De Godenberg.* — De *Meru* of *Sumeru*.

Blz. 159. *De aangevoerde schat.* — De zoogenaamde "edelschat", bestaande uit geloof, zedelijkheid, schaamtegevoel, leerzaamheid, opoffering en vroedheid, door den Buddha van hooger waarde geacht dan aardsche goederen. Vergelijk de beschrijving van de ontmoeting tusschen Buddha en zijn bloedverwanten bij *Rhys Davids*, bl. 79 vgg. *Kern*, bl. 99 vgg.

't *Viertal zekerheden.* — De vier grondstellingen van het Buddhisme: 1o. Smart is onafscheidelijk van ons bestaan. 2o. Ons bestaan in dit leven is het gevolg van onze daden in een vroeger bestaan en dus van de zinnelijke neigingen, waaruit ze voortkwamen. 3o. Wie de smart vernietigen wil, moet haar middellijke oorzaak, de zinnelijkheid, wegnemen; 4o. De zinnelijkheid wordt overwonnen door de beoefening van deugden. Zie *Rhys Davids*, bl. 58, 130. *Kern*, bl. 72.

Acht wetten. — De acht geboden, die men als voorschriften van Buddha aanmerkt, waarschuwen tegen moord, diefstal, leugen, dronkenschap, onkuisheid, ontijdig gebruik van spijs, ijdel en opschik en weelderig nachtverblijf. Zie *Rhys Davids*, bl. 169.

Blz. 160. *Vier staties.* — De Buddhisten onderscheiden vier trappen van Buddhistische volkomenheid en spreken van

vromen, "die den stroom bereikt hebben", "die nog eenmaal wederkeeren", "die niet wederkeeren", en die "volkomen" geworden zijn. Het woord *statie* is hier gebezigd naar analogie van de "staties" van den lijdensweg. Het oorspronkelijke heeft *Stage*. Zie *Rhys Davids*, bl. 132 vgg.

Blz. 163. *Drie werelden*. — De Buddhisten verdeelen elk afzonderlijk wereldstelsel in drie deelen, die boven elkan- der gelegen zijn: 1o. de zinnelijke wereld, die de aarde en den Godenhemel omvat, 2o. de wereld der vormen, en 3o. de wereld van het vormelooze, welke beide zich in de oneindige ruimte daarboven verheffen. Het werk van een Buddha strekt zich over geheel zulk een drieledig wereldstelsel uit.

Zeven hemelen. — Het getal hemelen, die de Buddhisten onderscheiden, klimt tot 26 op. De eigenlijke Goden- hemel is in zes lagen verdeeld.

Het diepst der hel. Het getal hellen, warme, en koude, groote en kleine, waarvan de Buddhistische geloofsleer spreekt, gaat het getal 100 zeer ver te boven.

Blz. 164. *De Avond*. — Verg. *Rhys Davids*, bl. 56.

Blz. 165. *Als een stroom*. — Verg. *Rhys Davids*, bl. 166.

Blz. 175. *De Middenweg*. — De naam voor de levensrich- ting, die tusschen zinnelijkheid en overdreven zelfkastij- ding het midden houdt. Zie *Rhys Davids*, bl. 57. *Kern*, bl. 84.

Blz. 179. *'t Achtvoudig pad*. — De "Middenweg" bestond in acht beginselen of afdeelingen, als: 1o. goed inzicht, 2o. goede gedachten, 3o. goede rede, 4o. goede bezig-

heid, 5o. goed middel van bestaan, 6o. goede oefening, 7o. goede bedachtzaamheid en 8o. goed nadenken. Zie bij *Rhys Davids*, bl. 57, 132. *Kern*, bl. 84.

Blz. 180. *Steiler wegen*. — De vier wegen, hier bedoeld, worden betreden door geestelijken, in onderscheiding van leeken.

Blijf gij beneên. — Een der groote verdiensten van het Buddhisme is, dat het, bij zijn voorliefde voor kloosterleven en ascetisme, toch de achting voor het gewone huiselijke leven in hooge mate heeft weten te bewaren.

Blz. 182. *Alle deze zonden*. — Zie de opsomming der tien hoofdzonden bij *Rhys Davids*, bl. 134 vg. en boven bl. 124 vg.

Drie werelden. — Zie bij bl. 163. De Buddha's, die het Nirwâna bereikt hebben, worden geacht te wonen in de allerhoogste sfeer.

Blz. 183. *Vijf geboên*. — De vijf eerste der acht of tien geboden werden *de vijf geboden* bij uitnemendheid genoemd. Zie bl. 159 "Acht wetten."

Blz. 186. *Zes gewesten*. — Noorden, Oosten, Zuiden, Westen, Nadir en Zenith. Zie het verhaal van dezen *Singala* bij *Rhys Davids* bl. 174 vgg.

Drie deuren. — De *trividhadwara*, waaruit goed en kwaad te voorschijn komen, nl. het lichaam, de spraak, de geest.

Drie vreugden. — Het origineel spreekt van *the triple thoughts*, wellicht de *triwidhasampatti*, de "drie graden van zaligheid", in de menschenwereld, bij de Goden en in het Nirwâna.

Vijf krachten. — De *pancindra* of vijf “zedelijke krachten”: reinheid, volhardende inspanning, onderzoek der waarheid, kalmte en wijsheid.

Zesvoudig gesteld. — In 't oorspronkelijke: *the six-fold States of mind* = de *Shat-carita*: hartstocht, toorn, onwetendheid, reinheid, verlichting, oplettendheid.

Acht hooge wegen. — In 't oorspronkelijke: *eight high gates of purity*, misschien de *Ârya-ashtāṅgika-mārga*. Zie bij bl. 179. “'t Achtvoudig pad.”

Vier dingen verstaan. — In 't oorspronkelijke: *the modes of understanding* = de *caturwidhā pratisamwidā*, bekendheid met: 1o. den zin der waarheden, 2o. den inhoud der wet, 3o. hare juiste verklaring en 4o. de “drie-voudige wetenschap.”

Vijf heerlijke onderwerpen. — nl. de liefde, het medelijden, de vreugde, de reinheid en de kalmte. Zie *Rhys Davids*, bl. 209 vg.

Drievuldig toevluchtsoord. — Toespeling op de driedelige belijdenis: “Ik neem mijn toevlucht tot Buddha! Ik neem mijn toevlucht tot de Wet! Ik neem mijn toevlucht tot de Kerkgemeenschap!”

Hoe leven. — Zie over de regels voor het monniken-leven *Rhys Davids*, bl. 183 vgg.

Blz. 187. *Ter erfenis.* — Zie het gesprek tusschen vader en zoon over de erfenis bij *Rhys Davids*, bl. 82 vgg. *Kern*, bl. 105 vgg.

Regentijden. — De tijd tusschen de volle maan in Juli en die in November, hier voor een geheel jaar genomen.

Blz. 188. *Gegrift in rots.* — Zie de mededeelingen dienaangaande bij *Rhys Davids*, bl. 274.

Hoe Buddha stierf. — Zie bij *Rhys Davids*, bl. 232 vg. Over het gebeurde tijdens de vijf-en-veertig regentijden, zie aldaar bl. 85 vgg.

BIJLAGE B.

VERKLARING VAN VREEMDE WOORDEN EN EIGENNAMEN.

A.

Abab, 1 met 77 nullen, zie bij *kôti*.

Abhijnâ, “bovennatuurlijke kennis” of “helder inzicht,” een der vormen van *Dhyâna*. Er is sprake van vijf Abhijnâ's: 1o. het vermogen om van gedaante te veranderen; 2o. met één blik alle werelden te overzien; 3o. het geluid van alle werelden te hooren; 4o. de gedachten van alle schepselen te lezen; en 5o. zich geheel zijn voorbestaan te herinneren. Bl. 131.

Âcârya, titel van een leermeester.

Açôka, de *jonesia asoka*, een boom van matige grootte, tot de klasse der leguminosen behoorende, met oranjekleurige, later in rood overgaande, bij nacht welriekende bloemen van buitengewone pracht. Volgens een indische fabel open- den de bloemen zich zoodra een vrouw haar naderde. bl. 150.

Açwa-ratna, het kostelijk paard, een der zeven schatten van den Buddha. Bl. 5.

Açwajit, zie bij *Kaundinya*.

Alâra of *Arata kâlâma*, een brahmaan, bij wiens wijsheid Siddhârtha vruchteloos licht ging zoeken. Bl. 108.

Amitaya, "onmetelijkheid."

Amrit, amrita (= *ambrosia*), de onsterfelijkheidsdrank, waarmee de Goden zich voedden.

Ânanda, neef van Siddhârtha, geboren op den dag, toen hij Buddha werd, zijn leerling, "die het meeste gehoord en 't gehoorde 't best bewaard heeft" en in de legenden het meest genoemd wordt.

Anekajâti sangsârang enz., een vers uit *Dhamma-pada*, ed. Fausböll, S. 28, bij *Spence Hardy*, *Manual of Buddhism*, p. 184. Prof. *Kern*, bl. 73 vertaalt dit lied:

Menige existentie heb ik doorloopen,
Al zoekende, doch vruchteloos,
Naar den bewerker van den greep,
Smartlijk is herhaalde wedergeboorte.

Veroorzaker van den greep! nu zijt gij ontdekt,
Geen huis zult gij meer bouwen,
Al uw ribben zijn gebroken;
De dekkende spits heeft losgelaten;
De geest is los geworden;
De gulzigheid heeft een einde genomen.

De "gulzigheid" van den "grijper" doelt oorspronkelijk op de macht, die de zon- en maanverduisteringen teweeg brengt. De in den tekst, bl. 139, gegeven vertaling komt meer overeen met de Engelsche, waarin de dichter zich eenige vrijheden veroorloofd heeft. De transscriptie van het origineel komt overeen met die van *Spence Hardy*.

Angana, het wachtwoord aan de poorten van Buddha's lustslot, eigenlijk, *hof*, ook *lust*, *onreinheid*. Bl. 65.

Anoma, "de luisterrijke," naam van een rivier langs het grondgebied der *Koliya's*?

Antah-kalpa, of *antara-kalpa*, een "tusschen"-kalpa, het tachtigste gedeelte van den tijd, die er verloopt tusschen het ontstaan en het vergaan van een wereld. Bl. 10.

Arâti, "ontevredenheid", "afkeer", een booze geest, die het goede streven der menschen zoekt te verijdelen; dochter van *Mâra*. Bl. 124.

Arjuna, de "witte" een Çâkya-prins, die door Siddhârtha in een ruiterkamp overwonnen wordt. Bl. 25.

Arûparâga, de zevende der tien hoofdzonden, het verlangen naar een leven in den hemel, letterlijk: naar een bestaan zonder vorm. Bl. 129. *Rhys Davids* bl. 134.

Asankya-kalpa, een "onberekenbare" kalpa, twintigmaal langer van duur dan een *antah-kalpa*. Bl. 10.

Asita, "de zwarte", bijnaam van Dewala, een kluizenaar van het Himâlaya-gebergte, die Siddhârtha bij zijn geboorte komt begroeten. Bl. 6.

Attata, zie bij *kôti*.

Attawâda, de eerste der tien hoofdzonden, de *zelfzucht*; elders *Sakkâya Ditthi*, de zelfbegoocheling. Bl. 124. *Rhys Davids*, bl. 134.

Awidyâ, "onwetendheid", de twaalfde der *Nidâna's* bl. 134. Ook de tiende der tien hoofdzonden. Bl. 129. *Rhys Davids*, bl. 134, 265.

B.

Baibhâra, zie bij *Bipulla*.

Bânsuli, een rietfluit.

Barabar, een heuvel in de nabijheid van Gayâ.

Barasingh, de "twaalfhoorn", een hert.

Bel-gewas, de boom *Bilwa*, de *aegle marmelos*, een auran-
tiacee, wier vruchten in Indië en in China gegeten worden.

Benares, oudtijds *Vârânasî*, ook *Kâsî* genoemd, nog de heilige
stad bij uitnemendheid.

Bhadrika, zie bij *Kaundinya*.

Bhallika, zie bij *Trapusha*.

Bhikshu's, bedelmonniken.

Bhût, een booze geest.

Bimbisâra, koning te Râjagriha, die uit eerbied voor Buddha
hem zijn halve koninkrijk zou aangeboden hebben.

Bipulla, *Baibhâra*, *Tapovan*, *Ratnagiri* en *Çailagiri*, vijf
heuvels in de buurt van *Râjagriha*. De *Sailâgiri* was
de hoogste. Bl. 87.

Bir, een Bengaalsche woudboom.

Birân, een van de ergste onkruiden in de rijstvelden, daarom
het gewone beeld voor de zinnelijkheid. bl. 177.

Bodhi-boom, de *ficus religiosa*, die voor de Buddhisten dezelfde
beteekenis heeft, als voor de Christenen het kruis, omdat
Buddha onder zulk een boom de macht van het kwade
overwon en tot kennis der waarheid kwam. Bl. 122, zie
Rhys Davids, bl. 285 vg.

Brahma, het absolute Zijn, de Algeest, wel te onderscheiden
van den god *Brahmâ*, den Schepper der wereld.

Brahmaan, een lid van de kaste der priesters of geleerden.
Brahmacâri's, Brahmanenleerlingen, lieden, die de heilige wetenschap, het Brahma bestudeerden; ook asceten. Bl. 91.
Brahmâ, de eerstgeborene der Goden, de Schepper der wereld.
Buddha, de "Verlichte", eeretitel van Siddhârtha.
Bulbul, de nachtegaal.

C.

Caitra-Shud, de lentemaand. De bijvoeging van *Shud* wees oorspronkelijk op het lichte gedeelte der maand.
Cakra-ratna, het kostelijk tooverrad, een der zeven kostelijke bezittingen van den Buddha. Bl. 5.
Cakrawartin, oorspronkelijk: "iemand, die een kreits of gouw bestiert", later gebezigd in den zin van: *wereldbeheerscher*, "iemand, wiens rad over het aardrond rolt." Bl. 5. *Kern*, bl. 22.
Campak, de *Michelia champaka*, een boom met sterk riekende gele bloesems.
Candra, de maangod.
Castor, de *ricinus communis*, of wonderboom.
Cauries, de *cypraea moneta*, een schelp, die als munt gebruikt wordt.
Chanda, wagenmenner van Siddhârtha.
Cheetah, het jachtluipaard, de *cynailurus jubatus*.
Citrâ "schijn", "begoocheling", een der gezellinnen van Siddhârtha.
Crore, een millioen.

Ç.

Çakra, een bijnaam van *Indra*, den hemelgod, zijn gewone naam bij de Buddhisten.

Çākya's, naam van den stam, waartoe Siddhârtha behoorde.

Çâriputra, zie bij *Maudgalyâyana*.

Çâstra, de gewijde wetenschap en de boeken, waarin deze vervat is. Bl. 108.

Çiwa, met *Brahmâ* en *Wishnu* de hoogste God van het latere Hinduïsme, in de drieënheden de "verwoester."

Çiwa's rund. *Çiwa* heette ook *paçupati*, heer van het vee, en *gopati*, heer der koeien. In de mystiek zijn deze de zielen, die hij leidt.

Çruti, de "Openbaring", de *Weda*, eigenlijk de "leer" bij uitnemendheid. Bl. 108.

Çrûyatâm dharma, *Bhagwat!* letterlijk: "Laat, Heer! de wet worden gehoord." Bl. 146.

Çuddha-dewa's, "reine Goden", een bepaalde klasse van Goden.

Çuddhodana, koning van Kapilawastu, een legendarische stad, die in de nabijheid van de tegenwoordige stad Gorakpur, in het landschap Audhe in Hindostan, zou gelegen hebben.

Çûdra, een lid van de laagste klasse der maatschappij, waartoe handwerkers, kleinhandelaars, daglooners, dienstboden en dergelijken gerekend werden te behooren; oorspronkelijk bestaande uit Niet-Ariërs, die het Brahmaansche geloof hadden aangenomen.

D.

Daça-Síl, de tien geboden, verbiedende: moord, diefstal, onkuisheid, leugen, dronkenschap, onmatigheid, we-

reldsch vermaak, pronkzucht, gemakzucht en geldzucht.

Rhys Davids, bl. 169, 172.

Dakshin, zie bij *Madhyacar*.

Dâlidd, naam van een dorp.

Darad, zie bij *Madhyacar*.

Dewa's, "schitterenden" of "hemelschen", hogere wezens, de goden van het Hinduïsme.

Dewadatta, een neef van Siddhârtha, die eerst zijn volgeling, maar later zijn mededinger en tegenstander werd. De overlevering teekent hem met zwarte kleuren. Bl. 12, zie *Rhys Davids*, bl. 84, 93.

Dewarâj, *Dewarâja*, de "Heer der Goden", een bijnaam van Indra.

Dewî's, Godinnen.

Dharma, de *Wet* of de *Gerechtigheid*. Onder dezen titel hebben de Buddhisten in hunnen gewijden bundel samengevat de geschriften, die meer over de leer handelen, in onderscheiding van andere, die meer de practijk van leven en eeredienst regelen. Bl. 179. Zie *Rhys Davids*, bl. 55.

Dhyâna, bespiegeling, zinsverrukking, in vier soorten onderscheiden, bij de Buddhisten in hooge eere als middel om het Nirwâna te bereiken. Buddha zelf zou driemaal in zijn leven Dhyâna verkregen hebben. Bl. 17. Zie *Rhys Davids*, bl. 213—218.

Draupadî, een koningsdochter uit het heldendicht Mahâbhârata, door den boogschutter *Arjuna* als prijs gewonnen. Deze had haar met zijn vier broeders gemeen. Achtereenvolgens verspeeld, in slavernij, in ballingschap en geschaakt,

beleefde zij verschillende lotgevallen en gaf zij aanleiding tot velerlei strijd.

Dukha-Satya, de eerste der vier groote Buddhistische waarheden, de leer aangaande het bestaan der smart. Bl. 133.

G.

Gadi, een kussen.

Ganeça, de God der wijsheid en beschermer van den huiselijken haard, voorgesteld met een olifantssnuit.

Ganthi, de naam van verschillende planten, die waarschijnlijk aan de knoesten of kwasten (*ganthi*) dien naam ontleenen.

Gâthâ, hymne of lied.

Gautamî, vrouwelijke vorm van *Gautama*, zie bij *Hasta*.

Gayâ of *Buddhagayâ*, in de nabijheid van het hedendaagsche *Gayâ*, in de landstreek, welke voorheen *Magadha* heette, thans *Behâr* of kloosterland, naar de menigvuldige Buddhistische kloosters, die er geweest zijn.

Gâyatrî, het heiligste gebed, dat door de onreinen niet gebeden mocht worden, luidende: 'Dat wij mogen bepeinen het aanbiddelijke licht van den goddelijken Savitri! Moge het ons verstand voorlichten!' Bl. 8.

Ghie, door koken geklaarde en in olieachtige zelfstandigheid veranderde boter (*ghrita*), die bij de offeranden een groote rol speelde.

Gow, een lengtemaat.

Gundhika's, zie bij *kôti*.

Gunga, de rivier de *Ganges*, zie ook bij *Hasta*.

Guru (= *rabbi*), leeraar, geestelijke leidsman.

H.

Hanuman, een held uit het heldendicht Râmâyana, de wondermachtige aanvoerder van een leger apen en beren, die Râma dienden in zijn strijd tegen Ravana. Oorspronkelijk een windgod.

Hasta — *Jelini*, eigennamen van vrouwen. Bl. 48.

Hastagiri, een berg, in de nabijheid van *Kâncî*, een der zeven heilige steden.

Hasti-ratna, de kostelijke olifant, een der zeven schatten van den Buddha. Bl. 5.

Hastinpur, hoofdstad van de *Kaurava's*, noordelijk van *Delhi*, aan een voormalige bedding van de Ganges.

Howdah, de zitplaats op den rug van een olifant.

I.

Iddhi, of *irdhi*, wondervermogen als vrucht van geestverrukking. Zie *Rhys Davids*, bl. 213 vgg.

Indra, de hemelkoning, de God van den hemel als donderaar.

Ingga, zie bij *kâtha*.

Istrî-ratna, de kostelijke vorstin, een der zeven schatten van den Buddha. Bl. 5.

J.

Jai! een victoriekreet.

Jambu, de *jambosa* of rozenappel, een myrtacee, wier sappige vruchten in Indië veel gegeten worden.

Jelîni, zie bij *Hasta*.

Jhâna's, "wagens" of "vaartuigen", waarmee men over den oceaan van zonde en lijden het Nirwâna bereikt, een

zeer gebruikelijk beeld voor de middelen, die het Bud-
dhisme daarvoor aanbeveelt. *Rhys Davids*, bl. 246 vgg.
Zie ook bij *Dhyāna*.

Jñāna-kand, het "boek der kennis", nl. der hogere kennis,
gnosis. Bl. 108.

Jujube, de *Rhamnus zizyphus* of *zizyphus vulgaris*, borst-
bessenboom.

Jungle, met struiken begroeid, bijna geheel woest land.

K.

Kāma, "begeerte", de vierde der tien hoofdzonden, ook de
liefdegod. Bl. 126. *Rhys Davids*, bl. 134.

Kantha-steen, een halssteen of halssieraad.

Kanthaka, Siddhārta's paard, het zonnepaard der oude my-
thologie.

Kapilawastu, "Gele stad." Buiten Buddhistische bronnen wordt
de stad niet vermeld. Zie bij *Çuddhodana*.

Karma, de vergeldingsleer, die aanwijst, hoe 's mensen
lotgevallen bepaald worden door zijn "doen"; hoe "ver-
dienste en schuld" als de schaduw het lichaam volgen
en het lot van ieder volgend leven bepalen. Zie *Rhys*
Davids, bl. 124 vg.

Karma-kand, het "boek der plichten". Bl. 109.

Karunda of *Korinda*, een laag struikgewas, dat in de indische
vlakten groeit.

Kātha — *Sarwanikshepa*, verschillende telmethoden. Bl. 9.

Kaundinya, *Bhadrika*, *Açwajit*, *Wāshpa* en *Mahānāman*,
vijf leerlingen van *Udraka*, alle volgelingen van Buddha.
Bl. 147. *Kern*, bl. 84.

Khamba, zie bij *kôti*.

Kisagôtamî, vrouwennaam. Verg. *Rhys Davids*, bl. 162 vg.

Kohâna, de hedendaagsche naam van de rivier *Rohini*.

Koïl, misschien de *Kokila* of indische koekoek, om zijn liefelijk gezang door dichters vaak vermeld.

Koss, een onbepaalde lengtemaat, even als ons "een uur gaans."

Kôti — *padumas*, enorme groote getallen, b.v. *kôti* = 10.000.000; *ninahut* = 1 met 35 nullen; *kumuds* = 1 met 105 nullen; *padumas* = 1 met 119 nullen. Bl. 9.

Kôti — *kâtha*, zie bij *Kâtha*.

Krishna, de "zwarte", een der groote helden van het *Mahâbhârata*; hij wordt voorgesteld als een openbaringsvorm van *Wishnu*, een der oude Indische goden.

Kshatriya, een lid van den krijgsmans- of ridderstand.

Kumbhanda's, dienaren van den Heer van 't Zuiden. Bl. 4.

Kûça, de *poa cynosuroïdes*, een grassoort met hoge halmen, van talrijke lange bladeren omgeven; zij werd veelvuldig bij godsdienstige plechtigheden gebruikt.

L.

Lakh of *Laksha*, 100.000.

Lakshmî, Godin van het geluk, echtgenoot van *Wishnu*, als Aphrodite uit de zee geboren. Ook eigennaam van een vrouw.

Lanka, het eiland Ceylon.

Lazuli, de *lazuursteen*, een hemelsblauwe steen, die in Indië voorkomt en tot het versieren van bouwwerken gebezigd wordt.

Likhya, beteekent eigenlijk *neet*, *luizenei*; naam van een maat. Bl. 10.

Limbo's, de oorden, waar de goede zielen vóór de verlossing vertoeven. Letterlijk de *randen*, de *voorportalen*. Vergelijk het fransche *limbes*.

Linga, een zuil of kegel, zinnebeeld van de vruchtbaarheid.

Lota, een pot.

Lotus, de *nelumbium speciosum*, een waterplant, die in Azië menigvuldig voorkomt.

M.

Madhyacar-Sikhyani, namen van verschillende schriftsoorten of talen, waarvan de verklaring onzeker is. Bl. 8.

Mahâ-kalpa, 'grootte'-kalpa, viermaal langer van duur dan een *asankhya-kalpa*.

Mahânâman, zie bij *Kaundinya*.

Mahâprajâpatî, of *Prajâpatî Gautamî*, naar de legende zuster van Mâyâ, als zij vrouw van Çuddhodana. *Prajâpatî* is de vrouwelijke vorm van den naam, in de wedische theologie aan den hoogsten God gegeven.

Mahârâja, groote koning, keizer.

Mahâ-Sammât, de eerste koning der tegenwoordige wereld, tot wien de Çâkyas met hun stamboom opklommen.

Mahûa, een Bengaalsche woudboom.

Maidân, een plein of renbaan.

Malaya, een bergketen in den Dekhân.

Malwa's sluimervelden, een toespeling op de papaver-cultuur in *Malwa*, ten dienste van de opium-fabricage. Bl. 85.

Mana, zie bij *Madhyacar*.

Mangal, zie bij *Madhyacar*.

Mango of *Mangoe*, de mango-boom of *mangifera indica*, behoorende tot de terebinthiacaëen, in Oost-Indië algemeen.

Mano, de hoogmoed, de achtste der tien hoofdzonden. Bl. 129, *Rhys Davids*, bl. 134.

Mantra's, de gebeden of liederen, waaruit de vier *Sanhitâ's*, of liederenbundels van den *Weda* bestaan.

Mâra, de God des doods en der zinnelijke liefde, heer van het rijk der zinnelijkheid, van daar de Verzoeker of de Duivel. Bl. 124. Zie zijn strijd tegen Buddha, *Kern*, bl. 66 vgg. 75.

Maudgalyâyana en *Çâriputra* of *Moggallâno* en *Sâriputta*, de model-leerlingen van Buddha, de leerlingen, "van de rechter- en de linkerhand," die als heiligen vereerd zijn. Bl. 162. *Kern*, bl. 92 vg.

Mâyâ, vrouw van koning Çuddhodana, eigenlijk: de goddelijke kracht, ook de wereld als begoocheling.

Meru, de berg, die het middelpunt der wereld uitmaakt, ook *Sumeru* genoemd.

Mesha, de *Ram*, een der twaalf teekenen van den dierenriem.

Mlech, *Mleccha's*, barbaren, welschen, niet-arisch sprekende, oude bewoners van Indië.

Môgra, de indische jasmijn. De jasminacaëen zijn planten van tropisch Azië.

Mohâna, een rivier in de nabijheid van *Gayâ*.

Mohra, de *pavonia odorata*, een Oost-indische malvacee, met gele en roode bloemen.

Mudrâ, eigenlijk: *zegel*, het wachtwoord aan de poort van Siddhârtha's lustslot. Bl. 65.

Munda-rots, een heuvel in de nabijheid van Benares.

Munja-gras, *saccharum munja*, waarvan de heilige koord der Brahmanen gemaakt wordt.

Mussuks, lederen zakken, waarin water vervoerd wordt.

N.

Nāga's, "nikkers", het gevolg van den Heer van 't Westen. Bl. 4.

Nagara, naam van een dorp, waarin men gemeend heeft een overblijfsel van het oude Kapilawastu te herkennen.

Nagri, zie bij *Madhyacar*.

Nahut, 1 met 28 nullen, zie bij *kôti*.

Nāmarûpa, "naam en vorm", de negende der *Nidāna's*.

Nanda, stiefbroeder van Buddha, later zijne volgeling, die om zijn hooge mate van zelfbeheersching door hem geprezen wordt.

Nandadewī, de Godin der vreugde, bijnaam van *Gaurī*, *Durgā* en andere Godinnen.

Nasyāmi aham bhû nasyati lokah, letterlijk: "ik, aarde, verga; de wereld vergaat." Bl. 146.

Nautch-danseressen, indische danseressen van verdachte reputatie, aldus genaamd naar *nāth*, dans

Nelumbo, *nelumbium*, de familie, waartoe de *lotus* behoort.

Nî, zie bij *Madhyacar*.

Nidāna's, "oorzaken" van levensverschijnselen. De indische wijsgeeren noemden als zoodanig twaalf: 1. ouderdom en dood, 2. geboorte, 3. mate van verdienste en schuld, 4. streven, 5. dorst, begeerte, 6. aandoening van genot,

pijn, enz. 7. gewaarwording, 8. zes zintuigen, 9. naam en vorm (individualiteit), 10. bewustzijn, gevoel, 11. neiging (geneigdheid en afkeer) 12. onwetendheid. De zuidelijke Buddhisten spreken van 1. dwaling, 2. karma, 3. bewustzijn, 4. naam en vorm, 5. zes zintuigen, 6. aanraking, 7. gewaarwording, 8. begeerte, 9. gehechtheid, 10. bestaan, 11. geboorte, 12. lijden.

Niem, een boom met schoone purperen bloesems.

Nigrôdha, een boschje in de nabijheid van *Kapilawastu*.

Nilajjan, de grootste zijtak van den *Phalgu*.

Nirwâna, "uitblussching" van het leven of van het zinnelijk leven in den staat der volmaking, het ideaal der Buddhisten. *Rhys Davids* bl. 136 vg.

Nullah's, ravijnen, die in den regentijd rivieren zijn.

Numdah, wollen stof, vilt, het kleed onder het zadel.

O.

Om, *aum*, het symbool van den Algeest. Het woord werd langgerekt uitgesproken als middel om in geestverrukking te geraken.

Om mani padme, *Om!* Een formuliergebed van bijzondere kracht. Letterlijk: *O de edelsteen in de lotos! amen*. Misschien is het oorspronkelijk een aanroeping geweest van een Buddha, die uit een lotos zou geboren zijn. Later werd iedere lettergreep een symbool van een der zes groote deugden. *Rhys Davids*, bl. 259 vg.

Om tatsavitur enz. zie bij *gâyatrî*.

P.

Palsa, de satijnboom, *Chloroxulon Swietenia*, van de familie der *Meliacaeën*, in Azië inheemsch.

Paramanu's, "atomen", naam van een maat. Bl. 10.

Parasûkshma, "het allersubtielste", naam van een maat. Bl. 10.

Parusha, zie bij *Madhyacar*.

Parwatî, de vrouw van *Çiwa*. Zij heet ook *Umâ*, *Durgâ* of *Kalî*.

Parya's, onreinen, die nog beneden de *Cûdra's* stonden.

Patigha, de haat, de vijfde der tien hoofdzonden. Bl. 129.

Rhys Davids, bl. 134.

Phalgu, een rivier in de nabijheid van *Gayâ*.

Prets, de *preta*, schimmen van booswichten, die men door offers te vriend hield.

Pundarîkas, 1 met 112 nullen, zie bij *Kôti*.

Purdah, een gordijn.

R.

Radhâ, de naam van *Sujatâ's* dienstmaagd, elders *Pûrnâ* geheeten, *Kern*, bl. 60 vgg.

Râgâ, "wereldsch genot", een dochter van *Mâra*. Bl. 124.

Râjagriha, "koningshuis", de stad van koning *Bimbisâra*, hoofdstad van *Magadha*, 16 Eng. m. ten Z. W. van *Behâr*, de plaats, waar het eerste Buddhistische concilie gehouden werd. De overblijfselen der stad zijn nog aanwezig en als doel van bedevaarten in eere. Zie bij *Gayâ*.

Râjaputra, koningszoon, vorst.

Râm, gelijk *Râma* naam van den Buddha in een van zijn vroegere bestaansvormen. Bl. 155.

Râma, een openbaringsvorm van *Wishnu*, den zonnegod. Zijn naam werd aangeroepen bij lijkplechtigheden. Bl. 60. Te zijner eere werd feest gevierd.

Ramma, *Suramma* en *Subbha*, de namen van Siddhârtha's woningen, beteekenende: *liefelijk*, *verkwikkelijk*.

Ran, de woestijn.

Ratnagiri, zie bij *Bipulla*.

Rishi, de titel der oude dichters, later aan priesters en profeten en zelfs aan Goden gegeven.

Rishipatana = "de plaats waar de Ziener (de zon) neerzigt."

Rohini, de tegenwoordige *Kohâna*, een stroom, die in de *Rapti* uitloopt, wel te onderscheiden van de tegenwoordige *Rohinî*, die in de *Gandakî* vloeit.

Rûparâga, de liefde tot het aardse leven, de zesde der tien hoofdzonden. Bl. 129 *Rhys Davids*, bl. 134.

S.

Sabba papassa, een spreuk, die menigmaal in de monuminten op *Ye dhamma* volgt. Letterlijk:

Onthouding van alle zonde,

Verwerving der deugd,

Het eigen hart reinigen,

Dat is de leer van Buddha.

Spence Hardy, *Manual of Buddhism*. p. 203, *Kern*, bl. 93, *Rhys Davids*, bl. 77.

Saffloer, de *carthamus tinctorius*, een tubuliflora, behoorende tot de *compositae*. Uit de bloemen wordt een gele verfstof bereid.

Sailâgiri, zie bij *Bipulla*.

Sakwal, de groote kring of bergketen, die als een ring elke wereld omringt, vandaar ook de naam voor een "wereld" in haar geheel.

Sâl, *Sâla*, de *vatica robusta*, een hooge, statige boom, behoorende tot de *dipterocarpaceën*.

Sammâ-sambuddha, "de volkomen verlichte", een zeer gewone eeretitel van Buddha. Bl. 130.

Sangha, "vergadering, gemeente", de orde der bedelmonniken.

Sankhâra, "volmaking", doch ook "stof," en de "zinnen" (de vijf *skandha's*) en van daar de macht om te herleven; de elfde der *Nidâna's*, bl. 134.

Sansâr, een Bengaalsche woudboom.

Sari, een katoenen kleed, door de Indische vrouwen gedragen.

Sâriputta, zie bij *Maudgalyâyana*.

Sarsuti, een riviertje.

Sarwanikshepa, zie bij *Kâtha*.

Senâni, naam van een dorp. Het woord beteekent eigenlijk *legerhoofd*. Bl. 115.

Sesamum, de *sesamum indicum*, een oliehoudende plant, die in Indië in keuken en apotheek veel gebruikt wordt. Ook bij zeepbereiding doet zijn olie dienst.

Sier, het indische pond.

Sorbet, een soort van limonade.

Siddhârtha, nevenvorm van *Sarwârthasiddha*, "die de vervulling van al zijn wenschen verkregen heeft."

Sikhyani, zie bij *Madhyacar*.

Silabbat-paramâsa, het hechten aan vormen, de derde der tien hoofdzonden. Bl. 129. *Rhys Davids*, bl. 134.

Singâla, bl. 185 Zie het verhaal van dezen huisvader bij *Rhys Davids*, bl. 174 vgg.

Sinhahânu, "die een leeuwenkinnebak heeft," grootvader van *Siddhârtha*. Latere berichten verhalen van zijn boog, dat duizend mannen hem niet konden spannen en dat zijn schot 7000 mijlen ver gehoord werd. Bl. 27.

Sitâ, "ploegvore", vrouw van *Râma*. Zij volgde haren man in ballinschap, maar werd hem ontroofd door *Râvana*, op wien hij haar moest heroveren. Ofschoon zij door een vuurproef hare deugd bewees, werd zij door haren echtgenoot gewantrouwd en naar een klooster gezonden, waar zij moeder werd van *Kusa* en *Lawa*. *Râma* erkende deze zonen en riep zijn vrouw terug. Daar zij evenwel haren smaad niet kon vergeten, riep zij om hulp tot hare moeder, de aarde, die haar tot zich nam.

Sitar, een driesnarige gitaar.

Skandha's, de vijf eigenschappen der zinnelijke wezens, de elementen van 't lichamelijk bestaan: nl. vorm, gewaarwording, waarneming, onderscheiding en bewustzijn. *Rhys Davids*, bl. 110 vgg.

Smriti, "herinnering", de overlevering, waartoe o. a. de hulpwetenschappen behooren, die noodig zijn om den Weda te verstaan, het werk van met hooger inzicht begaafde Rishi's, bl. 108.

Soerma, een antimonium-paeparaat om de randen der oogleden mee zwart te kleuren.

Soma, de bedwelmende drank, in Indië uit *sarcostemma viminalis* of *asclepias acida*, elders uit andere planten bereid; het voornaamste bestanddeel bij het heiligst offer.

Sôna, een rivier, die bij *Pataliputra* in de Ganges stroomt.

Subbha, zie bij *Ramma*.

Sujâtâ, de dochter van een dorpeling te Uruwilwa. Verg.

Rhys Davids, bl. 47, 69. *Kern*, bl. 60 vg.

Sumeru, zie bij *Meru*.

Suramma, zie bij *Ramma*.

Sûrya-dewa's, zonnegoden.

Swarga, "goed werk," de plaats waar de goede werken beloond worden.

Swastika, een heilig teeken in den vorm van een kruis met omgebogen uiteinden. Buddha zou het haar rechts overgebogen gedragen hebben. Verg. *Kern*, bl. 50 vg.

T.

Tâlas, de wijnpalm, *borassus flabelliformis*.

Tapovan, zie bij *Bipulla*.

Tathâgata, beter: *de Tathâgata*, = de "even zoo gaande" of de "zoo gestelde", titel van elken volmaakten Buddha.

Tchîrnikâ, een oord in de nabijheid van *Râjagriha*.

Tilka, een met kleurstof aangebrachte vlek, waarmede vrouwen zich opsierden.

Tirthi, zie bij *Madhyacar*.

Tola, een gewicht voor goud en zilver in Indië, ongeveer 180 grains Troy Engelsch gewicht.

Trâyastrinsha-hemel, de tweede hemel of de hemel der "drie-en-dertig" Goden, op den top van den berg *Meru*.

Trasarene, "een zonnestofje", naam van een maat. Bl. 10.

Trapusha en *Bhallika*, kooplieden, van wie verhaald wordt, dat zij den Buddha na zijn verheerlijking het eerst zagen, hem een maal van honig, melk en boter bereidden, zijn leer aannamen en acht haren van hem ontvingen. Bl. 142. *Kern*, bl. 79 vg.

Trishnâ, de Begeerte, dochter van *Mâra*; ook de vijfde der *Nidâna*'s. Bl. 134.

Tulsi, de *tulasî* of *ocymum sanctissimum*, een labiata, die in Indië voor iedere deur groeit.

U.

Udâyin of *Kâlodâyin*, een hoveling van *Kapilawastu*, door Siddhârtha's vader uitgezonden om berichten aangaande hem in te winnen. Bl. 151.

Uddhacca, de eigengerechtigheid, de negende der tien hoofdzonden. Bl. 129. *Rhys Davids*, bl. 134.

Udra of *Udraka*, een brahmaan, bij wiens wijsheid Siddhârtha vruchteloos licht ging zoeken. Bl. 108.

Uk, zie bij *Madhyacar*.

Upâdâna "gehechtheid aan 't bestaan", de vierde der *Nidâna*'s. Bl. 134.

Upekshâ, de tien verschillende vormen van onaandoenlijkheid, die het kenmerk zijn van den wijze. *Rhys Davids*, bl. 210.

Uruwilwa, aan den oever van den *Nilajjan*, de plaats, waar

Siddhârtha een ascetisch leven leidde en van de nuttelooosheid van zulk een leven overtuigd werd.

Uruwelaya, naam van een district. Zie *Uruwilwa*.

Utpalas, 1 met 98 nullen, zie bij *kôti*.

W.

Wahuka, beter *Bahulâ* of *Surabhi*, de koe van den overvloed, die elk verlangen bevredigt en vereerd wordt als de bron van melk en stremsel, waarschijnlijk een beeld van de wolken.

Waiçakha, de maand April—Mei. De 15e van Waiçakha hier de dag van Buddha's prediking, heet ook wel zijn geboorte- of sterfdag. Elders wordt de eerste prediking gesteld in de maand *Ashâdha*, Juni—Juli; *Kern*, bl. 98.

Wasanta, het voorjaar, van half Maart tot half Mei; ook wel personificatie van het voorjaar.

Wâshpa, zie bij *Kaundinya*.

Wedanâ, "gewaarwording," de zesde der *Nidâna*'s. Bl. 134.

Wenuwana, ook *kalanta wenuwana* genoemd, naar den vogel *kalanta*, die er in verblijf hield; de bamboe-tuin, door koning *Bimbisâra* aan Buddha geschonken. *Kern*, bl. 91 vg.

Wicikitsâ, de twijfel, de tweede der tien hoofdzonden. Bl. 125, *Rhys Davids*, bl. 134.

Wiçwâmitra, een beroemd Wedisch hymnendichter. Zijn naam is een bijnaam van den zonnegod.

Widdnân, "weten", bewustzijn, de tiende der *Nidâna*'s. Bl. 134.

Wînâ, de luit.

Wishramvan, “rustoord”, een park van uitspanning, *Siddhârtha's* lustslot.

Wiskhamba, zie bij *kôti*.

Y.

Yaçodharâ, de “roemaanbrengende”, dochter van *Suprabuddha*.

Elders heet Siddhârtha's vrouw *Gôpâ*, de “beschermster der aarde”, en is zij dochter van *Draudapâni*.

Yajna's, de naam van het offer der Brahmanen, in onderscheiding van de *pûjâ's* der Buddhisten en van sommige Brahmaansche Secten.

Yaksha's, Luchtgeesten, dienaren van den Heer van 't Noorden. Bl. 4.

Yamun, of *Yamuna*, de tweede groote rivier van Indië, die even als de Ganges in den Himâlaya ontspringt, evenwijdig met haar zuidoostwaarts stroomt en zich bij Allahabad met haar vereenigt.

Yaças, een rijk jongeling, een der eerste volgelingen van Buddha. Bl. 147.

Yashti, *Yashti-wana* = “stakenbosch”, een oord in de nabijheid van Râjagriha.

Yawa, zie bij *Madhyacar*.

Ye dhammâ enz., een oud geloofsformulier, dat het eerst in 1835 op het voetstuk van een Buddhabbeeld en sedert in tal van inscriptiën gevonden is. Letterlijk :

De eigenschappen en toestanden, die uit een vóórbestaande oorzaak voortspruiten ,

Daarvan (doet) de oorzaak (kennen) de Tathâgata.

Ook zegt hij, wat daarvan de vernietiging is ,

Hij, de groote monnik, aldus sprekende.

Zie *Spence Hardy*, Manual of Buddhism, p. 201. *Kern*, bl. 93.

Yogi's, asceten, die door hunne ascese bovennatuurlijke macht verkregen hebben, bl. 91. Ook de naam van aanhangers eener wijsgeerige school.

Yojana, vier à tien, gewoonlijk vijf Engelsche mijlen. Zie *Spence Hardy*, Manual of Buddhism, p 11. *Kern*, bl. 81.

Yuka, beteekent eigenlijk *luis*, naam van een maat, bl. 10.

